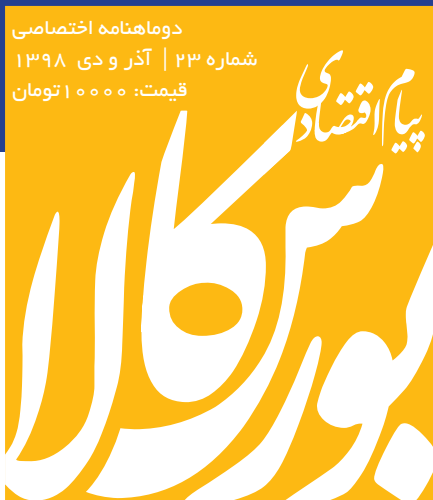

نگاهی به بازار کامودیتی ها در ۲۰۲۰؛

صلح یا جنگ تجاری؟

تمولات بازار جهانی کالا

سرنوشت میهم طلا

تب ویروس کرونا به جان نفت افتاد

رونمایی عضو مجمع تشفیص مصلحت نظام
از معبر اصلی عبور از تحریم؛

لباسی رزم بر قامت صنعت فولاد و پتروشیمی

معرفی بورس های کالا و مشتقه آسیا و اروپا

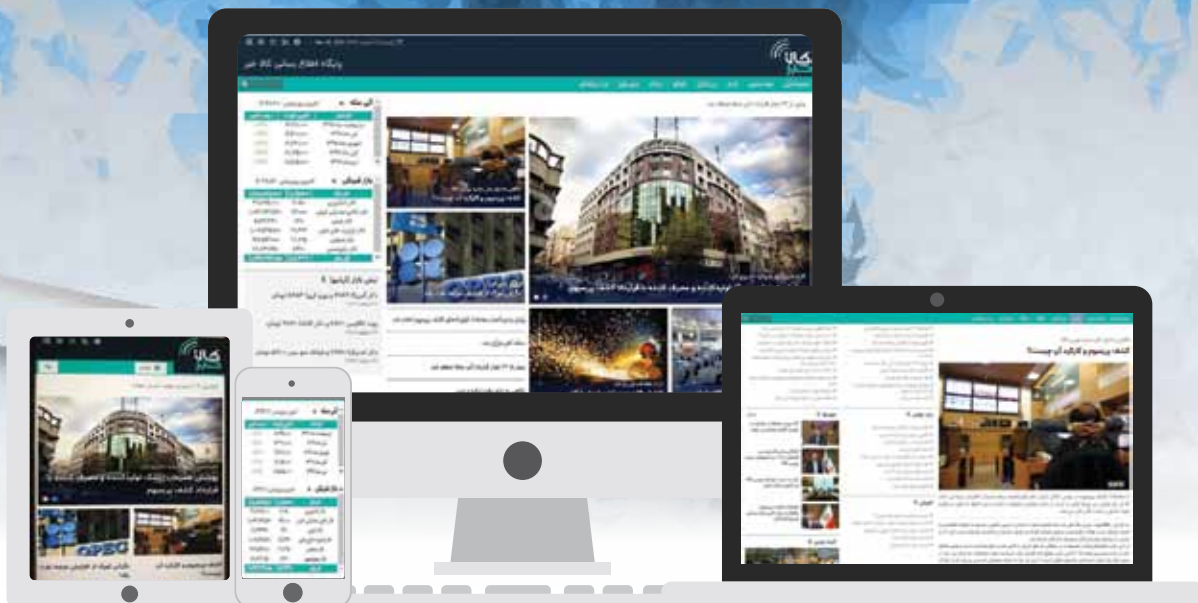
عملکرد بورس های مشتقه جهان در سال ۲۰۱۹

آسیا و اوقیانوسیه بر بام دنیا

پایگاه اطلاع رسانی

کالاخبر

aparat.com/imereport

[imereport](https://www.instagram.com/imereport)

[@imereport](https://www.telegram.com/@imereport)

www.imereport.ir

بازار را از وبگاه ما ببینید

- مرور تحولات بازار کالای ایران و جهان
- جدیدترین تحلیل‌ها از روند معاملات
- معرفی ابزارهای مالی بورس کالا
- انعکاس دیدگاه کارشناسان و مسئولان
- مشاهده لحظه‌ای قیمت آتی زعفران، زیره سبز و پسته
- مشاهده لحظه‌ای حجم معاملات بازار فیزیکی

صاحب امتیاز: شرکت بورس کالای ایران - زیر نظر شورای سردبیری
مدیر مسئول: حامد سلطانی نژاد
همکاران این شماره: امید امانی، الهه پیروی، سعیده جلادتی، مریم زمانیان، ساناز صمدی،
محمد رضا طهماسبی، سودابه کیوان فر، محسن نعمتی، سحر نمایشی
عکاس: سجادرزم
صفحه آرایی: مهدی امامی
چاپخانه: چاپ هنر اشکان
نشانی: تهران، خیابان آیت الله طالقانی، نبش بندر انزلی، شماره ۳۵۱
تلفن: ۸۵۶۴۰۰۰۰ - ۲
نمبر: ۸۸۳۸۳۰۰۰

بازارهای مالی

- ۸..... **بورس کالا** لباس رزم بر قامت صنعت فولاد و پتروشیمی
- ۱۰..... **بورس کالا** تحولات بازار جهانی کالا
- ۱۲..... **بورس کالا** سرنوشت مبهم طلا
- ۱۴..... **بورس کالا** تب ویروس کرونا به جان نفت افتاد
- ۱۶..... **بورس کالا** جنگ یا صلح تجاری
- ۲۱..... **بورس کالا** دو راهکار برای توسعه صادرات ایران
- ۲۲..... **بورس کالا** ابزارهای مالی مشوقی بزرگ
- ۲۶..... **بورس کالا** معرفی بورس های کالایی و مشتقه آسیا
- ۳۶..... **بورس کالا** معرفی بورس های اروپا
- ۴۴..... **بورس کالا** سیر تحول بورس های کالایی
- ۴۸..... **بورس کالا** مخابره قیمت ها به دنیا از کانال بورس های کالا
- ۵۰..... **بورس کالا** راز موفقیت LME
- ۵۱..... **بورس کالا** غوغای قرارداد آتی سنگ آهن
- ۵۲..... **بورس کالا** قبض انبار در دنیا
- ۵۶..... **بورس کالا** مسیریابی تبدیل بورس کالا به مرجع قیمت زعفران دنیا
- ۵۸..... **بورس کالا** بورس های کالا راه ورود به بازارهای جهانی
- ۶۰..... **بورس کالا** آموزش های بورسی برای کشاورزان ۱۲ روستا
- ۶۲..... **بورس کالا** آینده صنعت کارگزاری در بورس های کالایی
- ۶۴..... **بورس کالا** نگاهی به آمار معاملات ۹ ماهه بورس کالا
- ۶۸..... **بورس کالا** سرخاب طلای سرخ بر چهره تابلوی آتی
- ۷۲..... **بورس کالا** قطار بازار مالی به ایستگاه پسته رسید

مِنَ الْمُؤْمِنِينَ رِجَالٌ
صَدَقُوا مَا عَاهَدُوا اللَّهَ عَلَيْهِ
فَمِنْهُمْ مَنْ قَضَىٰ نَحْبَهُ وَمِنْهُمْ مَنْ يَنْتَظِرُ
وَمَا بَدَّلُوا تَبْدِيلًا

شهادت یگانه پاداشی است که در خورشان مجاهدین راه خدا است و به گفته بنیانگذار کبیر انقلاب: دنیا با همه زرق و برق‌ها و اعتباراتش، به مراتب کوچک‌تر از آن است که بخواهد پاداش و ترفیع مجاهدان فی سبیل الله گردد. شهادت سردار رشید اسلام و اسطوره اخلاق، مردانگی و صلابت، سرباز انقلاب حاج قاسم سلیمانی را که در جنایت تروریستی دشمنان مزد چهار دهه مجاهدت خود را دریافت نمود را از طرف مجموعه شرکت بورس کالای ایران به تمامی ملت ایران و مقام معظم رهبری تبریک و تسلیت عرض می‌نمایم. درود خداوند بر تمام مجاهدین راه حق و حقیقت.

حامد سلطانی نژاد
مدیر عامل بورس کالای ایران

کشمش، خرما و ابریشم در راه بورس کالا

✳ سعید باستانی نماینده مردم تربت حیدریه، مه ولات و زاوه در مجلس

انتقال بخشی از معاملات محصولات کشاورزی از ساختار سنتی به ساز و کار مدرن بورس کالا کار دشوار و سختی بوده که طی دو سال گذشته با پیگیری های بورس کالا و همراهی فعالان بخش کشاورزی شاهد عرضه موفقیت آمیز محصولاتی از جمله زعفران، زیره سبز و پسته به بورس هستیم که به جرات می توان گفت با اقدامات انجام شده، یک تحول بزرگ

در بخش کشاورزی کشور در حال آغاز است. همین راستا ابریشم، کشمش و خرما در دستور کار بورس کالا برای معامله به شیوه های نوین و کارآمد قرار دارد که باید توجه داشت نمادگذاری برای محصولات کشاورزی کار ویژه و سختی است. از سوی دیگر خریداران این محصولات افراد خاص و مشخصی هستند اما با تمام این تفاسیر بورس کالا توانست در دو سال گذشته با عرضه زعفران، زیره و پسته هم در کشف قیمت و از همه مهمتر افزایش کیفیت گام های مهمی بردارد. با ورود اقلام صادراتی در بورس کالا باید در مرحله بعد این محصولات را به بازارهای جهانی متصل کنیم که این مهم با ایجاد و راه اندازی یا توسعه بورس در مناطق آزاد و ویژه تجاری امکان پذیر است تا خریداران خارجی بتوانند از آن طریق راحت تر اقدام به خرید کنند. البته راه اندازی کامل بورس بین المللی برای محصولات کشاورزی از جمله زعفران یا به عبارتی ورود خریداران خارجی در بورس کالا، دو تا سه سال زمان نیاز دارد اما باید تاکید کرد با عملیاتی شدن این اقدام تقریباً برای همیشه مشکل محصولات کشاورزی از جمله زعفران در کشور از همه لحاظ حل خواهد شد.

افزایش توان چانه زنی در تجارت خارجی

✳ علی شریعتی مقدم رییس کمیسیون کشاورزی و صنایع غذایی اتاق ایران

نیاز داریم که راهکارهایی برای بین المللی کردن بورس کالا به منظور اینکه کالاهای ایرانی در بازارهای مختلف به صورت شفاف عرضه شوند، پیدا کنیم. این امر نیازمند آن است که به عنوان مثال در خصوص محصولاتی همچون زعفران و هل، مذاکرات تجاری خود با برخی کشورها را به سمتی هدایت کنیم که بتوانیم مبادلات کالایی خود را از طریق بورس انجام دهیم.

فرض کنید اگر قصد داریم از هندوستان برنج یا چای وارد کنیم، مبادلات آن را از طریق بورس انجام دهیم و در مقابل زعفران و هل به این کشور صادر کنیم. به عبارت بهتر، باید تلاش کنیم تا به این سمت حرکت شود که یک کالا را در مقابل کالاهای خریداری شده تهاثر کنیم. چرا که ایران در مقاطعی برای واردات برخی کالاهای خارجی مثل برنج به برخی نهادها سوبسیدهایی اختصاص می دهد، این در حالی است که طرف های مقابل برای زعفران ایرانی تعرفه های گاه سنگینی وضع می کنند. به همین دلیل می توان از قدرت بورس استفاده کرد تا با جذب مبادلات تجاری به این سمت، توان چانه زنی تجاری خود را افزایش و ضعف های تجاری و تعرفه ای را کاهش دهیم که در این صورت مشکلات فعلی رفع شده و بازارهای جدیدی برای محصولات ایرانی کشف می شود. همچنین در خصوص رقابت منفی تجار داخلی که در صادرات برخی محصولات مشاهده می شود، به نظر می رسد ایجاد بورس های فرامطبقه ای و راه اندازی شعب و ایستگاه های بورس کالا در خارج از کشور بتواند برای مدیریت بهتر صادرات به ویژه برای محصولات خام به ما کمک کند.

بورس زعفران ایران جهانی می شود

✳ سید احسان مصطفوی مدیر عامل شرکت طلای سرخ گلشید ایرانیان

در تلاش برای راه اندازی سازمان جهانی زعفران موسم به اوسک با محوریت ایران هستیم که پیش بینی می شود با راه اندازی این سازمان، سهم ایران از تجارت جهانی زعفران ظرف مدت چند سال ابتدایی از ۴۰۰ میلیون دلار به چهار میلیارد دلار برسد. همچنین یکی دیگر از اقدامات ایران برای رشد تجارت جهانی زعفران، تعیین استاندارد مورد قبول بازار بین المللی است به طوری که

هم اکنون کشورهای اروپایی استانداردهای ما را قبول ندارند اما راه اندازی اوسک این موضوع را نیز تسهیل می کند و سبب می شود ایران با استاندارد مورد قبول دنیا نبض بازار و قیمت ها را در دست بگیرد؛ برای بحث استاندارد از ظرفیت بورس کالا که حقوق کشاورز و مصرف کننده را حفظ می کند بهره خواهیم گرفت. در واقع معاملات زعفران در بورس کالای ایران، جهانی می شود تا کل دنیا با اطمینان از برند و کیفیت زعفران ایرانی اقدام به خرید محصول از بورس ایران کنند.

دیدگاه

نرخ جهانی
کالاها در سیطره
بورس های کالایی*محمدعلی خطیبی
نماینده سابق ایران در اوپک

طی سال های گذشته شاهد ضابطه، نظم و کشف قیمت ها بر اساس عرضه و تقاضا در معامله فرآورده های نفتی و پتروشیمی بوده ایم به طوریکه شفافیت به وجود آمده در روند دادوستدهای سابقه بوده که دلیل این اتفاق ها، عرضه محصولات در بورس کالا است.

به نظر می رسد که باید با ایجاد مشوق هایی، زمینه رشد عرضه ها و ورود بازیگران جدید داخلی و خارجی را در بورس کالا بیشتر کرد زیرا هر چه دامنه رقابت گسترده تر و شمار بازیگران بیشتر باشد، شاهد شفافیت بیشتری در معاملات خواهیم بود؛ همان طور که فاصله گرفتن از معاملات پراپهام در صنعت پتروشیمی که به واسطه رونق معاملات در بورس کالا رقم خورده است، اتفاقی ارزشمند در اقتصاد ما به شمار می رود. در همین راستا تجربیات مثبت از بورسی شدن محصولات پتروشیمی و فرآورده های نفتی باعث شد تا شاهد عرضه نفت خام در بورس انرژی باشیم که در صورت اجرای قدرتمند، این عرضه ها می تواند راهی برای رشد فروش این کالا به شکل سالم و شفاف باشد. امروزه بسیاری از کشورها با استفاده از ظرفیت های بورس های کالایی، بر قیمت های منطقه ای و بین المللی تاثیر می گذارند و شمار زیادی از قیمت محصولات استراتژیک از طریق معاملات بورسی به سراسر دنیا مخابره می شود که این روند مزایای فراوانی را برای کشورهای دارای بورس مرجع دارد.

*غلامحسین مظفری
مدیرعامل سازمان منطقه آزاد کیش

آماده همکاری هستیم

بورس کالا یک فرصت ایده آل برای اقتصاد کشور به شمار می رود به طوریکه اگر شرایط به منظور همکاری مستمر با این بورس مهیا باشد، می توانیم در حوزه بین المللی برای صادرات و واردات کالاها از مسیر بورس به موفقیت های زیادی دست یابیم. همچنین با توجه به انجام و روند مطلوب معاملات گواهی سپرده کالایی در بورس کالای ایران و وجود انبارهایی با ظرفیت مناسب در کیش، می توانیم از مزیت معاملات بورس استفاده و زمینه آغاز معاملات بین المللی گواهی سپرده کالایی را فراهم کنیم. بورس کالا طی سال های گذشته برای اقتصاد، شفافیت به ارمغان آورده و امروز می توانیم با بهره گیری از ابزارهای مالی گام های روبه جلویی برای صادرات هدفمند و جذب سرمایه گذاران خارجی از این بستر برداریم.

مراجعه به بورس کالا به جای واردات از آلمان و کره

*رضا صالح احمدی
مدیرعامل شرکت پتروشیمی خوزستان

سال گذشته تولید پلی کربنات را توسعه دادیم و از اواخر سال ۹۷ فروش صنعتی آن انجام و از اوایل امسال وارد بورس کالا شد که استقبال خوبی از این محصول صورت گرفته است؛ به طوری که صنعت کلید و پرینت که تا پیش از این مواد اولیه خود را از آلمان و کره وارد می کرد در حال حاضر از پلی کربنات پتروشیمی خوزستان استفاده می کند. به این ترتیب یکی از مزایای عرضه و معامله محصولات پتروشیمی خوزستان در بورس کالا، در دسترس بودن کالا است به شکلی که نیازی نیست در این شرایط اقتصادی از کشور ارز خارج شود و بیش از ۳ ماه وصول کالا، به طول بیانجامد. از این رو در حال حاضر زمان تحویل سفارش به مشتریان در پتروشیمی خوزستان به دو روز رسیده است؛ یعنی ثبت سفارش در بورس کالا تا رسیدن محصول به مشتری، دور زمان می برد که این در صنعت کشور رکورد محسوب می شود.

تلاش برای نقش فراملی بورس کالا

*بهادر بیژنی
مشاور رییس سازمان بورس و اوراق بهادار در امور بین الملل

بورس کالا از ابتدای راه اندازی تا کنون نقش بسیار اساسی را در اقتصاد کشور ایفا کرده است؛ به خصوص طی چند سال گذشته که از لحاظ کشف قیمت و شفافیت معاملات شاهد تحولات اساسی در بازار به واسطه این بورس بوده ایم. بورس کالا علاوه بر گسترش حوزه فعالیت خود در بازار داخلی، اقداماتی را در جهت توسعه فعالیت ها در سطوح بین المللی در دستور کار قرار داده است. در این زمینه محصولات قابل توجهی در بورس کالا عرضه می شود که مصرف کنندگان خارجی به عنوان مشتریان اصلی این کالا در حال استفاده از آن ها هستند و در برخی از مواقع این خریداران خارجی از طریق طرف های ایرانی اقدام به خرید محصولات مورد نیاز خود از بورس کالایی کنند. در صورتی که زمینه تعامل و همکاری معاملاتی بورس کالای ایران با بورس دیگر کشورها فراهم شود، می توان چندین محصول ایرانی را به طور مستقیم و با شفافیت قیمتی به کشورهای خارجی عرضه کرد تا نقش بورس کالا به یک نقش فراملی و بین المللی تبدیل شود.

(و نمایی عضو مجمع تشخیص مصلحت نظام از معبر اصلی عبور از تمریم؛

لباس رزم بر قامت صنعت فولاد و پتروشیمی

حال، اولین کشوری که به پایگاه رسمی آمریکایی ها - نه گروه ها و دسته جات - که طبق مصوبات خود آن ها خاک آمریکا تلقی می شود، حمله کرد جمهوری اسلامی ایران بود که امروز با قدرت از این مرحله عبور کرده ایم. همچنین در بررسی تحولات ۴۰ سال اخیر، به جرات می توان گفت که سال ۱۳۹۸ نقطه عطف و آغاز شرایط جدیدی از کشور است که با عبور از یک سطح رویارویی با دشمنان کشور، در یک موقعیت تازه قرار گرفته ایم.

برخی ها در داخل عنوان می کردند که اگر بحث امنیتی و تهدید جنگ پیش بیاید، همه چیز از جمله اقتصاد تعطیل می شود اما یک هفته پس از حمله موشکی ایران به پایگاه نظامی آمریکا شاهد برگزاری همایش های تخصصی در حوزه های مختلف و برنامه ریزی برای رشد اقتصادی در سال آینده هستیم که همین موضوع بیانگر اقتدار ایران و لزوم متکی نبودن ما به دیگران است. امروز ایران روی منحنی جدید ثبات، استقرار و توانمندی ملت ایران حرکت می کند که جایگاه صنعت فولاد در شکوفایی اقتصادی کشور، ویژه و غیر قابل انکار است.

چند روزی از حمله موشکی ایران به نیروهای آمریکایی در عراق که با مصادد ۱۸ دی ماه در پاسخ به ترور سردار بزرگ کشورمان حاج قاسم سلیمانی رقم خورد، می گذرد که نام «علی آقامحمدی» رئیس گروه اقتصادی دفتر مقام معظم رهبری و عضو مجمع تشخیص مصلحت نظام به عنوان سخنران در دومین جشنواره و نمایشگاه ملی فولاد ایران برده می شود. همچنین هنوز مهر تحریم جدید اما تکراری صنعت فولاد ایران از سوی آمریکا خشک نشده و حضار - فعالان حوزه صنعت فولاد و معدن کشور - در انتظار سخنرانی آقامحمدی هستند که در این گزارش به بخش هایی از گفته های وی اشاره می شود. «همیشه این دل نگرانی در میان برخی مردم و فعالان اقتصادی و سیاسی وجود داشت که اگر روزی آمریکا اراده ای بر جنگ با ایران داشته باشند، چه اتفاقی می افتد؟ در شرایطی که ما می دانستیم آمریکا هر مقدار هم که قدر تمند باشد اما توان اجرای هر کاری را ندارد و به عبارتی در محاصره انواع محدودیت ها در اقدامات خود است. با این وجود در پی ترور حاج قاسم سردار ارزشمند اسلام و بعد از سال ۱۹۴۵ تا به

امروز ایران روی منحنی جدید ثبات، استقرار و توانمندی ملت ایران حرکت می کند که جایگاه صنعت فولاد در شکوفایی اقتصادی کشور، ویژه ای و غیر قابل انکار است

تقویت بورس کالا در اقتصاد

علی آقامحمدی عضو مجمع تشخیص مصلحت نظام معتقد است بورس کالا در کشور طی سال‌های گذشته باعث نظم بخشیدن به مبادلات کالاها و برقراری یک سیستم منطقی و عادلانه برای کشف قیمت کالاها شده است که این بورس باید فراگیری و پوشش بیشتری را در مبادلات کالاها و سراسر کشور در بر بگیرد.

آقامحمدی عنوان کرد: در حال حاضر بسیاری از مصرف کنندگان کالاها در کشور دسترسی مناسب و مستقیمی به تولید کنندگان اصلی مواد اولیه را ندارند و ناچار به بازار آزاد و دلالان مراجعه می‌کنند از این رو با توسعه معاملات و ورود همه تولید کنندگان به بورس کالا این دسترسی برای همه مصرف کنندگان در سراسر کشور فراهم می‌شود تا مواد مورد نیازشان را در رقابتی عادلانه و قیمتی شفاف خریداری کنند. وی با بیان اینکه بورس کالای طی سال‌های گذشته به بازار کالای کشور نظم بخشیده اما نیازمند تکامل بیشتر و پوشش سراسری در بازار کالا است، گفت: همچنین به نظر می‌رسد که با برنامه ریزی مناسب باید برای صنوف و شرکت‌ها مشوق و جذابیتی برای حضور در بورس فراهم آورد تا آنها با سرعت بیشتری به سمت شفافیت دادوستد کالاها و نشان حرکت کنند. از این رو اگر محدودیت یا موانعی بر سر راه ورود شرکت‌ها به بورس و عرضه و معامله کالا وجود دارد باید در صدر رفع آنها برآمد که در این صورت بورس کالا به بهترین مکانیسم برای به روز رسانی قیمت کالاها مبدل می‌شود.

عضو مجمع تشخیص مصلحت نظام رشد معاملات کالاها در بورس را عاملی برای خروج از انحصار دانست و تصریح کرد: وقتی قیمت هادریک چانه زنی منطقی میان خریدار و فروشنده تعیین می‌شود و تولید کننده در اتاقی شیشه‌ای و بر اساس منطق اقدام به فروش محصولش می‌کند در واقع بازار آن محصول را از یک حالت انحصار خارج کرده ایم که این موضوع نیز از مزایای بازار سرمایه کشور به شمار می‌رود. آقامحمدی با بیان اینکه ایجاد رقابت در بازار به سود صنایع است و قیمت گذاری کالاها نمی‌تواند به بازار کمک کند، گفت: بعضاً مشاهده می‌شود که برخی‌ها به دنبال خرید مواد اولیه ارزان و قیمت گذاری روی کالاها هستند در صورتی که این اقدام باعث ایجاد رانت می‌شود بر این اساس مخالف قیمت گذاری دستوری هستیم چرا که حاصل این کار ایجاد خاصه خرجی و تبعیض است.

بانک مرکزی تنها تر را با آن انجام داده، صنعت فولاد است به طوریکه با همکاری بانک مرکزی اگر صادراتی انجام می‌دهید، نیازهای ارزی در داخل سیستم خودتان تامین می‌شود و این اقدامی مثبت در راستای سهولت کار بوده است. پس با این تفاسیر فعالان صنایع باید دقت کنند که منطقه ما برای ساخت و ساز پتانسیل بالایی دارد که اوضاع عراق، افغانستان، یمن و سوریه نمونه بارز آن است. در حال حاضر باید اعلام کرد که قرار نیست ایران فقط در مواقعی که مشکلات امنیتی در منطقه ایجاد می‌شود حضور داشته باشد بلکه حضور پررنگ مادر زمان سازندگی هم ما باید قدر تمدن باشد که در این راه برای ساختن ساختمان، پل، راه، جاده، تجهیزات و کارخانه در کشورهای منطقه یک روح جمعی مورد نیاز است.

بسته معتقدم که اگر ما کل دنیا را همین ۱۵ کشور اطراف خودمان در نظر بگیریم، آنقدر پتانسیل برای بزرگ شدن و تحول اقتصادمان وجود دارد تا بعد تجارت با سایر نقاط جهان را تقویت کنیم. همه موارد ذکر شده و نقش پر اهمیت صنعت فولاد در حوزه پتروشیمی هم مصداق دارد به طوریکه هم اکنون ۴۰ پالایش نفت جدید و کوچک استارت خورده و تا سال ۱۴۰۰ شاهد رشد بی سابقه در صنعت پتروشیمی به خصوص در صنایع پایین دستی این صنعت خواهیم بود به طوریکه رشد ۶۰ درصدی را در این بخش متصور هستیم.

این نهضت برای استقلال اقتصادی ایران بهترین جواب موثر به آمریکاست در واقع رزم اصلی برای مقابله با آمریکا روی دوش صنعتگران و تولید کنندگان کشور است به طوریکه در حوزه جنگ سردارهای بزرگی همچون حاج قاسم سلیمانی را داریم و در حوزه اقتصاد نیز به رزمندگانی نیاز داریم که با پوشیدن لباس رزم بر استقامت و ثبات کشور کمک کنند.

دست آخر آنکه با همت تولید کنندگان کشورمان از سال آینده از رشد منفی اقتصادی به رشد بالای دو تا سه درصد اقتصادی خواهیم رسید که تاکید می‌کنم جایگاه صنعت فولاد و پتروشیمی در این رشد و توسعه صادرات و تراز بازرگانی بدون نفت، ویژه است.

خوب به خاطر دارم که دوران مجلس اول و دوم به منظور آنکه سرعت توسعه فولاد مبارکه افزایش یابد، این شرکت را از کلیه مقررات معاف کردیم و به منظور رفع مشکلات فنی و البته ابتدایی ترین نیازها، به ایتالیا سفر می‌کردیم تا راه حلی برای مشکلات پیدا کنیم؛ اما امروز از تولید ۲۸ میلیون تن فولاد و ظرفیت ۳۸ میلیون تنی و همچنین تولید ۴۵ میلیون تنی در چند سال آینده حرف می‌زنیم که بدون شک به اهداف پیش رو در این صنعت می‌رسیم.

اراده ما بر تکمیل زنجیره فولاد است به شکلی که همین چند سال اخیر به الکتروود گرافیتی وابسته بودیم اما از سال آینده به این محصول بی نیاز می‌شویم که با همین فرمول اقدامات برای خود کفایی شروع شده و تقسیم کارها نیز به شیوه مطلوب انجام شده است. در واقع اگر ما ۴۵ میلیون تن فولاد می‌خواهیم باید کل زنجیره از اکتشاف تا محصول نهایی و فروش در یک برنامه منسجم و تقسیم کار ملی انجام گیرد که خوشبختانه این اتفاق در حال رقم خوردن است.

اما اهمیت رشد صنایع کشور از جمله فولاد و پتروشیمی زمانی پررنگ تر می‌شود که به حجم تجارت ایران با کشورهای همسایه توجه کنیم.

در منطقه فقط در ۱۳ کشور همسایه به علاوه روسیه، یک هزار و ۶۲ میلیارد دلار واردات صورت می‌گیرد که سهم ایران از این رقم تنها دو درصد است. در بررسی‌های صورت گرفته نیز ما امکان رشد دوبرابری صادرات غیر نفتی ایران به همین کشورهای همسایه وجود دارد که این موضوع بر پایه کار کارشناسی و مطالعات صورت گرفته در وزارت صمت به صورت کشور به کشور و تعرفه به تعرفه انجام شده که باید برای تحقق این مهم یک اقدام و سازمان ملی صورت گیرد. به عبارتی دستیابی به این هدف با صادرات پراکنده، پنهانی و بدون هدف شرکت‌های کوچک و بزرگ میسر نیست و باید با برنامه ریزی دقیق که در حال پی‌ریزی است زمینه تحقق این حجم صادرات را به وسیله خانواده ایران که قابل اعتماد، شفاف، بزرگ و قدرتمند است انجام دهیم و به سرعت ضعف‌های خود در مسیر راه را نیز برطرف کنیم. در این زمینه شاید اولین صنعتی که

تحولات بازار جهانی کالا

حبیب علیزاده

سال ۲۰۱۹ از جنبه‌های مختلف سالی پر فراز و نشیب بود. از بازارهای سهام تا کالا و از فناوری تا مسکن، همه شاهد تغییر و تحولاتی بودند. بر این اساس انتظار می‌رود در سال ۲۰۲۰ نیز ما با تحولات بنیادینی در حوزه‌های مختلف روبه‌رو شویم. آمارها حکایت از آن دارند که در سال ۲۰۱۹، بازارهای کالا تحت تأثیر نگرانی نسبت به کاهش رشد اقتصادی جهان و اختلافات تجاری چین و آمریکا در شرایط بی‌ثباتی قرار گرفتند. تنش‌ها و ناآرامی‌ها در برخی کشورها نیز بر زنجیره عرضه و تقاضا تأثیر منفی بر جا گذاشت و موجب نوسان بازارهای کالا شد. در سه ماه پایانی امسال با افزایش نسبی قیمت انواع کالاها، بورس‌های کالایی شاهد رشد بودند، اما میزان این رشد در مجموع امیدوارکننده نبود. در سال ۲۰۱۹، نفت خام و فلزات از جمله مهمترین کامودیتی‌ها بودند که تحت تأثیر تنش‌های سیاسی و تجاری با نوسان قیمت روبه‌رو شدند.

گزارش ناامیدکننده

بانک جهانی در گزارشی که تحت عنوان "چشم‌انداز بازارهای کالا" در اکتبر ۲۰۱۹ منتشر کرد، آینده ناامیدکننده‌ای برای بازار کامودیتی‌ها در سال ۲۰۲۰ پیش‌بینی کرد. در این گزارش آمده است: در سه ماه سوم ۲۰۱۹ تقریباً قیمت همه کالاهای اساسی با کاهش روبه‌رو شد که بخش انرژی با ۸ درصد، بیشترین افت را تجربه کرد. تنش‌های تجاری بین چین و آمریکا، افت حجم تجارت جهانی، افت میزان سرمایه‌گذاری، کاهش تولید کارخانه‌ها و ضعف تولید ثروت در جهان، از جمله عواملی هستند که بر سطح تقاضا برای کامودیتی‌ها تأثیر منفی بر جامی گذارند. همگام با ابهام در چشم‌انداز رشد اقتصادی جهان، کارشناسان در پیش‌بینی خود از قیمت انواع کالاها تجدیدنظر کرده‌اند. بر این اساس در ارزیابی‌های کارشناسان، پیش‌بینی میانگین قیمت هر بشکه نفت خام از ۶۰ دلار در سال ۲۰۱۹ به ۵۸ دلار در سال ۲۰۲۰ کاهش یافته که نشان‌دهنده افت ۷ دلاری نسبت به برآورد قبلی است. با توجه به افت دور از انتظار اقتصاد جهان، احتمال کاهش تقاضا برای نفت و در نتیجه، کاهش قیمت این کالا بیشتر شده است. همچنین پیش‌بینی می‌شود که سال آینده قیمت فلزات نیز با کاهش مواجه شود. به همین دلیل تصور می‌شود نوآوری و جایگزینی در مصرف برخی کالاها (به عنوان مثال، استفاده از گاز طبیعی به جای زغال سنگ، یا تغییر میزان استفاده از کاغذ، فلز و پلاستیک در بسته‌بندی) در اولویت قرار گیرد. در صورتی که این جایگزینی رخ دهد، بازار برخی کالاهای رونق می‌گیرد و برخی دیگر با کاهش تقاضا روبه‌رو می‌شوند.

در مجموع انتظار می‌رود که میانگین قیمت نفت خام و فلزات در سال ۲۰۲۰ به ترتیب با ۱۰ درصد و ۵ درصد کاهش روبه‌رو شود. اما درباره محصولات کشاورزی پیش‌بینی می‌شود که میانگین قیمت این کالاها پس از افت امسال، در سال ۲۰۲۰ با افزایش مواجه شود. علت این برآورد، پیش‌بینی کاهش میزان برداشت محصولات کشاورزی در جهان است. همچنین پیش‌بینی می‌شود که طی سال آینده بازار کودهای شیمیایی و فلزات ارزشمند نیز داغ‌تر شود.

یک توافق و جرقه امید

رسانه‌های جهان از دستیابی به یک توافق و موفقیت بزرگ در جریان جنگ تجاری چین و آمریکا خبر داده‌اند. پکن و واشنگتن در فاز نخست توافق اخیر خود، مسائل متعددی از جمله حمایت از مالکیت معنوی، انتقال تکنولوژی و خرید محصولات کشاورزی را در بر

می‌گیرد. نخستین تأثیر این توافق، لغو تعرفه ۱۵ درصدی آمریکا بر واردات ۱۶۰ میلیارد دلار کالای چینی بود. به گفته کارشناسان، این گشایش در مذاکرات تجاری پکن-واشنگتن می‌تواند به رونق معاملات در بازارهای کالا به ویژه بازار محصولات کشاورزی منجر شود. در همین حال وبسایت S&P GLOBAL در گزارشی چند موضوع اثرگذار بر بازارهای جهان در سال ۲۰۲۰ را برشمرده و نوشته است: فشار مصرف‌کنندگان به سیاستمداران و صنایع برای افزایش استفاده از انرژی‌های پاک، کاهش رشد اقتصادی چین، ظهور بازارهای جدید برای برخی کالاها و حوادث طبیعی از جمله مسائلی هستند که مسیر حرکت بازارها را تحت تأثیر قرار خواهند داد.

از سوی دیگر، گروه پژوهشی Edelweiss در گزارشی نویدبخش از رونق بازارهای کالا در سال ۲۰۲۰ خبر داد. در این گزارش آمده است: ریشه بسیاری از مشکلات امروز را باید در بحران مالی دهه گذشته جست‌وجو کرد. این بحران و رکود ناشی از آن، تأثیر چشمگیری بر بازارها داشت و بسیاری از معادلات را به هم ریخت. ضعف اقتصاد جهان و جنگ تجاری چین و آمریکا را می‌توان از نتایج این بحران دانست. اما ارزیابی ما این است که در سال ۲۰۲۰ وضع بیشتر بازارها (از جمله بازارهای کالا) بهبود پیدا خواهد کرد و از آغاز دهه جدید، رونق به اقتصاد جهان باز خواهد گشت. در این زمینه، پیشرفت فناوری و عرضه ابزارهای جدید معاملاتی و رفع برخی قوانین و مقررات دست و پاگیر، نقش مهمی ایفا خواهند کرد.

یک نتیجه‌گیری ساده

با وجود بی‌ثباتی‌های جاری در اقتصاد جهان و نگرانی فعالان تجاری نسبت به شعله‌ور شدن دوباره تنش بین چین و آمریکا، برخی تحلیلگران معتقدند که در سال آینده بیشتر کالاها همچنان بهترین بازار را برای سرمایه‌گذاری‌های کوتاه‌مدت خواهند داشت. به علاوه، آنگونه که از اخبار منتشر شده پیداست، پکن و واشنگتن با آگاهی از زبان‌های ناشی از جنگ تجاری، در مسیر توافقی پایدار قرار گرفته‌اند. بنابراین می‌توان انتظار داشت که بازارهای کالای جهان در میان مدت شاهد ورود سرمایه‌های جدید، رونق معاملات و رشد نسبی قیمت‌ها باشند.

پیش‌بینی محتاطانه

بانک مورگان استنلی در گزارش چشم‌انداز استراتژی جهانی در سال ۲۰۲۰، در بخش کامودیتی‌ها پیش‌بینی‌های محتاطانه‌ای از قیمت کالاهای مختلف ارائه کرده است. در این گزارش، میانگین برآوردها از یک درصد رشد (برای نفت خام) تا ۵ درصد افت (برای قهوه) در نوسان است. در این گزارش نیز تنش‌های تجاری بین چین و آمریکا و افت فعالیت‌های اقتصادی جهان از مهمترین عوامل مؤثر بر روند حرکت بازارهای کالا معرفی شده‌اند. در این گزارش می‌خوانیم: ضعف در اقتصاد جهان و کاهش تولیدات همچنان از جمله نگرانی‌های مهم به‌شمار می‌روند. تا زمانی که این شرایط ادامه داشته باشد، ضعف تقاضا در بسیاری از بازارها وجود خواهد داشت.

سرمایه‌گذاری در طلا

آخرین روزهای هر سال زمان مناسبی برای مؤسسات پژوهشی و تحلیلگران است تا نتیجه ارزیابی‌های خود از آینده بازارهای مختلف اقتصاد جهان را ارائه کنند. با توجه به واقعیت‌های امروز جهان (همچون تنش‌های منطقه‌ای، جنگ تجاری بین دو ابر قدرت اقتصادی، ضعف اقتصادی جهان، سیاست‌های حمایتی دولت‌ها و...) پیش‌بینی آینده بازارها به کاری بس دشوار تبدیل شده است. برخی کارشناسان می‌گویند، انتظار می‌رود که سال ۲۰۲۰ هم سالی پر از آشوب و تنش و بی‌ثباتی باشد. اما پرسش این است که پس از فرونشستن غبار جنگ تجاری، برگزیت، تهدید رکود اقتصادی و... کدام دارایی و کالا سر بلند بیرون خواهد آمد؟ در این زمینه بین کارشناسان توافق نظر وجود ندارد. تحلیلگران بازار طلا مهمترین عوامل مؤثر بر روند حرکت این فلز را تنش‌های سیاسی، کاهش محبوبیت اوراق قرضه، نرخ‌های بهره بانکی، تمایل بانک‌های مرکزی به خرید طلا و... می‌دانند. در این نوشتار به مرور دیدگاه کارشناسان درباره سر نوشت و قیمت طلا در سال ۲۰۲۰ می‌پردازیم.

نرخ‌های بهره

در سال ۲۰۲۰ بازار طلا به دقت تحولات مربوط به نرخ‌های بهره بانکی و تصمیم‌های فدرال رزرو و دیگر بانک‌های مرکزی را زیر نظر خواهد داشت. در پایان سال ۲۰۱۹ آمارها نشان می‌دهند که قیمت طلا در این سال بیش از ۱۳ درصد رشد داشته و یکی از عوامل اصلی آن، کاهش نرخ بهره فدرال رزرو بوده است. با کاهش نرخ بهره بانکی در آمریکا، ارزش دلار در برابر ارزهای دیگر افت می‌کند و از آنجا که کامودیتی‌ها بر پایه دلار آمریکا قیمت گذاری و خرید و فروش می‌شوند، این وضع به بالا رفتن قیمت‌ها منجر می‌شود. کالین سیژینسکی، تحلیلگر ارشد بازار در شرکت مدیریت ثروت SIA در این باره می‌گوید: «اگر فدرال رزرو باز هم نرخ‌های بهره را کاهش دهد و بانک‌های مرکزی برنامه مشوق‌های مالی را ادامه دهند، بدون شک می‌توان منتظر اوج گیری قیمت طلا بود.»

از سوی دیگر، سوکی کوپر تحلیلگر بازار فلزات گرانبها در بانک استاندارد چارترد نسبت به آینده طلا خوش بین است. او می‌گوید: «بازده منفی اوراق قرضه در سراسر جهان، فضای مناسبی برای بازگشت طلا به دوران اوج فراهم کرده است. احتمالاً فدرال رزرو تلاش خواهد

کرد تا نرخ‌های بهره را طی سال ۲۰۲۰ ثابت نگه دارد اما اگر آهنگ رشد اقتصادی جهان کند شود، ممکن است در نیمه دوم سال آینده یا در ۲۰۲۱ دوباره شاهد کاهش نرخ‌های بهره در بسیاری از کشورها باشیم. با توجه به عوامل مختلف، انتظار می‌رود که قیمت طلا در نیمه دوم سال ۲۰۲۰ با افزایش مواجه شود.»

فیل فلین تحلیلگر ارشد بازار در شرکت Price Futures Group نیز می‌گوید: «ظاهر آفدرال رزرو روی نرخ‌های بهره پایین متمرکز شده است که به معنای رشد نرخ تورم است. در واقع، سیگنال‌هایی وجود دارند که نشان می‌دهند نرخ تورم در آمریکا افزایش خواهد یافت. اگر چه نرخ تورم هدف از سوی فدرال رزرو معادل ۲ درصد تعیین شده اما این احتمال وجود دارد که این رقم به ۳ یا حتی ۴ درصد افزایش پیدا کند. در این صورت، تقاضا برای خرید طلا به عنوان یک سرمایه گذاری مطمئن بیشتر خواهد شد که افزایش قیمت آن را به دنبال خواهد داشت.»

بانک‌های مرکزی

از سال ۲۰۱۰ تا کنون، بانک‌های مرکزی در سراسر جهان از فروشنده به خریدار طلا تبدیل شده‌اند. در سال ۲۰۱۸ میزان خرید طلا از سوی بانک‌های مرکزی با ۴۶ درصد رشد نسبت به سال قبل از آن به ۵۳۶ تن رسید. بر اساس آمارهای موجود، این روند در سال ۲۰۱۹ نیز ادامه یافته است. خرید طلا از سوی بانک‌های مرکزی موجب کاهش ذخایر ارزی (دلاری) آن‌ها می‌شود که بر ارزش دلار تأثیر منفی می‌گذارد. طی سال‌های اخیر، بانک‌های مرکزی کشورهای روسیه، قزاقستان و چین بر میزان خرید طلای خود افزوده‌اند. در حال حاضر، آمریکا با ۸ هزار و ۱۳۴ تن، بزرگ‌ترین دارنده ذخایر طلای جهان است. پس از آن، بانک‌های مرکزی آلمان، ایتالیا، فرانسه، روسیه، چین، سوئیس، ژاپن، هند و هلند به ترتیب بیشترین میزان ذخایر طلای جهان را در اختیار دارند.

از ابتدای سال ۲۰۱۹ تا کنون، تقاضا برای طلا همچنان قوی بوده است. آمارها نشان می‌دهند که در نیمه نخست امسال، جهان شاهد بیشترین حجم خرید طلا از سال ۲۰۱۰ بوده است. امسال، بانک مرکزی لهستان عنوان خریدار برتر طلا را از آن خود کرده است. حجم ذخایر طلای بانک مرکزی لهستان با ۷۷ درصد افزایش به ۱۰۰ تن رسیده است. با توجه به افزایش چشمگیر میزان بدهی دولت‌ها در سراسر جهان، بانک‌های مرکزی

گروه دیگر بر مبنای تحلیل تکنیکال می گفتند که از میانه سال آینده می توان منتظر جهش قیمت طلا بود. در این میز گرد، کارشناسانی از FX Street و FX Empire و کیتکو حضور داشتند.

به گفته گروه معتقد به تثبیت یافت قیمت طلا در سال آینده، قیمت طلا در ۱۱ ماه گذشته تا مرز ۱۵۵۶ دلار بالا رفت اما در ماه سپتامبر با انتشار اخبار مثبت اقتصادی، روند نزولی پیدا کرد. بررسی روند ۵ ساله نوسانات قیمت طلا و نرخ بازده اوراق قرضه ۱۰ ساله آمریکا نشان می دهد که این دو در مسیر مخالف حرکت می کنند. حال با پیش بینی بهبود اشتغال زایی و افزایش رشد اقتصادی آمریکا در سال آینده، افزایش قیمت طلا دور از انتظار است. از نظر این گروه، با کاهش تنش های تجاری بین چین و آمریکا و بازگشت نرخ بازده اوراق ۱۰ ساله به میانگین سال ۲۰۱۸ (۲٫۶۵ درصد)، احتمال عقب نشینی طلا به سطح ۱۳۰۰ دلار وجود دارد. در مقابل، برخی کارشناسان می گویند بر اساس گزارش وزارت کار آمریکا، نرخ بازده اسمی اوراق ۱۰ ساله خزانه داری آمریکا در ماه نوامبر معادل ۱٫۷۸ درصد بوده که کمتر از نرخ تورم است. به معنای دیگر، نرخ واقعی بازده این اوراق، صفر درصد است. در گذشته، هر بار این اتفاق رخ داده، تمایل به خرید طلا بیشتر شده و قیمت این فلز افزایش یافته است. مورد مهم دیگر، بدهی سنگین جهانی است. بر اساس پیش بینی موسسه مالی بین الملل، تا پایان سال ۲۰۱۹ حجم بدهی دولت ها به بخش های مالی و غیر مالی به رکورد بی سابقه ۲۵۵ هزار میلیارد دلار خواهد رسید. این رقم سرسام آور معادل ۳۲ درصد تولید ناخالص داخلی جهان است. به بیان دیگر، برای هر یک دلاری که امروز تولید می شود، ۳٫۲ دلار بدهی خلق می شود. این شرایط نیز در بلندمدت به افزایش شدید قیمت طلا منجر خواهد شد.

آنچه از گفته های تحلیلگران و کارشناسان بر می آید، قیمت طلا در سال ۲۰۲۰ به تثبیت فعالیت های اقتصادی جهان و نوع سیاست های بانکی بستگی خواهد داشت. بنابراین، پیش بینی دقیق قیمت طلا دشوار به نظر می رسد. اما واقعیت های موجود نشان می دهند که احتمال افزایش قیمت فلز زرد بیش از احتمال کاهش آن است.

منبع:

Gold Bullion
Kitco

و سرمایه گذاران ترجیح می دهند میزان طلا در سبد خود را افزایش دهند. از نظر تاریخی، در دوره های بحران اقتصادی و بی ثباتی های سیاسی، طلا بهترین دارایی سرمایه گذاران بوده است.

جنگ تجاری

مدت ها است بازارها به دقت تحولات مربوط به جنگ تجاری چین و آمریکا را زیر نظر دارند. حال چنین به نظر می رسد که دو طرف (به ویژه آمریکا) به دنبال حل مشکل است و این را می توان از سخنان رئیس جمهور ترامپ دریافت. به گفته کارشناسان، ترامپ بیش از چینی ها به یک توافق خوب نیاز دارد چرا که انتخابات ریاست جمهوری آمریکا در پیش است. اما ظاهراً پکن منتظر نتیجه انتخابات آینده ریاست جمهوری آمریکا است تا شاید با رئیس جمهور جدید به توافق بهتری دست یابد. با این حال، دستیابی به یک توافق در کوتاه مدت دشوار به نظر می رسد و این موضوع به رشد قیمت طلا کمک می کند.

چشم انداز ۲۰۲۰

در حالی که در واپسین روزهای سال ۲۰۱۹ قیمت طلا در محدوده کمتر از ۱۵۰۰ دلار با نوسان های اندکی مواجه است، کارشناسان و تحلیلگران بازار فلزات گرانبها پیش بینی های مختلفی از قیمت طلا در سال ۲۰۲۰ ارائه می کنند. به عنوان مثال، بانک های سرمایه گذاری عموماً نظر مثبتی به طلا در سال آینده دارند. بانک آمریکا مریل لینچ معتقد است که میانگین قیمت هر اونس طلا در سال ۲۰۲۰ به حدود ۱۴۹۴ دلار خواهد رسید. کامرزبنک این رقم را معادل ۱۵۵۰ دلار و استاندارد چارترد ۱۵۷۰ دلار پیش بینی کرده است. گولدمن ساکس همچنان به اوگیری طلا باور دارد و قیمت ۱۶۰۰ دلار را پیش بینی کرده است. در این میان، برخی کارشناسان از قیمت های بالای ۱۷۰۰ و ۱۸۰۰ دلار سخن می گویند.

اوایل ماه دسامبر (میانه ماه آذر) گروهی از تحلیلگران ارشد بازار فلزات گرانبها در میز گردی به بررسی شرایط بازار طلا و چشم انداز کوتاه و میان مدت آن پرداختند. در این میز گرد، گروهی معتقد بودند که سیاست های آتی فدرال رزرو در زمینه نرخ های بهره موجب پایین ماندن قیمت طلا در سال آینده خواهد شد. این دسته از کارشناسان به میانگین بازده اوراق قرضه ۱۰ ساله نظر داشتند.

تب ویروس کرونا به جان نفت افتاد

اتفاقات پیش‌بینی نشده در کنار عوامل بنیادی، بازار نفت را تحت تأثیر قرار داده و کارشناسان را به ارزیابی دوباره شرایط کنونی و طرح احتمالات جدید واداشته است. در حال حاضر، شیوع ناگهانی ویروس کرونا در چین، تصمیم گروه موسوم به اوپک پلاس (تولیدکنندگان اوپک و غیر اوپک نفت خام) برای کاهش تولید، پیش‌بینی افت تقاضا تحت تأثیر کاهش رشد اقتصادی جهان، برنامه‌های فدرال رزرو آمریکا و سطح تولید نفت این کشور از جمله عوامل مهمی هستند که بر مسیر حرکت بازار نفت تأثیر می‌گذارد. وابسته شدن دفتر سال ۲۰۱۹ کارشناسان به ارزیابی احتمالات پیش‌رو در سال ۲۰۲۰ پرداختند که نتیجه برخی ارزیابی‌ها از تداوم بی‌ثباتی در جهان و نوسان قیمت‌ها حکایت داشت. حال با شیوع بیماری جدید ویروس کرونا در چین که افت چشمگیر قیمت نفت خام را در پی داشته است، عده‌ای از کارشناسان از کاهش قیمت‌ها دست‌کم تا نیمه دوم ۲۰۲۰ خبر می‌دهند. هر چند برخی همچنان معتقدند، این ویروس به زودی کنترل خواهد شد و ما شاهد رونق بازار کامودیتی‌ها در سال جاری خواهیم بود و در این میان، نفت خام یکی از برندگان اصلی این رونق خواهد بود. البته باید بین "رونق بازار" و "افزایش قیمت‌ها" تفاوت قائل شد. در واقع، اگر افزایش قیمت‌ها به پشتوانه رونق اقتصادی جهان رخ ندهد، مقطعی خواهد بود و حتی ممکن است تأثیر منفی بر تولیدکنندگان بگذارد. در این نوشتار به مرور عوامل مؤثر بر بازار جهانی نفت خام در سال آینده می‌پردازیم.

تصمیم اوپک

۱۴ عضو سازمان کشورهای صادرکننده نفت (اوپک) به همراه ۱۰ تولیدکننده غیر عضو در نشست اخیر خود تصمیم گرفتند برای جلوگیری از افت قیمت‌ها، میزان تولید خود را ۵۰۰ هزار بشکه دیگر کاهش دهند و مجموع کاهش تولید این سازمان را به سطح ۱۰۷ میلیون بشکه در روز برسانند. این مقدار کاهش تولید به طور منطقی باید بر قیمت‌ها تأثیر قابل توجهی بر جایگذارد اما تاکنون این اتفاق رخ نداده است. قیمت نفت خام پس از انتشار خبر توافق بر سر کاهش تولید رشد چندانی را تجربه نکرد. کارشناسان دلایل متعددی برای این وضع ارائه می‌کنند.

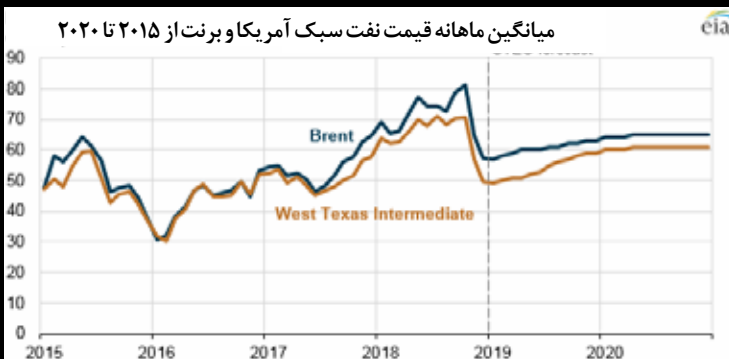
نخست اینکه، با وجود توافق تولیدکنندگان گروه موسوم به اوپک پلاس بر سر کاهش تولید، هنوز معلوم نیست پایداری آنها به این توافق چقدر خواهد بود. بدون شک برخی اعضای اوپک که مخالف این کاهش تولید هستند، از سهمیه‌های خود تخلف خواهند کرد و این بر کسی پوشیده نیست. الکساندر نوواک وزیر انرژی روسیه در این باره گفت، کاهش واقعی تولید در صورتی رخ می‌دهد که همه تولیدکنندگان به سهمیه‌های خود پایبند باشند.

دومین موضوع، عمر این توافق است. عربستان معتقد است که کاهش تولید تا زمان تثبیت قیمت‌ها در سطوح مناسب باید ادامه پیدا کند اما روسیه می‌گوید، در سه ماه دوم سال آینده بازار تقاضا داغ‌تر خواهد شد، بنابراین افزایش تولید و عرضه در این زمان توجیه‌پذیر است. در حال حاضر بازار با مازاد عرضه روبه‌روست، اما در سال ۲۰۲۰ از حالت اشباع خارج خواهد شد. نکته سوم اینکه، گنجانده نشدن آمار تولید و

درباره پیشینه تلاش‌های اوپک برای اثرگذاری حداکثری بر بازار نفت جهان باید گفت، از زمان جنگ اعراب و اسرائیل و تحریم بزرگ نفتی آمریکا از سوی اوپک در سال ۱۹۷۳ میلادی که به افزایش چهار برابری قیمت نفت منجر شد، تولیدکنندگان و مصرف‌کنندگان نفت (در دو سوی معادله انرژی) همواره تلاش کرده‌اند تا با اعمال سیاست‌های مختلف، بیشترین تأثیر را بر مسیر حرکت بازار و قیمت‌ها بگذارند. طی این سال‌ها، بازار جهانی نفت شاهد نوسان‌های شدید قیمت بوده است. در این میان، اوپک نیز به عنوان بزرگترین گروه نفتی جهان که حدود یک سوم نیازهای نفتی دنیا را تأمین می‌کند، کوشیده است تا با سیاست‌گذاری و تنظیم سطح تولید بر اساس تقاضا، بر شکل‌گیری سطح مناسب قیمت‌ها تأثیر بگذارد. با این حال، بررسی تاریخچه اوپک از زمان شکل‌گیری تاکنون نشان می‌دهد که این گروه هیچگاه نتوانسته در نقش یک کارتل واقعی ظاهر شود که علت آن را باید در اختلافات درونی این سازمان جست‌وجو کرد.

عرضه میعانات در سهمیه‌های تولید کشورها از تأثیر تصمیم تازه اوپک برای کاهش تولید کم می‌کند.

به این موارد باید تأثیر برخی پیش‌بینی‌های منفی در مورد نرخ رشد اقتصادی جهان، ادامه جنگ تجاری چین و آمریکا، کاهش جهانی تولید خودرو، اجرای برنامه‌هایی برای جلوگیری از تغییرات اقلیمی و احتمال افزایش تولید نفت شیل آمریکا را نیز افزود. همه این موارد از تأثیرگذاری توافق اوپک پلاس بر قیمت‌ها می‌کاهد. از سویی برخی کارشناسان می‌گویند، تلاش عربستان برای اقناع تولیدکنندگان برای کاهش تولید موضوعی موقتی است. در حال حاضر، ریاض برای موفقیت عرضه سهام شرکت آرامکو و جبران کسری بودجه خود به شدت به نفت گران‌تر نیاز دارد. کارشناسان پیش‌بینی می‌کنند که عرضه اولیه سهام آرامکو برای این شرکت ۲۵٫۶ میلیارد دلار در آمد ایجاد کند و ارزش آن را به یک هزار و ۷۰۰ میلیارد دلار برساند. قیمت هر سهم آرامکو در این عرضه حدود ۸٫۵ دلار پیش‌بینی شده است.

است. با توجه به برآوردهای اولیه، در سال آینده نیز بازار جهانی نفت شاهد مازاد عرضه (هر چند اندک) خواهد بود. بنابراین، تنها راه جلوگیری از کاهش قیمت‌ها، پابندی تولیدکنندگان اوپک پلاس به سهمیه‌های جدید دست کم تا نیمه دوم سال ۲۰۲۰ است. تحلیلگران خوش بین معتقدند، اعضای اوپک که عموماً برای تأمین بودجه خود وابستگی شدیدی به درآمدهای نفتی دارند، تلاش خواهند کرد تا از طریق کاهش تولید به افزایش قیمت‌ها کمک کنند.

دلار

از آنجا که کامودیتی‌ها (از جمله نفت خام) بر اساس دلار قیمت گذاری و معامله می‌شوند، تغییر ارزش دلار در برابر ارزهای دیگر بر قیمت کالاها تأثیر می‌گذارد. از سویی، سیاست‌های پولی فدرال رزرو در تغییر نرخ بهره بانکی تعیین کننده ارزش دلار است. تصمیم اخیر فدرال رزرو برای کاهش نرخ بهره تا حدی بر ارزش دلار در برابر برخی ارزها تأثیر گذاشت و آن را کاهش داد. این اتفاق بر قیمت کالاها نیز مؤثر بود. البته بسیاری از تحلیلگران معتقدند که طی سال ۲۰۲۰ نوسان ارزش دلار در برابر ارزهای دیگر به حدی نخواهد بود که تأثیر چشمگیری بر قیمت کامودیتی‌ها بگذارد.

پیش‌بینی

پیش‌بینی قیمت نفت در سال ۲۰۲۰ به دلایل متعدد کار بسیار دشواری است؛ به ویژه با توجه به تحولات اخیر در چین و گسترش بیماری ویروس کورونا، بسیار دشوار تر هم شده است. قبل از شیوع بیماری در چین، کارشناسان با ارائه سناریوهای مختلف، چند قیمت مختلف را پیش‌بینی کرده بودند. در برآورد قبلی، برای سال ۲۰۲۰ میانگین قیمت هر بشکه نفت خام سبک آمریکایی بین ۶۰ تا ۶۳ دلار، میانگین قیمت هر بشکه نفت خام برنت دریای شمال بین ۶۴ تا ۶۷ دلار و میانگین قیمت سبک نفت اوپک نیز ۶۳ تا ۶۷ دلار پیش‌بینی شده بود. حال با توجه به احتمال اثرگذاری ویروس کورونا بر اقتصاد چین، همچنین احتمال سرایت آن به برخی کشورها، کارشناسان معتقدند که میانگین قیمت انواع نفت خام در نیمه نخست امسال، بین ۷ تا ۱۰ دلار کمتر از برآوردهای پیشین خواهد بود. البته با اعلام کشف دارویی برای درمان این بیماری در چین، امید کارشناسان به بهبود شرایط اندکی افزایش یافته است. هر چند باید منتظر ماند تا درستی این ادعا ثابت شود. لازم به یادآوری است، قیمت نفت خام سبک آمریکایی و برنت دریای شمال از ابتدای سال ۲۰۲۰ تاکنون حدود ۷ دلار کاهش داشته است.

منابع: OilPrice - Bloomberg

نفت شیل

تولید نفت خام آمریکایی سه سال گذشته شاهد رشد چشمگیری بوده است. طی این مدت میزان تولید نفت خام آمریکا با حدود ۴ میلیون بشکه افزایش به بیش از ۱۲ میلیون و ۶۰۰ هزار بشکه در روز رسیده است که در این افزایش تولید، نفت شیل جایگاه ویژه‌ای دارد. آمارها نشان می‌دهند که برای نخستین بار از سال ۱۹۷۳، در ماه سپتامبر آمریکا با صدور روزانه ۸۹ هزار بشکه نفت خام و محصولات نفتی به یک صادرکننده تبدیل شده است. یک دهه قبل آمریکا روزانه ۱۰ میلیون بشکه نفت وارد می‌کرد. در این باره، برخی کارشناسان معتقدند که عمر صنعت شیل آمریکا رو به پایان است و در سال ۲۰۲۰ یا ۲۰۲۱ این صنعت با شکست روبه‌رو خواهد شد. در مقابل، عده‌ای می‌گویند موج سوم شکوفایی این صنعت از سال آینده آغاز خواهد شد و تأثیر زیادی بر بازار جهانی نفت خواهد داشت. موسسه ریسند انرژوی در گزارشی اعلام کرده که صنعت شیل آمریکا با وجود نفت ارزان تر هم می‌تواند به رشد خود در سال ۲۰۲۰ ادامه دهد. البته برای تداوم این روند در ۲۰۲۱ نیازمند نفت گران تر خواهد بود. میانگین تولید نفت خام آمریکا در سال ۲۰۱۹ با ۱۳ میلیون بشکه افزایش نسبت به سال قبل به ۱۲،۳ میلیون بشکه در روز رسید و این کشور را بالاتر از عربستان و روسیه نشانده. در حال حاضر، نفت شیل رقیب اصلی اوپک در برنامه تنظیم قیمت بازار است.

اقتصاد جهان

طی یک دهه گذشته، میانگین نرخ رشد اقتصادی جهان از منفی ۱،۶ درصد (۲۰۰۹) تا مثبت ۴،۲۸ درصد (۲۰۱۰) را تجربه کرده است. از سال ۲۰۱۲ به بعد، نرخ رشد اقتصادی جهان با شیبی ملایم مسیر صعودی داشته است. بر اساس پیش‌بینی اوپک، میانگین نرخ رشد اقتصادی جهان در سال‌های ۲۰۱۹ و ۲۰۲۰ معادل ۳ درصد خواهد بود. صندوق بین‌المللی پول نیز در گزارش چشم‌انداز اقتصادی جهان پیش‌بینی

کرده که نرخ رشد اقتصادی جهان در سال آینده به ۳،۵ درصد خواهد رسید. اما برخی تحلیلگران این رقم را خوش بینانه می‌دانند و معتقدند، به دلیل تنش‌های تجاری بین چین و آمریکا و بی‌ثباتی‌های ناشی از آن (همچون کاهش تقاضا برای مواد اولیه)، کاهش نرخ رشد منطقه یورو و غول‌های آسیا، میانگین نرخ رشد اقتصادی جهان در سال آینده بین ۲،۶ تا ۲،۸ درصد خواهد بود. با نگاهی به ارزیابی کارشناسان از میزان تقاضای جهانی مواد خام در سال ۲۰۲۰ و مقایسه آن با برآوردهای قبلی درمی‌یابیم که بیشتر کارشناسان معتقدند، در سال آینده ما شاهد افت نسبی تولید و مصرف جهانی در بخش‌های مختلف خواهیم بود که در کنار کاهش فعالیت‌های تجاری، بر رشد اقتصادی جهان تأثیر منفی خواهد داشت. با این حال، امید به توافق بین پکن و واشنگتن بر سر مسائل تجاری موجب شده تا برخی تحلیلگران تصویر بهتری از اقتصاد جهان در سال ۲۰۲۰ ترسیم کنند.

عرضه و تقاضا

از جمله عوامل بنیادی که تأثیر مستقیم و مؤثری بر سطح قیمت‌ها دارند، عرضه و تقاضاست. سازمان اوپک به همراه گروهی از تولیدکنندگان (که مهم‌ترین آن‌ها، روسیه، مکزیک و نروژ هستند) تصمیم گرفته برای جلوگیری از افت شدید قیمت‌ها، میزان تولید روزانه خود را تا ۱،۷ میلیون بشکه کاهش دهد. کارشناسان نسبت به تأثیر بلندمدت این تصمیم تردید دارند. بر اساس گزارش اوپک، در سال ۲۰۲۰ میزان عرضه نفت خام تولیدکنندگان غیر اوپک با ۲،۱۷ میلیون بشکه افزایش به ۶۶،۴۶ میلیون بشکه در روز خواهد رسید که در این صورت، مجموع عرضه نفت و میعانات گازی معادل ۷۱،۲۹ میلیون بشکه در روز خواهد بود. بر اساس این گزارش، میزان تولید ۱۴ عضو اوپک در ماه اکتبر ۹۴۳ هزار بشکه افزایش به ۲۹،۶۵ میلیون بشکه در روز رسید. مجموع تقاضای جهانی نفت در سال ۲۰۲۰ نیز حدود ۱۰۰،۸۸ میلیون بشکه در روز برآورد شده

2020

در ادامه این گزارش جدیدترین پیش بینی های کارشناسان و موسسه های مطرح جهان در مورد وضعیت بازار کالاها در سال ۲۰۲۰ را می خوانید.

Fitch Solutions

تحلیلگران «فیچ سولوشن» پیش بینی کرده اند که قیمت مس در سال آینده از نگرانی های کلان اقتصادی و احساس تضعیف بازار در نتیجه جنگ تجاری آمریکا و چین رنج خواهد برد.

بر اساس پیش بینی فیچ، قیمت مس در سال ۲۰۲۰ به طور میانگین ۵۷۰۰ دلار در تن خواهد بود که از ۶۰۰۰ دلار سال ۲۰۱۹ حدود ۳۰۰ دلار کمتر است.

فیچ اعلام کرد: اعلامیه نوامبر مبنی بر اینکه آمریکا و چین در تلاش برای رسیدن به مرحله یک توافق تجاری هستند، قیمت ها را اندکی بالاتر برد. البته پیش از اینکه لفاظی دونالد ترامپ درباره پتانسیل پیشرفت در مذاکرات تجاری در اوایل دسامبر، بار دیگر قیمت ها را در شرایطی بالا برد که تصویب قانون حقوق بشر و دموکراسی در هنگ کنگ از سوی مجلس سنای آمریکا بر قیمت ها، فشار نزولی وارد کرده بود.

فیچ بر این باور است که توافق مهم تجاری احتمالا تا انتخابات ۲۰۲۰ به تعویق بیفتد که به عدم قطعیت بیشتر بازار و فشار بر قیمت ها خواهد افزود. همچنین علاوه بر تنش های تجاری ایالات متحده و چین، انتظار می رود ترس از رکود اقتصادی جهانی به قیمت کلی

سال ۲۰۱۹ از انگیزه ای که بازار کالا برای رونق به آن نیاز دارد، خبری نبود، چرا که تشدید جنگ تجاری آمریکا و چین نه فقط بازار کالایی، بلکه کل اقتصاد جهان را تحت تأثیر قرار داد و بازار برخی کالاها حتی با وجود تقاضای نسبتا مناسب در رکود باقی ماند. این وضع چنان تأثیر بدی از خود بر جای گذاشت که بسیاری از کارشناسان و حتی مدیران شرکت های تولیدی با دیده تردید و ابهام نسبت به بهبود و رونق آن می نگرستند. به عنوان نمونه، مدیر اجرایی شرکت «کودلکو» در شیلی، بزرگ ترین تولیدکننده مس جهان در سپتامبر ۲۰۱۹ گفته بود: «همه چیز نشان می دهد که قیمت مس سال آینده بهبود نخواهد یافت». اکتاوو آراندرا که در آن هنگام به تازگی به این سمت گمارده شده بود، افزود: پیش بینی نتیجه جنگ تجاری کار دشواری است.

البته هر چه به پایان سال ۲۰۱۹ نزدیک می شدیم، اخبار امیدوار کننده ای از کاهش تنش تجاری شنیده شد. این اخبار از مسائل درگوشی دیپلمات ها گرفته تا اخبار رسمی حاکی از کاهش تنش های دو قدرت بزرگ اقتصادی - آمریکا و چین - بود.

ژان سباستین ژاک، مدیر اجرایی ریوتینتو در نوامبر گفت: برای حل تعرفه های جنگ تجاری بین دو قدرت اقتصادی جهان که به شدت بازارهای جهانی را درگیر کرده، خوش بین است تا اینکه گلوبال تایمز، نشریه وابسته به حزب کمونیست چین گزارش داد که آمریکا و چین در حال نزدیک شدن به توافق در فاز نخست توافق تجاری هستند. بعد از آن اخبار دیگری از طرف آمریکایی منتشر شد و به نظر می رسد با مواضع اخیر دونالد ترامپ و کاهش تنش های جنگ تجاری، بازارهای کالایی در سال ۲۰۲۰ متفاوت از سال ۲۰۱۹ به کار خود ادامه خواهند داد.

با این وجود آنچه در بیشتر پیش بینی های اخیر بانک ها و موسسات مالی از قیمت کالاها مشاهده می کنید، نگاه تردیدآمیز درباره برخی کالاهاست.

جنگ پامصلح تجاری

پیش بینی موسسه ها و بانک های بین المللی از بازار کالایی ۲۰۲۰

نفت

تقاضا در صنعت انرژی های تجدیدپذیر
پشتیبانی شود.

ING Economic & Financial Analysis

«وارن پترسون» مدیر استراتژی کالاها و «ونیو یائو» استراتژیست ارشد گروه ING با ارائه گزارشی با عنوان «پیش‌نمایش ۲۰۲۰» به پیش‌بینی وضعیت کالاها پرداختند. بر اساس این گزارش، خوش‌بینی به‌گفت و گویای تجارتی در نیمه نخست ۲۰۱۹ از بازار کالا حمایت کرد، در حالی که کندی فعالیت جهانی و کاهش نوسانات از ویژگی‌های نیمه دوم سال بود.

نفت: در مورد بازار نفت پیش‌بینی می‌شود که بازار در نیمه نخست ۲۰۲۰ به‌مازاد بازگردد و بنابراین قیمت در این مدت تضعیف شود. این موسسه برای قیمت نفت برنت در نیمه نخست سال ۲۰۲۰ رقم ۵۹ دلار و برای کل سال، میانگین ۶۲ دلار در هر بشکه را پیش‌بینی کرده است. به گفته ING، فرض بر این است که اوپک نه تنها توافق کاهش کنونی را تمدید می‌کند، بلکه دست به کاهش بیشتری می‌زند.

رشد تقاضای نفت به عنوان محرک کلیدی قیمت در سال ۲۰۱۹ ناامیدکننده بود. عدم اطمینان جنگ تجاری و کند شدن رشد اقتصادی جهان بر تقاضای نفت تأثیر داشته

فلزات آسیب‌برسانند.

فیچ در ادامه این گزارش در مورد آسیب جنگ تجاری بر تقاضای چین، پیش‌بینی کرد که روند راکد این کشور ادامه یابد و رشد اقتصادی آن کندتر شود.

این موسسه در بازبینی گزارش خود از تولید ناخالص داخلی چین برآورد کرد که تولید ناخالص واقعی این کشور در سال ۲۰۱۹ از ۶،۳ درصد به ۶،۱ کاهش یابد و برای سال ۲۰۲۰ به ۵،۹ درصد برسد. این رشد ضعیف در کارکرد بخش‌های خودرو، صنایع برق و ماشین‌آلات نمایان خواهد شد. فیچ پیش‌بینی کرد، طی سال ۲۰۲۰ تولید و فروش خودرو در چین راکد بماند و تقاضای بخش برق نیز کند شود. در نتیجه انتظار دارد، تقاضای تعدادی از فلزات مورد استفاده در این بخش‌ها از جمله مس ضعیف بماند.

در بخش خودرو، مس برای تولید وسایل نقلیه برقی بسیار مهم است. به گزارش فیچ، موتور خودروهای برقی تقریباً چهار برابر بیشتر از موتورهای احتراق داخلی معمولی مس استفاده می‌کنند. براساس داده‌های منتشر شده از سوی انجمن خودروهای مسافری چین، میزان فروش وسایل نقلیه مصرف‌کننده انرژی‌های نو در این کشور طی نوامبر در مقایسه با مدت مشابه پار سال ۴۱،۷ درصد کاهش یافته است. بنابراین با توجه به مشکلات چین، این موسسه پیش‌بینی کرده که مازاد بازار مس به ۳۶ هزار تن افزایش یابد که نسبت به سال ۲۰۱۹ بیش از دو برابر خواهد بود.

فیچ انتظار دارد، کاهش عرضه سبب ایجاد کسری بازار مس بعد از سال ۲۰۲۱ خواهد شد که روند بهبود قیمت را تا سال ۲۰۲۳ تحریک خواهد کرد.

براساس گزارش فیچ، توسعه بخش‌های برق و ساخت و ساز چین، هنوز هم از تقاضای مس حمایت خواهد کرد. صنعت برق چین ۴۵ درصد و صنعت ساخت و ساز ۱۰ درصد از مصرف نهایی مس را تشکیل می‌دهد. به گزارش گروه بین‌المللی مطالعات مس، چین ۵۱ درصد از مس تصفیه‌شده جهان در سال ۲۰۱۸ را مصرف کرده است.

فیچ اعلام کرد: چشم‌انداز بلندمدت مس پس از سال ۲۰۲۱ نیز ممکن است با رشد تقاضای هند، افزایش تولید خودروهای برقی و رشد

	سه ماهه چهارم ۲۰۱۹	سه ماهه اول ۲۰۲۰	سه ماهه دوم ۲۰۲۰	سه ماهه سوم ۲۰۲۰	سه ماهه چهارم ۲۰۲۰
ICE Brent (US\$/bbl)	۶۵	۶۰	۵۸	۶۲	۶۷

است و در حالی که انتظار می رود، تقاضا در سال ۲۰۲۰ افزایش یابد، این موضوع بستگی به میزان موفقیت چین و آمریکا در حل و فصل جنگ تجاری دارد.

مس

سه ماهه چهارم ۲۰۲۰	سه ماهه سوم ۲۰۲۰	سه ماهه دوم ۲۰۲۰	سه ماهه اول ۲۰۲۰	سه ماهه چهارم ۲۰۱۹
۵۹۰۰	۵۸۰۰	۵۷۰۰	۵۶۰۰	۵۶۱۰
LME Cu (US\$/t)				

مس: پیش بینی ING درباره قیمت مس بر نگرانی های جنگ تجاری و کندی فعالیت های تولیدی جهان تمرکز دارد. این موسسه پیش بینی کرد با حرکت به سمت ۲۰۲۰، رشد عرضه معدنی بیشتر شود که این چشم انداز به اختلال های عرضه هم توجه کرده است.

پیش بینی می شود، هزینه فرآوری و تصفیه برای سال آینده به ۶۲ دلار در تن کاهش یابد و بر این اساس حاشیه سود کارخانه های ذوب کاهش خواهد داشت. پیش بینی قیمت مس

سنگ آهن

سه ماهه چهارم ۲۰۲۰	سه ماهه سوم ۲۰۲۰	سه ماهه دوم ۲۰۲۰	سه ماهه اول ۲۰۲۰	سه ماهه چهارم ۲۰۱۹
۷۵	۸۰	۸۵	۸۵	۹۵
Iron ore (US\$/t)				

این موسسه در سال ۲۰۲۰ اندکی نزولی است و قیمت پایه مس سه ماهه لندن به طور میانگین ۵۷۵۰ دلار در تن پیش بینی می شود. تقاضا در چین امیدوار به حمایت برخی اقدامات محرک از زیرساخت هاست، اما خوش بینی به بهبود تقاضای جهانی تا مشاهده نشانه هایی از ثبات فعالیت های جهانی و تحولات تجاری چین و آمریکا، خیلی زود است.

ذغال

سه ماهه چهارم ۲۰۲۰	سه ماهه سوم ۲۰۲۰	سه ماهه دوم ۲۰۲۰	سه ماهه اول ۲۰۲۰	سه ماهه چهارم ۲۰۱۹
۷۰	۶۰	۵۸	۶۰	۶۰
API2 Coal CIF ARA (US\$/t)				

سنگ آهن: سال ۲۰۱۹ برای بازار سنگ آهن سال بی ثباتی بود و این کالا نوسان قیمتی بالایی داشت.

حادثه ناگوار سد واله در برزیل، نگرانی های عرضه را افزایش داد و واله طی مدتی مجبور شد، حدود ۹۰ میلیون تن ظرفیت را از بازار

خارج کند. این وضعیت، قیمت این کالا را تا ۱۲۴ دلار در تن افزایش داد و در این زمینه برخی فعالیت های سفته بازانه هم تاثیر داشت. با بازگشت برخی ظرفیت های از دست رفته و بهبود ذخایر بندری چین، قیمت ها دوباره تحت فشار قرار گرفت و تا کمتر از ۸۰ دلار در تن هم داد و ستد شد.

برای سال ۲۰۲۰، همچنان نسبت به قیمت سنگ آهن چشم انداز نسبتا نزولی را حفظ می کنیم و انتظار داریم که ظرفیت بیشتر برزیل طی سال به بازار باز گردد، در حالی که هنوز عدم قطعیت زیادی در اقتصاد جهان وجود دارد و بنابراین به احتمال زیاد فشار بر حاشیه سود کارخانه های فولاد را حفظ خواهد کرد. پیش بینی می کنیم که قیمت سنگ آهن در سال ۲۰۲۰ به طور متوسط ۸۱ دلار در هر تن باشد.

زغال سنگ: قیمت زغال سنگ تحت فشار قرار دارد، به طوری که قیمت های اروپایی از ابتدای سال ۲۰۱۹ بیش از ۳۵ درصد کاهش یافته است. برای اروپا، چشم انداز قیمت ها به دو دلیل ضعیف است. نخست اینکه، قیمت کربن اتحادیه اروپا نسبتا قوی بوده است. دوم، قیمت گاز در اروپا بسیار ضعیف بوده است. به دلیل اینکه پروژه های صادراتی LNG در حال افزایش است، مقدار قابل توجهی LNG وارد منطقه می شود. این دو عامل از سوئیچ زغال سنگ به گاز برای تولید نیرو پشتیبانی کرده اند که این امر بر میزان تقاضای زغال سنگ تاثیر گذاشته است.

سو یا: سو یا، پوستری از جنگ تجاری آمریکا و چین است. به تازگی که مواردی در زمینه پیشرفت مرحله نخست توافق تجاری مطرح شده، خریداران چینی دوباره به بازار سو یا آمریکا بازگشته اند و دولت سهمیه های بدون تعرفه را در نظر گرفته است. البته به برداشتن کامل تعرفه ها تا اختصاص سهمیه نیاز است تا شاهد رونق بازار باشیم.

با توجه به جنگ تجاری، کشاورزان کشت سو یا را کاهش دادند. بنابراین کاهش سطح زیر کشت همراه با بازدهی ضعیف تر نشان می دهد که تولید سو یا در آمریکا کاهش می یابد. سطح زیر کشت در سال ۲۰۲۰، وابسته به گفت و گوهای مربوط به جنگ تجاری در فصل نخست است. انتظار داریم که قیمت سو یا روند حرکتی بالاتری را در سال ۲۰۲۰ داشته باشد، به طوری که قیمت ها به طور متوسط ۹،۱۰ دلار به ازای هر بوشل در طول سال باشد.

بنیادی را بین فلزات حفظ و قیمت آن ۷ درصد رشد خواهد کرد. برای آلومینیوم رشد ۲,۴ درصدی (با وجود خطر فشار نزولی) پیش بینی می شود و برای طلا محدوده ۱۵۰۰ دلار به ازای هر اونس در نظر گرفته شده است. نگاه بانک در مورد قیمت سنگ آهن نزولی

سویا

سه ماهه چهارم ۲۰۱۹	سه ماهه اول ۲۰۲۰	سه ماهه دوم ۲۰۲۰	سه ماهه سوم ۲۰۲۰	سه ماهه چهارم ۲۰۲۰	
Soybean (US\$/bu)	۸۷۰	۸۹۰	۹۲۰	۹۱۰	۹۰۰

است، چون وضعیت این کالا در حال عادی شدن است و عرضه برزیل پس از خرابی سد باطله و تعلیق حاصل از عملیات واله پس از ژانویه ۲۰۱۹ بهبود می یابد. در طرف تقاضا، رکود مسکن در چین با افت ۱,۵ درصدی تولید فولاد در سال ۲۰۲۰ در نظر گرفته شده است و قیمت هر تن سنگ آهن ۷۹ دلار در هر تن در سال ۲۰۲۰ پیش بینی می شود.

مورگان استنلی تا حدودی به ذغال سنگ

طلا

سه ماهه چهارم ۲۰۱۹	سه ماهه اول ۲۰۲۰	سه ماهه دوم ۲۰۲۰	سه ماهه سوم ۲۰۲۰	سه ماهه چهارم ۲۰۲۰	
Gold (US\$/oz)	۱۵۰۰	۱۵۰۰	۱۴۷۰	۱۴۷۰	۱۴۸۰

حرارتی و متالورژی خوش بین تر است. ذغال سنگ متالورژی به پایین ترین سطح سه سال اخیر رسیده که بیشتر در معرض ضعف چین در تولید فولاد و عرضه کافی بوده است. با توجه به چشم انداز ضعیف تقاضا، انتظار بهبود متوسطی در قیمت وجود دارد. پیش بینی قیمتی مورگان استنلی برای ذغال سنگ متالورژی در فصل نخست ۲۰۲۰ میلادی، ۱۶۵ دلار و برای کل سال ۱۶۰ دلار است. از سوی دیگر، ذغال سنگ حرارتی حمل شده از راه دریا با عرضه مازاد مواجه بوده است. تقاضای ذغال سنگ اروپا به سرعت در حال کاهش است، زیرا گاز طبیعی ارزان بوده و واردات کره با افزایش دسترسی به انرژی هسته ای، ۷ درصد کاهش یافته است. فقط واردات هند در حال رشد است، زیرا تولید داخلی آن جوابگوی تقاضا نیست و با وجود زمینه ضعیف، روسیه و اندونزی صادرات را گسترش می دهند و به مازاد بازار اضافه می کنند. با این وجود، پیش بینی می شود، قیمت ها در سه ماهه نخست سال ۲۰۲۰ به ۶۷ دلار در هر تن فوب استرالیا و ۶۹ دلار در سال ۲۰۲۰ افزایش یابد.

با این وجود، حل سریع جنگ تجاری می تواند به معنای صعود بیشتر باشد. در حالی که توافق تجاری برای افزایش قیمت سویا مناسب است، اما برای قیمت نقدی سویای برزیل حالت نزولی ایجاد می کند، چراکه خریداران چینی دوباره به سمت سویای آمریکا تغییر جهت خواهند داد.

طلا: طلا سال قدرتمندی را پشت سر گذاشت و قیمت این فلز در یک مرحله تا ۲۱ درصد افزایش یافت. با توجه به عدم قطعیت روزافزون در اقتصاد جهانی، کاهش رشد و تشدید تنش های تجاری، این قدرت نباید تعجب آور باشد. این عوامل باعث افزایش تقاضا برای دارایی های امن مانند طلا می شود.

علاوه بر این، سیاست های جدید بانک های مرکزی نیز از طلا حمایت کرده است. در نتیجه عدم قطعیت تجاری و نگرانی های مربوط به رشد جهانی، قیمت طلا را مناسب می بینیم. پیش بینی می کنیم، قیمت طلا در سال ۲۰۲۰ به طور متوسط ۱۴۷۵ دلار در هر اونس باشد.

مورگان استنلی

«مارتین راتز» و «سوزان بیتز» استراتژیست های مورگان استنلی بر این باورند که چشم انداز کالاها در سال آینده ضعیف خواهد بود، چراکه به گفته آنها از هر چیزی به میزان زیاد وجود دارد.

بخشی از چشم انداز گسترده استراتژی جهانی ۲۰۲۰ این بانک در هفته گذشته منتشر شد. از دیدگاه سرمایه گذاری، نبود تورم، تقاضای ضعیف و محدودیت عملکرد منحنی ها در حال آسیب رساندن به شاخص های بازار کالا است. ضعف در تجارت و تولید جهانی هنوز وجود دارد و در این صورت همچنان شاهد میزانی از تضعیف تقاضا خواهیم بود. این بانک، قیمت نفت در سال آینده را ۶۰ دلار در هر بشکه می بیند و برای گاز، قیمتی نزدیک به نرخ های امسال متصور است.

به باور مورگان استنلی، مس قوی ترین اصول

سال نیز بهبود خواهد یافت. این موسسه خاطر نشان کرده که بین برخی از پیش بینی ها اختلاف زیادی وجود داشته است. به عنوان نمونه، بالاترین رقم متعلق به گلدمن ساکس با پیش بینی قیمت ۷۰۰۰ دلار برای فصل چهارم ۲۰۲۰ بود و کمترین رقم متعلق به «کامرز بانک» و «جی پی مورگان» با ۶۰۰۰ دلار در تن است. میانگین پیش بینی قیمت مس در فصل چهارم سال بعد، ۶۲۵۰ دلار در تن بوده است.

رابو بانک (محصولات کشاورزی)

FOCUS ECONOMICS

Bank of America Merrill Lynch

پیش بینی می شود، تولید ناخالص جهان از ۳،۸ درصد سال ۲۰۱۸ به ۳ درصد در سال های ۲۰۱۹ و ۲۰۲۰ کاهش یابد. تولید ناخالص اروپا روی یک درصد تثبیت خواهد شد، در حالی که تصور می شود، رشد چین از ۶،۱ به ۵،۶ درصد کاهش یابد. انتظار نمی رود که فدرال رزرو اقداماتی برای افزایش نرخ انجام دهد، مگر آنکه تغییر در چشم انداز موجب چنین اقدامی شود. پیش بینی می شود، رشد آمریکا با وجود فاندمنتال های قوی، کند شود و به طور میانگین به ۱،۷ درصد طی دو سال آینده برسد. همچنین انتظار تضعیف دلار در سال ۲۰۲۰ وجود دارد. یورو و پوند باید از عدم قطعیت برگزیت بهره ببرند. احتمال چرخش مثبت در کالاهای توانمند از قیمت ها در سال ۲۰۲۰ حمایت کند. این بانک، پیش بینی قیمت ۷۰ دلاری را برای نفت برنت به عمل آورده است. احتمال افزایش مس و نیکل و احتیاط در مورد طلا و فلزات گرانبها در پیش بینی بانک مطرح شده است.

منابع گزارش:

- Financial Review
- spglobal.com
- think.ing.com
- graincentral.com
- mining.com
- Businesswire

به گزارش واحد پژوهش کالاهای کشاورزی «رابو بانک»، تب خوک آفریقایی و وضعیت نامشخص آب و هوایی، تاثیر مهمی بر کالاهای کشاورزی در سال ۲۰۱۹ گذاشت و احتمالاً در سال ۲۰۲۰ عامل موثر کلیدی بر قیمت ها خواهد بود.

با توجه به پیش بینی افزایش تولید گندم و رگورد ذخایر، پیش بینی می شود، این عوامل محدودیتی برای صعود قیمت ایجاد کند و گندم هیات تجاری شیکاگو بین ۵۱۱ تا ۵۲۰ سنت در هر بوشل طی سال ۲۰۲۰ داد و ستد شود. سویا همچنان در معرض جنگ تجاری آمریکا و چین، اما با روندی بالاتر از ۲۰۱۹ خواهد بود، در حالی که پیش بینی می شود، تجارت روغن پالم با کاهش فاصله بین عرضه و تقاضا، سال به سال بیشتر شود. این بانک، برای شکر پیش بینی انتقال به وضعیتی با محدودیت بیشتر و بزرگ ترین کسری چهار ساله را کرده است و انتظار دارد، قیمت در بورس ICE به ۱۴ سنت در هر پوند تا فصل چهارم ۲۰۲۰ افزایش یابد. همچنین در مورد پنبه، پیش بینی کرده که قیمت در سال ۲۰۲۰ افزایش یابد.

در همین حال، تحلیلگر ارشد رابو بانک پیش بینی کرد، استرالیا با دلار کنونی قیمت گندم صادراتی را ۲۸۵ تا ۲۹۰ دلار استرالیا برای فصل برداشت آینده لحاظ خواهد کرد. به گفته وی، برای جو، افزایش ذخایر و کاهش تقاضای چین بر بازار جهانی تاثیر خواهد گذاشت و قیمت شکر استرالیا به بالاتر از ۴۵۰ دلار استرالیا حرکت خواهد کرد.

فوکوس اکونومیکز

نظر سنجی از هیاتی ۳۰ نفره از سوی موسسه «فوکوس اکونومیکز» در ماه دسامبر انجام شد و آنها بر این باور بودند که قیمت مس در سه ماهه نخست ۲۰۲۰ بالاتر از سطوح کنونی خواهد بود و قیمت برای کل

دوراهکار برای توسعه صادرات ایران

محسن ایزدی - کارشناس بازار سرمایه

همراه شده‌اند و سهم زیادی از معاملات بورس کالا را به خود اختصاص داده‌اند اما نابه سامانی بازار ارز و به دنبال آن توقف معاملات آتی سکه در این بازار تا حدی بی‌اقتصادی را در بین بازیگران بازار افزایش داد و خروج سرمایه از این بازار را باعث شد. این در حالی است که توسعه این ابزارها کلید موفقیت بورس کالای ایران در داخل و خارج از کشور خواهد بود. ثبات تصمیم‌گیری در این بازارها می‌تواند جذب نقدینگی زیادی را به همراه داشته باشد و در صورت حل شدن مشکلات سیاسی و اقتصادی کشور، مشتریان خارجی نیز جذب بازار جذاب مشتقه خواهند شد که در این زمینه، ترغیب عرضه‌کنندگان بورس کالا به ورود به این بازار از طریق آموزش مزایای استفاده از ابزارهای مشتقه شامل فروش بیشتر محصول و پوشش ریسک بازار، تأمین مالی و ... می‌تواند راهگشا باشد. البته در چند سال گذشته قرار دادهای سلف موازی استاندارد برای چندین تولیدکننده در بورس کالای ایران منعقد گردید که با استقبال زیاد خریداران همراه بود؛ همین امر نشانه‌ای از دید مثبت فعالان بازار به این گونه قرار دادهاست.

در این میان توجه به این نکته ضروری است که رینگ صادراتی بورس کالا پتانسیل جذب محصولات بیشتری را دارد. اما تمایل عرضه‌کنندگان به صادرات محصولات خود از کانال‌های خارج از بورس کالا، مانعی برای توسعه رینگ صادراتی شده است. مشارکت بیشتر تولیدکنندگان داخلی در کنار اعتماد سازی برای مشتریان خارجی می‌تواند در سال‌های آینده راهگشای عبور از موانع صادراتی بی‌شمار کشور باشد.

بورس کالای ایران در سال‌های گذشته با توسعه محصولات و ابزارهای مالی به تدریج به یکی از بورس‌های حیاتی کشور تبدیل شد. به دنبال توسعه این بازار، راه‌اندازی تابلوی صادراتی در دستور کار قرار گرفت. در این میان محصولات قیری و سنگ آهن بیشترین حجم صادرات از بورس کالا را به خود اختصاص دادند و تابلوی بورس کالای ایران به عنوان یکی از مراجع استعلام قیمت در منطقه مطرح شد به شکلی که بازارهای آفریقا در کنار هند، بیشترین اهداف صادراتی را به خود تخصیص دادند. اما نکته‌ای که باید مد نظر قرار داد در بحث رقابت جهانی، ثبات بازارها و قابلیت پیش‌بینی قیمت‌هاست.

کشور ایران به لحاظ ویژگی‌های منطقه‌ای، همواره در گیر اتفاقات سیاسی و اقتصادی بی‌شماری است. مباحث مربوط به تحریم‌ها، محدودیت‌های اقتصادی و ... اندکی از جذابیت بازار ایران برای مشتریان خارجی کاسته است. در این بین مشکلات نقل و انتقال پول و حمل کالا توسط کشتی‌های خارجی، معامله در بازار ایران را بسیار دشوار کرده است. اتفاقات تأثیرگذاری همچون برجام در چند سال گذشته، می‌تواند باعث تسهیل شرایط دادوستد شود که خود عاملی برای حضور مشتریان خارجی در ایران و استفاده از ظرفیت‌های داخلی کشور است.

به دنبال توسعه بورس‌های کالایی، بازارهای کالایی در سطح جهان بیشتر به سمت معاملات مشتقه حرکت کرده‌اند. در ایران نیز کالاهایی همچون سکه طلا، زیره سبز، پسته و زعفران دارای بازار مشتقه هستند. این ابزارها در چند سال اخیر با استقبال زیاد مشتریان

نمی توان گفت که بازاری توسعه داشته باشد اما رونق نداشته باشد! قطعاً در پی هر رونقی، توسعه و گسترش بازار، امری قابل انتظار است و می توان تدابیری اتخاذ کرد تا وزنه این توسعه به سمت بین المللی شدن سنگینی کند. بورس کالا هم از آن دسته بازارهایی است که می تواند در بستر خود علاوه بر سرمایه گذاران و فعالان بازار داخلی، سرمایه گذاران و فعالان اقتصادی خارجی را هم تحت پوشش قرار دهد؛ اما بایدها و نبایدهایی لازم است تا به این نیل دست یابد. سجاد جلیلی قائم مقام مدیر عامل کارگزاری اقتصاد بیدار در این خصوص از موانعی می گوید که در صورت رفع آن می توان باز شدن پنجره های بورس به روی رونق مبادلات بین المللی را شاهد بود.

جلیلی در ابتدای اظهارات خود، به تمایل فعالان اقتصادی داخلی از همکاری و تعامل با سرمایه گذاران خارجی اشاره و عنوان کرد: قاعدتاً با ورود سرمایه گذار خارجی، می توان به توسعه بازار و تشویق حضور سایر فعالان داخلی در بورس امیدوار تر شد اما با وجود موانعی که در حال حاضر بسیار پررنگ هم است، تحقق این اتفاق دشوار است.

وی به یکی از مشکلات اساسی برای سرمایه گذاران خارجی اشاره و اظهار کرد: عرف هر معامله ای در بورس به پرداخت پیش پرداخت مربوط می شود اما زمانی که یک خارجی نمی تواند در کشور ما حسابی به منظور واریز پیش پرداخت باز کند، معامله ای هم شکل نمی گیرد.

جلیلی اذعان کرد: در حال حاضر هیچ راهی برای ورود سرمایه گذار خارجی وجود ندارد اما بانک مرکزی می تواند این مساله را حل کرده و به توسعه حاضرین در بورس کمک کند.

قائم مقام مدیر عامل کارگزاری اقتصاد بیدار در ادامه و در خصوص یکی از ظرفیت های موجود برای کمک به بین المللی شدن بورس کالا گفت: یکی از ظرفیت های موجود به مناطق آزادی برمی گردد که پتانسیل راه اندازی بورس و ایجاد مشوقی برای حضور شرکت ها و فعالان اقتصادی دارند.

وی با یادآوری پیگیری های بورس کالا جهت حضور در عراق و راه اندازی یک بازار معاملاتی در آن، افزود: بورس کالا در مسیر فعالیت های بین المللی در حال انجام اقداماتی است اما بهتر است نمونه های کوچک تر را به عنوان نمونه پایلوت در ابعاد تکمیلی و موفقیت آمیز پیش ببرد و سپس به گام های بزرگ تر بپاورد. جلیلی نمونه اجرا شده این ظرفیت راه، راه اندازی بورس کالا در منطقه آزاد اروند عنوان و خاطر نشان

گفت و گو با قائم مقام مدیر عامل کارگزاری اقتصاد بیدار؛

ابزارهای مالی مشوقی بزرگ

کرد: حدود سال ۹۲ بود که تالار بورس در این منطقه آزاد راه اندازی شد اما متأسفانه آن چنان که باید، از آن حمایت نشد و مشوق لازم برای حضور سرمایه‌گذار در این تالار ایجاد نشد. این کارشناس بورس کالا تأکید کرد که صرفاً طرح موضوع خوب نیست و باید هدفی به منظور ایجاد رونق و تولید اقتصادی مدنظر مقام معظم رهبری وجود داشته باشد و مناطق آزاد در این راستا بهترین سکوی پرتاب به شمار می‌روند.

وی گفت: هر فعال اقتصادی دم دست‌ترین و ساده‌ترین بازار را ملاک استفاده قرار می‌دهد و با این دیدگاه، تصمیم‌گیرندگان اصلی باید مسیر را با ایجاد مشوق‌ها و انگیزه‌های جدید و خدمات متفاوت، برای حضور در بورس کالا در سایر شهرها باز کنند. به گفته جلیلی در صورت حمایت مسئولان و خود صنایع، ابزارهای مالی بورس کالا می‌تواند مشوقی بزرگ برای توسعه معاملات و پوشش ریسک باشد تا رفته رفته این ابزارها به یکی از جذابیت‌های بازار سرمایه ایران برای خارجی‌ها مبدل شود.

وی در خصوص شیوه‌های ترغیب صنایع مختلف به استفاده از ابزارهای مالی، خاطرنشان کرد: ابزارهای مالی مختلفی در بازار بورس وجود دارند که سرمایه‌گذاران داخلی می‌توانند با استفاده از آن در بازار مشتقه، پتروشیمی و حتی کشاورزی انگیزه حضور پیدا کنند و به سود دلخواه خود دست یابند اما تا زمانی که بازار فیزیکی با محدودیت همراه است این امر نمی‌تواند آنگونه که باید اتفاق بیفتد.

جلیلی یکی از این محدودیت‌ها را تفاوت قیمت بورس با قیمت نهایی معاملات عنوان و اظهار کرد: مصداق بارز یک نمونه بورسی را در بازار آتی سکه شاهد بودیم که علیرغم تلاش بورس کالا برای شفافیت و تعیین قیمت، اما افزایش قیمت‌ها که ناشی از تنش‌های اقتصادی بود باعث شد تا این معاملات متوقف شود؛ البته این موضوع صرفاً ارتباطی با تصمیمات و اقدامات بورس کالا نداشت، اما به طور کلی توصیه می‌شود که دسترسی شدن قیمت‌ها حذف شود و تمام موارد بر اساس عرضه و تقاضا صورت گیرد.

قائم مقام مدیرعامل کارگزاری اقتصادبیدار همچنین بین المللی شدن بورس کالا را نیازمند به زمان عنوان و تشریح کرد: از این مساله نمی‌توان گذشت که فرهنگ سازی بسیاری مسائل که سالیان سال با رویه‌های سنتی در پیش گرفته می‌شد و تغییر آن به بازاری مدرن، زمانبر است و فرهنگ سازی همزمان خود را باید پشت سر بگذارد.

جلیلی علاوه بر این مسائل به وجود تضامینی برای سرمایه‌گذار داخلی و خارجی توسط بورس کالا اشاره و تأکید کرد: ممکن است یک کارگزاری به عنوان کارگزاری نمونه انتخاب شود و حتی از رتکینگ خوبی برخوردار باشد، اما هزینه‌ای که در یک دهه قبل روی بازار بورس انجام داده، همچنان به طور کامل بازنگشته است.

وی گفت: یکی از تضامینی که باعث امیدبخشی به سرمایه‌گذار جهت حضور در بورس است، تداوم و تعهد بازار تا یک مدت زمان مشخص است و باید برنامه‌ریزی مکلفی بر آن به وجود آید تا در صورت سرمایه‌گذاری، سرمایه‌گذار در میانه راه با وجود صرف برنامه‌ریزی‌های آتی سرمایه‌گذاری‌های انسانی و حتی مادی، دچار بلاتکلیفی نشود.

انبارهای بزرگ کلید جذب سرمایه گذاران خارجی

جلوگیری از خام فروشی محصولات خصوصاً محصولات پتروشیمی از برنامه های مهم نظام اقتصادی ایران جهت رشد بذر تولید در کشور در سال های اخیر بوده است. هم اکنون میزان تولید انواع محصولات پتروشیمی در کشور بیش از ۵۵ میلیون تن می باشد و پیش بینی می گردد این رقم در سال ۱۴۰۲ به عددی بیش از ۱۰۰ میلیون تن افزایش یابد. اما باید دانست در آمد های حوزه نفت با اینکه اقتصاد ایران همواره یک اقتصاد نفت محور بوده است با توجه به روند کنونی اقتصاد جهانی به تدریج کاهش پیدا خواهد کرد و این موضوع تلنگری به فعالین حوزه پتروشیمی، جهت توسعه و ایفای نقش در بازار های جهانی و بهره گیری از ابزار های نوین و فراهم آوردن خواسته های جدید اقتصاد است. در این میان بورس کالا با توجه نقش پر رنگ در اقتصاد ایران چاره ای جز برداشتن گام های جدید نخواهد داشت.

بازار پتروشیمی با این حجم از ارزش و درجه اهمیت بسیار بالا در اقتصاد کشور و به عنوان یک عنصر کلیدی در فعالیت های اقتصادی روز دنیا نیازمند بستری مناسب برای ابزار های نوین معاملاتی مانند گواهی سپرده کالایی، معاملات اختیار، آتی و می باشد، هم اکنون با توجه به تجربه های بورس کالا در خصوص معاملات ابزار های نوین بر روی محصولات دیگر بالاخص کالاهای کشاورزی هیچ کجا نمی تواند مناسب تر از بورس کالا جهت رشد و توسعه این ابزارها باشد و این موضوع را میتوان در قالب نقش منحصر به فرد بورس کالا در نقشه راه کلی اقتصاد دانست که با توجه اعتماد ارزنده ای که به این نهاد مالی وجود دارد به بهترین نحو نیز با بهره گیری از مشارکت گسترده فعالین حوزه پتروشیمی نقش خود را در فراهم آوردن ابزار های جدید ایفا نماید.

تولید به عنوان قلب تپنده اقتصاد صرفاً نیازمند مواد اولیه و منابع انسانی و هزینه نیست، بلکه نیازمند ثبات به کمک ابزار هایی مانند گواهی سپرده کالایی، قراردادهای آتی و می باشد. رشد حجم و ارزش معاملات در سال های اخیر در بورس کالا مخصوصاً در دو بازار مهم محصولات پتروشیمی و صنعتی می تواند بستری باشد تا با پیاده سازی ابزار های نوین مالی جعبه ابزار سیاست گذاری فعالین اقتصادی را در حوزه فروش و مدیریت ریسک تکمیل نماید.

سه گروه پوشش دهندگان ریسک، آربیتراژ گران و سفته بازان بازیگرهای اصلی و حرفه ای معاملات آتی و اختیار هستند. رقابت در حوزه تجارت و فروش در صنایع بالادستی و پایین دستی مستلزم ثبات و امکان پیش بینی آینده است. ابزار های نوین مالی در گام نخست این بستر را فراهم خواهد آورد و می بایست در این مسیر از تجربیات بورس های جهانی در خصوص قرارداد های آتی فولاد در بورس بمبئی هند بر روی محصولات فولادی طویل و تخت، قراردادهای آتی استایرن روی تابلو معاملات بورس دالیان چین، اوراق مشتقه الماس در بورس کالای هند و غیره بهره برد. هم اکنون عرضه کنندگان بسیاری در رینگ فرآورده

محمد رضا اسلامی - کارشناس بازار سرمایه

های نفتی اقدام به صادرات محصولات خود به بازارهای بین‌المللی از طریق بورس کالا می‌نمایند، توجه به بورس کالا به عنوان دربیچه‌ای برای صادرات محصولات نیز موضوعی است که شاید در سالهای اخیر کمتر به آن توجه شده است امید است با حمایت تمامی نهادهای کشور از بورس کالا امکان ورود فعالین خارجی بیش از پیش فراهم آید.

حل مشکلات تأمین مالی صنایع در بورس کالا

بازار سرمایه ظرفیت قابل توجهی در راستای تحقق تأمین مالی برای شرکت‌های مختلف دارد. بورس کالا به عنوان بازاری پر طرفدار با فعالان کثیر، با توجه به ارزش بازار نقد قوی بستری بسیار مناسب جهت تأمین مالی با حذف واسطه‌های مالی است. تأمین مالی از روشهای مختلفی امکان پذیر است و همه نهادهای تولید در پی یافتن منابع مالی کم هزینه می‌باشند. درک کاملی که بورس کالا از نیازهای طرفین تأمین مالی با توجه به تجربه‌های موفق گذشته دارد، می‌تواند ضمن پوشش نیاز بازار، تبدیل به اهرمی بسیار قوی نه به عنوان رقیب بلکه به عنوان بازوی اقتصادی در کنار بازار پول باشد. فرهنگ سازی در این خصوص در کنار انتقال دانش سایر بورس‌های کشور نیز در این حوزه نباید به فراموشی سپرده شود.

تأمین مالی صنایع مختلف، شکل‌گیری استارت‌آپ‌ها و رشد شرکت‌های دانش بنیان را می‌تواند از رویکردهای بورس کالا و بازار سرمایه در سال‌های آینده دانست. صدای این نیاز بازار به راحتی به گوش مخاطبین می‌رسد. در چند سال گذشته بورس کالا در بازاهای مالی کارنامه درخشانی از خود به جا گذاشته است و با سه ابزار گواهی سپرده کالایی، اوراق سلف موازی استاندارد، صندوق‌های سرمایه‌گذاری مبتنی بر کالا ارزشی بسیار بالا (بالغ بر ۱۴۹ هزار میلیارد ریال) ایجاد نماید. عدد مذکور خود گواه بر پتانسیل بورس کالا در خصوص هدایت سرمایه‌ها در مسیر صحیح است.

در انتها این موضوع را نیز نباید فراموش کرد با مصوبات کارگروه تنظیم بازار در خصوص کاهش نرخ کارمزد کارگزاری‌های بورس کالا به میزان قابل توجه ۳۵ درصد تأثیر به سزایی در کشیده شدن ترمز کارگزاران برای فعالیت و آینده روشن در معاملات فیزیکی بورس کالا به وجود آمد. این امر به دلیل کمبود در آمد کالایی برای کارگزاران فعال بورس کالا تأثیر قابل توجهی در کم شدن فعالیت کارگزاران این حوزه در خصوص رشد و تعالی معاملات خواهد داشت که عواقب آن به تدریج دامنگیر سایر نهادهای فعال حوزه معاملات کالایی نیز خواهد شد. افزایش زبان عملیاتی کارگزاران، ریسک معاملات بورس کالا در مقابل بازده، خروج افراد توانمند از این حوزه و... و در نهایت به حاشیه رفتن واحدهای بورس کالا در کارگزاریها و تبدیل شدن فقط به یک نماد ارائه خدمات در کارگزاری‌ها به وقوع خواهد پیوست. این اقدام فضای باز کسب و کار در بورس کالا را تبدیل به محیطی غیرپویا و فاقد هرگونه برنامه توسعه‌ای برای کارگزاران خواهد کرد.

تولید به عنوان قلب تپنده اقتصاد صرفاً نیازمند مواد اولیه و منابع انسانی و هزینه نیست، بلکه نیازمند ثبات به کمک ابزارهایی مانند گواهی سپرده کالایی، قراردادهای آتی و... می‌باشد. رشد حجم و ارزش معاملات در سالهای اخیر در بورس کالا مخصوصاً در دو بازار مهم محصولات پتروشیمی و صنعتی می‌تواند بستری باشد تا با پیاده سازی ابزارهای نوین مالی جعبه ابزار سیاست گذاری فعالین اقتصادی را در حوزه فروش و مدیریت ریسک تکمیل نماید

عملکرد بورس های مشتقه جهان در سال ۲۰۱۹

آسیا و اوقیانوسیه بر بام دنیا

طبق آخرین گزارش انجمن صنعت آتی (FIA)، بورس ها مشتقه در سراسر جهان سال ۲۰۱۹ را با ۱۴ درصد رشد نسبت به سال ۲۰۱۸ به پایان رساندند. طبق این گزارش که حاصل جمع آوری داده های آماری ۸۰ بورس مشتقه است طی سال ۲۰۱۹ قریب به ۳۴,۴ میلیارد قرارداد مشتقه در حوزه دارایی های مالی و کالا در بورس ها معامله شده است. در این میان، قرارداد های آتی با ۱۲ درصد رشد ۱۹,۲۴ میلیارد و قرارداد های اختیار معامله با ۱۶ درصد رشد ۱۵,۲ میلیارد قرارداد را به خود اختصاص دادند. بر همین اساس، بورس های آسیا و اوقیانوسیه با ۲۹ درصد رشد و ۱۴,۴ میلیارد قرارداد سریع ترین رشد را تجربه کردند. این در حالی است که بورس های آمریکای لاتین با رشد اعجاب آور ۴۷ درصدی ۴ میلیارد از حجم قرارداد ها را به خود اختصاص دادند. اما در آمریکای شمالی، بورس ها با رشد منفی مواجه شدند و حجم معاملات بورس های مشتقه این ناحیه که نام های بزرگی همچون بورس شیکاگو در آن قرار دارند با ۲,۸ افت به ۱۰ میلیارد قرارداد کاهش یافت. از سوی دیگر بورس های اروپایی نیز با افت روند صعودی خود در سال های اخیر مواجه شدند و با ۴,۴ درصد نزول نسبت به سال ۲۰۱۸ تنها ۵ میلیارد قرارداد را جابجا کردند.

از نظر سهم معاملات در آمار جهانی اما بورس های آسیا و اوقیانوسیه بیش از ۴۲ درصد کل معاملات مشتقه جهان را در سال ۲۰۱۹ به خود اختصاص دادند و ناحیه آمریکای شمالی با ۳۰ درصد در مقام دوم قرار گرفت و اروپا با ۱۴,۶ درصد به جایگاه سوم رضایت داد.

در معاملات آپشن هم آسیا و اوقیانوسیه با ۴۷ درصد رشد و ثبت رکورد ۶,۸ میلیارد قرارداد گوی سبقت را از رقبای خود ربود اما بورس های آمریکای شمالی با افت ۳,۷ درصدی حجم معاملات و ثبت ۶ میلیارد قرارداد جایگاه خود را به آسیا واگذار و در جایگاه دوم قرار گرفت.

سال ۲۰۱۹ از حیث تعداد موقعیت های معاملاتی باز (OI) نیز یکی از سال های استثنایی در صنعت آتی بود و این متغیر مهم با رشد ۹ درصدی به ۹۰۰ میلیون قرارداد باز

بالغ گردید. در این میان بورس های آمریکای شمالی با ۴۵۳ میلیون قرارداد باز ۵۵ درصد کل موقعیت های تعهدی جهانی را به خود اختصاص دادند و در جایگاه نخست قرار گرفتند. بورس های اروپایی نیز با ۳,۷ درصد رشد در تعداد موقعیت های باز به رقم ۲۲۰ میلیون قرارداد رسیدند و با ۲۵ درصد از کل موقعیت های باز در جهان در جایگاه دوم قرار گرفتند. اما بورس های آسیا و اوقیانوسیه با ۷۹,۵ میلیون قرارداد و رشد ۱۷,۲ درصد تنها ۸,۸ درصد از میزان موقعیت های باز در کل بورس های مشتقه جهان را به خود تخصیص دادند و در مکان سوم قرار گرفتند.

اما از منظر معاملات مشتقه کالایی، در گروه محصولات انرژی اعم از نفت خام، فرآورده، گاز طبیعی و برق حجم قرارداد های آتی و اختیار با ۱۳,۶ درصد رشد به ۲,۵۴ میلیارد قرارداد رسیدند. در حوزه محصولات کشاورزی این رقم با رشد ۱۸,۸ درصدی به ۱,۷۷ میلیارد قرارداد رسید که عمدتاً به واسطه افزایش معاملات بورس های کالایی چین محقق شد. اما در حوزه معاملات مشتقه گروه فلزات رشد منفی ۵,۵ درصدی موجب افت حجم معاملات به ۱,۴۴ میلیارد قرارداد شد. اما در گروه فلزات گرانبها رشد بسیار قابل ملاحظه ۸۳ درصدی معاملات مشتقه حجم قرارداد ۵۸۲ میلیونی و یک سال معاملاتی استثنایی و موفق را برای دارایی های پایه در این گروه رقم زد.

اما جایگاه ورده بندی بورس های مشتقه جهان در سال ۲۰۱۹ به شرح ذیل است:

- ۱- بورس سهام هند National stock Exchange of India با رشد ۵۸ درصدی حجم معاملات و مبادله ۶ میلیارد قرارداد
- ۲- بورس شیکاگو CME Group با عدم تغییر نسبت به سال گذشته و معامله ۴,۸۳ میلیارد قرارداد در جایگاه دوم
- ۳- بورس برزیل B3 با ۵۸ درصد رشد و حجم معاملات ۳,۸۸ میلیارد قرارداد در جایگاه سوم
- ۴- بورس بین قاره ایی با ۹ درصد افت حجم معاملات و مبادله ۲,۲۶ میلیارد قرارداد در جایگاه چهارم
- ۵- بورس یورکس Eurex آلمان با ۱,۹۶ میلیارد قرارداد در جایگاه پنجم

حجم معاملات آتی و اختیار در جهان ۲۰۱۹ بر اساس حجم معاملات ۸۰ بورس معتبر جهانی						
	حجم ۲۰۱۹	حجم ۲۰۱۸	درصد تغییر حجم	موقعیت های باز در دسامبر ۲۰۱۹	تعداد موقعیت های باز در دسامبر ۲۰۱۸	درصد تغییر
آتی	۱۹,۲۴۰,۵۷۳,۶۵۰	۱۷,۱۷۷,۱۱۷,۷۲۶	۱۲,۰ درصد	۲۴۷,۹۹۷,۰۶۸	۲۲۸,۰۰۴,۹۸۳	۸,۸ درصد
اختیار	۱۵,۲۳۴,۰۵۵,۳۹۰	۱۳,۱۳۲,۳۷۸,۹۱۸	۱۶,۰ درصد	۶۵۲,۱۱۷,۴۱۰	۵۹۹,۶۶۲,۵۱۶	۸,۷ درصد
جمع کل	۳۴,۴۷۴,۶۲۹,۰۴۰	۳۰,۳۰۹,۴۹۶,۶۴۴	۱۳,۷ درصد	۹۰۰,۱۱۴,۴۷۸	۸۲۷,۶۶۷,۴۹۹	۸,۸ درصد

حجم معاملات بر اساس ناحیه جغرافیایی مورد معامله در ۸۰ بورس جهانی						
ناحیه	حجم ۲۰۱۹	حجم ۲۰۱۸	تغییر حجم	موقعیت های باز در دسامبر ۲۰۱۹	موقعیت های باز در دسامبر ۲۰۱۸	درصد تغییر
اسیا اوقیانوسیه	۱۴,۴۸۵,۹۴۳,۱۴۶	۱۱,۲۱۹,۵۷۱,۶۰۱	۲۹,۱ درصد	۷۹,۵۲۶,۲۲۳	۶۷,۸۶۶,۳۸۵	۱۷,۲ درصد
امریکای شمالی	۱۰,۲۶۵,۴۰۴,۹۵۴	۱۰,۵۵۹,۱۶۲,۰۹۷	۲,۸ درصد	۴۵۳,۱۰۰,۶۳۱	۴۵۵,۲۹۰,۵۷۴	۰,۵ درصد
اروپا	۵,۰۳۳,۶۰۸,۱۷۱	۵,۲۶۵,۰۹۷,۱۸۰	۴,۴ درصد	۲۱۹,۹۷۱,۲۴۴	۲۱۲,۰۷۰,۵۹۴	۳,۷ درصد
امریکای لاتین	۴,۰۹۸,۹۰۵,۵۱۰	۲,۷۷۶,۵۲۳,۰۶۶	۴۷,۶ درصد	۱۳۳,۷۷۹,۲۰۲	۷۱,۴۸۳,۴۹۷	۸۷,۱ درصد
سایر	۵۹۰,۷۶۷,۲۵۹	۴۸۹,۱۴۲,۷۰۰	۲۰,۸ درصد	۱۳,۷۳۷,۱۷۸	۲۰,۹۵۶,۴۴۹	۳۴,۴ درصد
جمع کل	۳۴,۴۷۴,۶۲۹,۰۴۰	۳۰,۳۰۹,۴۹۶,۶۴۴	۱۳,۷ درصد	۹۰۰,۱۱۴,۴۷۸	۸۲۷,۶۶۷,۴۹۹	۸,۸ درصد

حجم معاملات مشتقه بر حسب گروه دارایی بر اساس اطلاعات ۸۰ بورس مشتقه						
طبقه بندی	حجم ۲۰۱۹	حجم ۲۰۱۸	تغییر حجم	موقعیت های باز ۲۰۱۹	موقعیت های باز ۲۰۱۸	تغییر
شاخص سهام یا دارایی مالی	۱۲,۴۵۲,۹۵۱,۴۴۸	۹,۹۸۲,۵۵۹,۳۱۰	۲۴,۷ درصد	۲۱۰,۹۳۶,۸۱۱	۲۱۷,۱۲۳,۴۸۵	۲,۸ درصد
سهام	۶,۰۹۹,۲۰۵,۱۵۹	۵,۷۸۷,۹۸۱,۷۹۸	۵,۴ درصد	۳۴۵,۶۵۵,۸۳۶	۳۲۷,۰۸۸,۴۸۰	۵,۷ درصد
نرخ بهره	۴,۷۶۳,۳۹۶,۱۱۷	۴,۵۵۴,۱۹۵,۶۶۹	۴,۶ درصد	۲۱۹,۳۲۱,۹۹۶	۱۶۴,۱۳۸,۶۹۸	۳۳,۶ درصد
ارز	۳,۹۲۸,۵۲۶,۷۷۲	۳,۹۲۸,۹۰۷,۲۵۰	۰,۲ درصد	۲۴,۴۱۵,۸۳۴	۲۸,۵۰۷,۹۲۲	۱۴,۴ درصد
انرژی	۲,۵۴۱,۵۸۷,۶۹۲	۲,۲۳۷,۷۲۸,۶۲۲	۱۳,۶ درصد	۵۹,۸۱۴,۰۳۹	۶۰,۰۵۲,۳۲۰	۰,۴ درصد
کشاورزی	۱,۷۶۷,۷۲۳,۵۳۲	۱,۴۸۷,۷۵۵,۳۸۷	۱۸,۸ درصد	۲۲,۳۹۱,۵۱۷	۱۷,۱۰۷,۴۷۴	۳۰,۹ درصد
فلزات	۱,۴۳۹,۷۶۵,۲۴۰	۱,۵۲۳,۴۲۳,۱۵۰	۵,۵ درصد	۸,۷۱۴,۶۱۱	۷,۱۴۰,۳۳۳	۲۲,۰ درصد
سایر	۸۸۹,۱۶۸,۶۷۰	۴۸۹,۰۱۸,۲۶۶	۸۱,۸ درصد	۳,۹۵۹,۴۹۲	۲,۶۸۶,۳۰۶	۴۷,۴ درصد
فلزات گرانبها	۵۸۲,۳۰۴,۴۱۰	۳۱۷,۹۲۷,۱۹۲	۸۳,۲ درصد	۴,۹۰۴,۳۴۲	۳,۸۲۲,۴۸۱	۲۸,۳ درصد
جمع	۳۴,۴۷۴,۶۲۹,۰۴۰	۳۰,۳۰۹,۴۹۶,۶۴۴	۱۳,۷ درصد	۹۰۰,۱۱۴,۴۷۸	۸۲۷,۶۶۷,۴۹۹	۸,۸ درصد

حجم کل معاملات مشتقه طی بازه ۲۰۱۰-۲۰۱۹ براساس ناحیه جغرافیایی

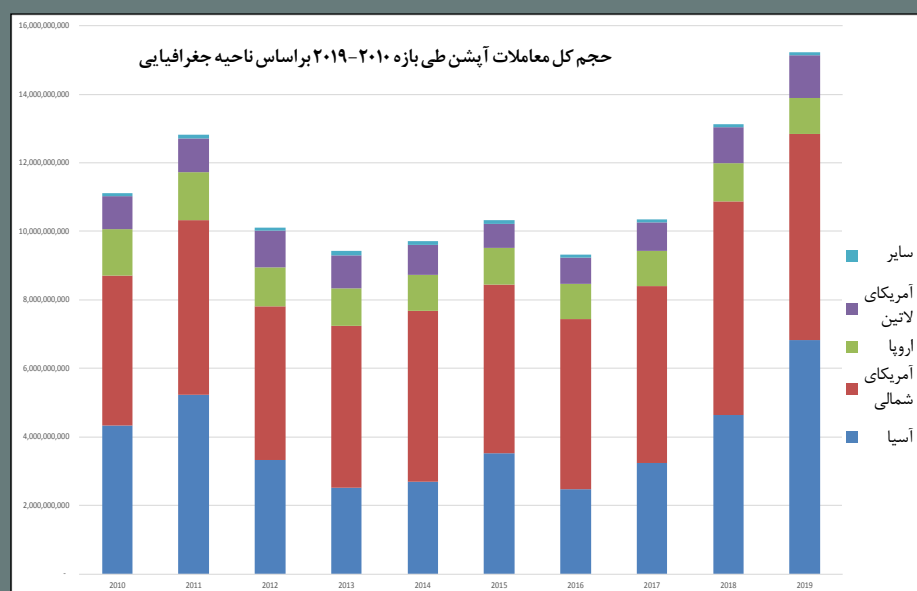
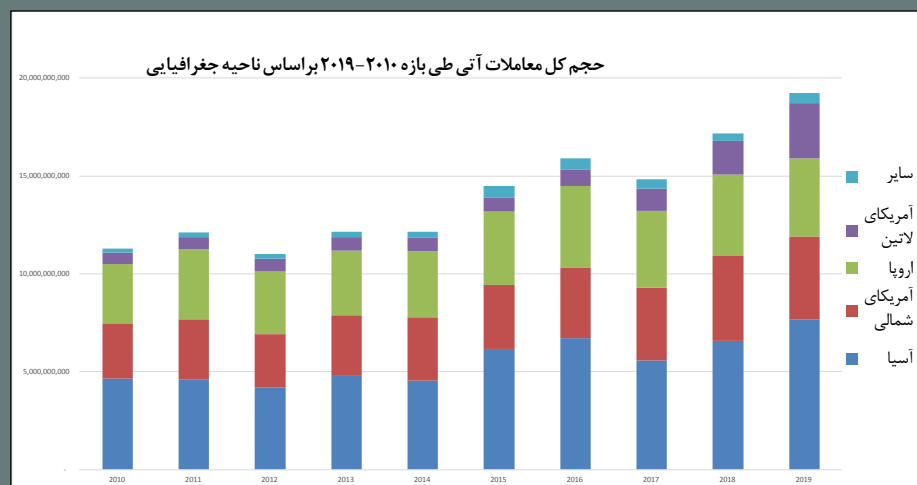
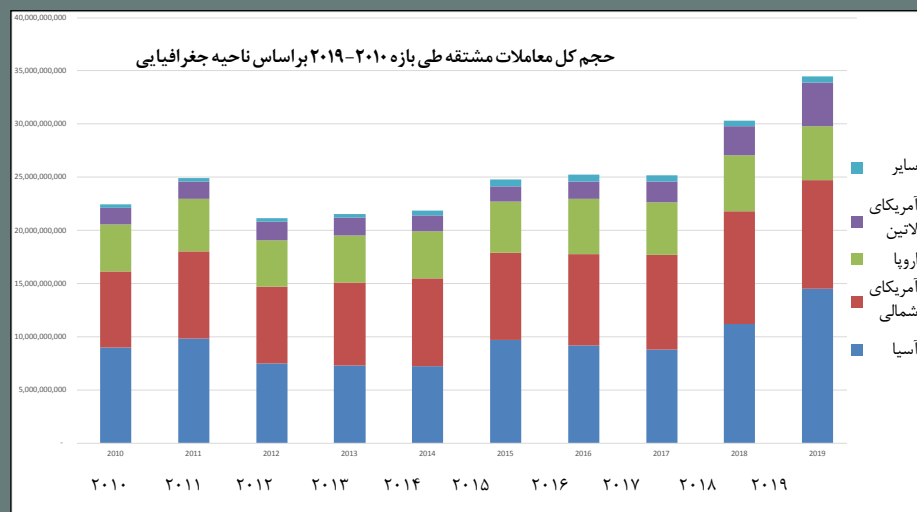
سال	آسیا	امریکای شمالی	اروپا	امریکای لاتین	سایر	جمع کل
۲۰۱۰	۸,۹۹۱,۳۲۸,۸۸۴	۷,۱۶۹,۷۶۴,۸۱۴	۴,۴۱۶,۲۴۹,۹۲۲	۱,۵۱۸,۸۸۳,۲۲۷	۳۲۲,۷۴۹,۰۴۳	۲۲,۴۱۸,۹۷۵,۸۹۰
۲۰۱۱	۹,۸۲۵,۹۲۱,۱۵۹	۸,۱۸۵,۱۵۴,۱۱۲	۴,۹۸۲,۱۹۹,۵۰۹	۱,۶۰۳,۱۹۳,۸۵۸	۳۴۹,۸۵۵,۴۶۵	۲۴,۹۴۶,۳۲۴,۱۰۳
۲۰۱۲	۷,۵۲۶,۳۸۶,۳۶۳	۷,۲۰۴,۲۸۷,۸۱۷	۴,۳۴۹,۷۷۵,۳۰۶	۱,۷۳۰,۶۳۳,۱۴۳	۳۱۶,۸۳۵,۲۸۲	۲۱,۱۲۷,۹۱۷,۹۱۱
۲۰۱۳	۷,۳۰۱,۶۱۸,۱۴۶	۷,۸۳۲,۰۰۲,۸۶۷	۴,۳۷۲,۶۲۴,۶۷۵	۱,۶۸۳,۱۸۲,۵۲۴	۳۷۷,۴۳۶,۲۴۵	۲۱,۵۶۶,۸۶۴,۴۵۷
۲۰۱۴	۷,۲۵۷,۱۸۷,۵۱۹	۸,۲۱۵,۹۳۵,۸۷۶	۴,۴۲۹,۹۹۷,۵۴۴	۱,۵۱۶,۷۵۹,۴۸۸	۴۳۳,۲۹۷,۵۳۳	۲۱,۸۵۳,۱۷۷,۹۶۰
۲۰۱۵	۹,۶۹۷,۴۵۸,۹۱۴	۸,۱۹۸,۹۳۸,۴۰۰	۴,۷۹۵,۸۳۷,۳۸۷	۱,۴۵۰,۷۴۴,۹۷۸	۶۵۸,۱۰۳,۲۷۳	۲۴,۸۰۱,۰۸۲,۹۵۲
۲۰۱۶	۹,۱۸۰,۸۷۹,۰۶۱	۸,۵۹۰,۰۶۰,۲۶۱	۵,۱۷۹,۷۶۱,۸۶۱	۱,۶۱۵,۲۹۳,۳۷۷	۶۵۴,۰۲۴,۱۲۴	۲۵,۲۲۰,۰۱۸,۶۸۴
۲۰۱۷	۸,۸۱۲,۰۹۲,۰۵۲	۸,۸۸۶,۴۶۱,۰۶۵	۴,۹۳۵,۹۴۵,۲۹۵	۱,۹۷۱,۹۲۷,۱۵۰	۵۹۵,۱۵۴,۹۹۲	۲۵,۲۰۱,۵۸۰,۵۵۴
۲۰۱۸	۱۱,۲۱۹,۵۷۱,۶۰۱	۱۰,۵۵۹,۱۶۲,۰۹۷	۵,۲۶۵,۰۹۷,۱۸۰	۲,۷۷۶,۵۳۳,۰۶۶	۴۸۹,۱۴۲,۷۰۰	۳۰,۳۰۹,۴۹۶,۶۴۴
۲۰۱۹	۱۴,۴۸۵,۹۴۴,۱۴۶	۱۰,۲۶۵,۴۰۴,۹۵۴	۵,۰۳۳,۶۰۸,۱۷۱	۴,۰۹۸,۹۰۵,۵۱۰	۵۹۰,۷۶۷,۲۵۹	۳۴,۴۷۴,۶۲۹,۰۴۰

حجم کل معاملات آتی طی بازه ۲۰۱۰-۲۰۱۹ براساس ناحیه جغرافیایی

سال	آسیا	امریکای شمالی	اروپا	امریکای لاتین	سایر	جمع کل
۲۰۱۰	۴,۶۵۸,۶۵۱,۳۵۳	۲,۷۹۳,۰۸۰,۷۳۲	۳,۰۵۵,۱۷۱,۹۲۹	۵۶۹,۱۱۲,۱۴۴	۲۲۲,۱۵۷,۸۴۸	۱۱,۲۹۸,۱۷۴,۰۰۶
۲۰۱۱	۴,۵۹۸,۸۴۱,۲۴۸	۳,۰۹۳,۰۲۴,۳۰۵	۳,۵۷۱,۳۸۹,۰۶۰	۶۲۶,۵۴۸,۶۸۶	۲۳۲,۳۲۷,۶۲۶	۱۲,۱۲۲,۱۳۰,۹۲۵
۲۰۱۲	۴,۲۰۸,۴۵۸,۱۰۰	۲,۷۰۵,۸۳۲,۸۹۶	۳,۲۱۳,۹۶۵,۷۲۴	۶۵۱,۳۸۸,۷۳۳	۲۳۰,۴۵۵,۲۷۵	۱۱,۰۱۰,۲۵۰,۸۶۸
۲۰۱۳	۴,۷۷۸,۵۴۴,۶۱۸	۳,۱۰۵,۶۳۱,۶۹۲	۳,۲۹۵,۰۸۵,۵۲۹	۷۰۴,۲۷۹,۵۰۹	۲۵۲,۴۹۶,۴۷۲	۱۲,۱۳۶,۰۳۷,۸۲۰
۲۰۱۴	۴,۵۵۸,۲۳۸,۹۶۰	۳,۲۲۴,۷۳۲,۷۸۸	۳,۳۸۲,۵۲۳,۳۲۱	۶۵۹,۲۵۴,۰۷۲	۳۱۶,۱۲۶,۸۰۷	۱۲,۱۴۰,۸۷۵,۹۴۸
۲۰۱۵	۶,۱۷۷,۵۵۶,۸۹۲	۳,۲۶۷,۲۱۹,۲۷۰	۳,۷۳۴,۵۴۷,۹۴۷	۷۳۶,۷۸۰,۵۹۹	۵۶۲,۰۹۰,۱۵۸	۱۴,۴۷۸,۱۹۴,۸۶۶
۲۰۱۶	۶,۷۰۲,۵۹۵,۶۱۱	۳,۶۳۲,۹۰۶,۹۰۲	۴,۱۳۷,۹۶۶,۹۰۷	۸۵۵,۷۸۰,۶۰۶	۵۶۲,۸۴۷,۹۷۱	۱۵,۸۹۲,۰۹۷,۹۹۷
۲۰۱۷	۵,۵۷۷,۲۴۰,۹۹۲	۳,۷۱۷,۴۲۵,۷۲۸	۳,۹۱۲,۰۹۰,۴۴۲	۱,۱۳۹,۹۶۱,۳۹۰	۴۹۸,۷۰۲,۳۳۶	۱۴,۸۴۵,۴۲۰,۷۸۸
۲۰۱۸	۶,۵۷۵,۲۱۹,۳۱۲	۴,۳۱۹,۸۰۸,۷۴۹	۴,۱۶۴,۳۳۲,۰۱۲	۱,۷۳۰,۰۲۰,۷۰۴	۳۸۷,۷۳۶,۴۹۹	۱۷,۱۷۷,۱۱۷,۷۲۶
۲۰۱۹	۷,۶۶۰,۲۴۵,۰۶۴	۴,۲۵۹,۲۱۲,۰۷۰	۳,۹۶۴,۵۹۸,۱۶۳	۲,۸۵۰,۱۳۲,۶۴۸	۵۰۶,۳۸۵,۷۰۵	۱۹,۲۴۰,۵۷۳,۶۵۰

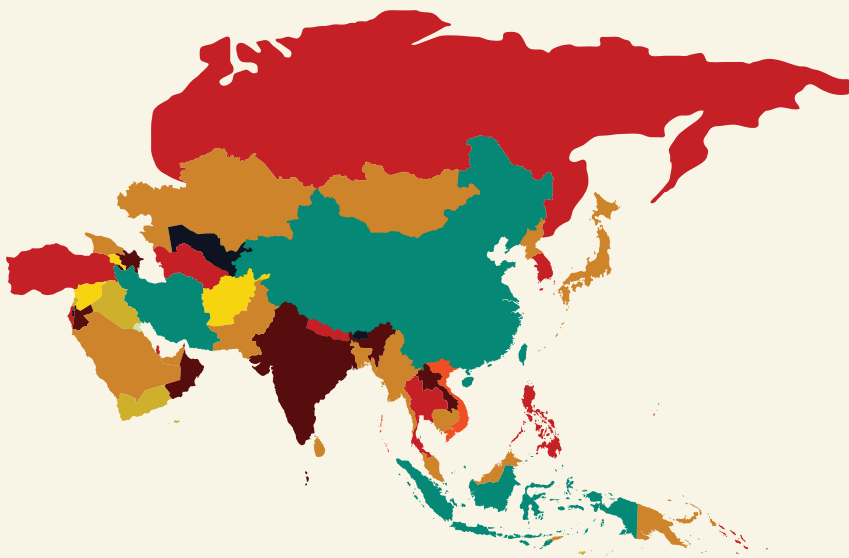
حجم کل معاملات آپشن طی بازه ۲۰۱۰-۲۰۱۹ براساس ناحیه جغرافیایی

سال	آسیا	امریکای شمالی	اروپا	امریکای لاتین	سایر	جمع کل
۲۰۱۰	۴,۳۳۲,۶۷۷,۵۳۱	۴,۳۷۶,۶۸۴,۰۸۲	۱,۳۶۱,۰۷۷,۹۹۳	۹۴۹,۷۷۱,۰۸۳	۱۰۰,۵۹۱,۱۹۵	۱۱,۱۲۰,۸۰۱,۸۸۴
۲۰۱۱	۵,۲۲۷,۰۷۹,۹۱۱	۵,۰۹۲,۱۲۹,۸۰۷	۱,۴۱۰,۸۱۰,۴۴۹	۹۷۶,۶۴۵,۱۷۲	۱۱۷,۵۲۷,۸۳۹	۱۲,۸۲۴,۱۹۳,۱۷۸
۲۰۱۲	۳,۳۱۷,۹۲۸,۲۶۳	۴,۴۹۸,۴۵۴,۹۲۱	۱,۱۳۵,۸۰۹,۵۸۲	۱,۰۷۹,۰۹۴,۲۷۰	۸۶,۳۸۰,۰۰۷	۱۰,۱۱۷,۶۶۷,۰۴۳
۲۰۱۳	۲,۵۲۳,۰۷۳,۵۲۸	۴,۷۲۶,۳۷۱,۱۷۵	۱,۰۷۷,۵۳۹,۱۴۶	۹۷۸,۹۰۳,۰۱۵	۱۲۴,۹۳۹,۷۷۳	۹,۴۳۰,۸۲۶,۶۳۷
۲۰۱۴	۲,۶۹۸,۹۴۸,۵۵۹	۴,۹۹۱,۲۰۳,۰۸۸	۱,۰۴۷,۴۷۴,۲۲۳	۸۵۷,۵۰۵,۴۱۶	۱۱۷,۱۷۰,۷۲۶	۹,۷۱۲,۳۰۲,۰۱۲
۲۰۱۵	۳,۵۱۹,۹۰۲,۰۲۲	۴,۹۳۱,۷۱۹,۱۳۰	۱,۰۶۱,۲۸۹,۴۴۰	۷۱۳,۹۶۴,۳۷۹	۹۶,۰۱۳,۱۱۵	۱۰,۳۲۲,۸۸۸,۰۸۶
۲۰۱۶	۲,۴۷۸,۲۸۳,۴۵۰	۴,۹۵۷,۱۵۳,۳۵۹	۱,۰۴۱,۷۹۴,۹۵۴	۷۵۹,۱۲۲,۷۷۱	۹۱,۱۷۶,۱۵۳	۹,۳۲۷,۹۲۰,۶۸۷
۲۰۱۷	۳,۲۳۴,۸۵۱,۰۶۰	۵,۱۶۹,۰۳۵,۳۳۷	۱,۰۲۳,۸۵۴,۸۵۳	۸۳۱,۹۶۵,۷۶۰	۹۶,۴۵۲,۷۵۶	۱۰,۳۵۶,۱۵۹,۷۶۶
۲۰۱۸	۴,۶۴۴,۳۵۲,۲۸۹	۶,۲۳۹,۳۵۳,۳۴۸	۱,۱۰۰,۷۶۵,۱۶۸	۱,۰۴۶,۵۰۲,۳۶۲	۱۰۱,۴۰۵,۵۵۱	۱۳,۱۳۲,۳۷۸,۹۱۸
۲۰۱۹	۶,۸۲۵,۶۹۸,۰۸۲	۶,۰۰۶,۱۹۲,۸۸۴	۱,۰۶۹,۰۱۰,۰۰۸	۱,۲۴۸,۷۷۲,۸۶۲	۸۴,۳۸۱,۵۵۴	۱۵,۲۳۴,۰۵۵,۳۹۰

معرفی

بورس‌های کالایی و مشتقه آسیا

بورس‌های کالایی در آسیا

قاره کهن، با ۴۹ کشور کوچک و بزرگ و بیش از ۴ میلیارد جمعیت، بزرگ‌ترین بازار داد و ستد کالا در جهان است. اقتصادهای مولدی همچون چین، ژاپن، هند، کره جنوبی که در حوزه معاملات کالایی پیشرو هستند زمینه را برای رشد و توسعه اقتصاد از شاهراه بازار سرمایه فراهم نموده‌اند. در این میان، بورس توکوم ژاپن با سابقه‌ترین بورس کالایی و بورس کالای ایران یکی از بورس‌های جوان، نوظهور و فعال آسیا است.

سابقه فعالیت بورس‌های کالایی در جهان شاید به سده هجده و نوزده میلادی بازگردد.

البته سوابق تاریخی فعالیت بازارهای کالایی با هدف کاهش ریسک و نوعی از معاملات فرادایی در تاریخ تمدن برخی کشورها در شرق آسیا قابل اعتنا است. ماهیت دادوستد در تمام کشورها و مناطق یکی است اما تنوع نیازها و ظهور شرایط جدید و همچنین میل به رشد و توسعه باعث تأسیس بورس‌ها و ایجاد تحول بزرگ در ساختار این بازارها در طول دوپست سال گذشته بوده به نحوی که کمتر کشور تولیدکننده را در جهان سراغ داریم که به سمت بورس و ابزارهای بورسی برای توسعه اقتصادی نرفته باشد. اما، دوره طلایی ظهور بورس‌های کالایی با آغاز انقلاب صنعتی در اروپا در قرن نوزدهم و لزوم تأمین مواد اولیه برای صنایع و با تأسیس بورس فلزات لندن آغاز شد و تقریباً همزمان در آمریکا با توجه به نیاز بخش کشاورزی به بازاری متشکل و یکپارچه، زمینه برای تأسیس بازارهای کالایی در مراکز تولید کشاورزی و قانونمند شدن معاملات و در نهایت تأسیس بازار بورس مهیا گردید. با گذشت زمان، بورس‌های کالایی در مسیر تکاملی خود افق‌های جدیدی را در چشم‌انداز معاملات کالایی ترسیم کردند و منشأ خدمات ارزشمندی برای بخش‌های تولید، استاندارد، انبارداری و تجارت کالا شدند.

در این مجال برآنیم تا طی این شماره دوماهنامه پیام اقتصادی بورس کالا تعدادی از بورس‌های کالایی جهان را به خوانندگان مجله معرفی نماییم. در دو گزارش پیش رو بورس‌های کالایی و مشتقه فعال در آسیا و بورس‌های اروپا را معرفی و عملکرد آنها را بررسی می‌کنیم.

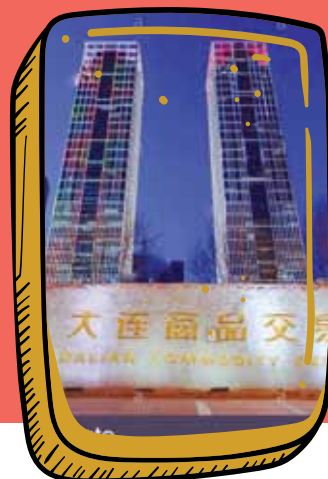

بورس کالای ژاپن (توکوم) Tokyo Commodity Exchange

سابقه معاملات کالایی در قالب نوعی از قراردادهای آتی در ژاپن به قرن‌ها پیش بازمی‌گردد. اولین بورس کالای ژاپن در سال ۱۹۵۱ تحت عنوان بورس پارچه توکیو (Tokyo Textile Exchange) آغاز به کار کرد. در همان سال، بورس کتانوچو و سپس در سال ۱۹۸۲ بورس طلای توکیو تأسیس گردید. بورس توکوم در سال ۱۹۸۴ و به دنبال ادغام سه بورس پارچه، کتانوچو و طلای توکیو تشکیل شد. در اکتبر ۲۰۱۹ گروه بورس‌های ژاپن (Japan Exchange Group) بورس توکوم را به مبلغ ۴۶ میلیون دلار خریداری و تملک نمود. بورس کالای توکیو هم‌اکنون بیش از ۱۴ قلم کالای بورسی از جمله گروه فلزات شامل آلومینیوم، گروه فلزات گرانبها مانند طلا، نقره، پلاتین و پالادیوم؛ گروه حامل‌های انرژی مانند نفت خام، گازوئیل، بنزین، دیزل، نفت سفید، دیزل دریایی (سوخت کشتی)، قراردادهای جریان الکتریسیته و در گروه محصولات کشاورزی لاستیک طبیعی (کاتوچو)، شکر، ذرت، سویا و لوبیای قرمز را در قالب قراردادهای آتی و اختیار عرضه می‌کند. تسویه معاملات توکوم و سایر بورس‌های کالایی ژاپن توسط اتاق پایابای کالایی ژاپن انجام می‌شود. اعضای توکوم دو دسته‌اند: کارگزاران که شامل ۱۴ شرکت کارگزاری داخلی و بین‌المللی که پذیرش و ثبت سفارش کالا برای مشتریان را انجام می‌دهند و اعضای معامله‌گر که شامل تولیدکنندگان، صنایع و عرضه‌کنندگان کالا در حوزه نفت، انرژی، معادن و فلزات، خودرو و لاستیک‌سازی و همچنین تعدادی از خریداران صنعتی هستند. حجم معاملات این بورس در سال ۲۰۱۸ به ۲۳ میلیون و ۶۳۰ هزار قرارداد بالغ گردید. بورس توکوم به دلیل عدم بازاربایی مناسب و وجود سیاست‌های محدودکننده بازار از یک بورس پیشرو مبدل به بورسی زیانده شده است لذا گروه بورس‌های ژاپن در اوسط سال ۲۰۱۹ اقدام به خرید و تملک این بورس کرد. دولت ژاپن نیز اعلام نموده قصد دارد در راستای احیای مجدد بازار سرمایه این کشور و جذب سرمایه‌گذاران خارجی با ادغام کلیه بورس‌های این کشور مرکز مالی ژاپن را راه‌اندازی کند.

بورس کالای دالیان Dalian Commodity Exchange

بورس کالای دالیان در سال ۱۹۹۳ براساس مصوبه شورای دولتی چین تشکیل و اقدام به توسعه زیرساخت های عملیاتی بالگوگیری از بورس نیویورک، بورس شیکاگو و بورس آفریقای جنوبی کرد و هم اکنون طبق اعلام انجمن صنعت آتسی (FIA) در رتبه دوازدهم بزرگترین بورس های دنیا قرار دارد. بورس دالیان در سال ۱۹۹۴ رسماً فعالیت خود را با راه اندازی قرارداد آتی ذرت آغاز کرد و پس از آن قرارداد آتی سویا، روغن و کنجاله سویا را راه اندازی کرد. این بورس هم اکنون بزرگترین بورس محصولات کشاورزی و محصولات پلیمری و صنعتی در جهان با بیش از یک میلیون کد مشتری است. حجم معاملات بورس دالیان در سال ۲۰۱۸ بالغ بر ۹۸۰ میلیون قرارداد به ارزش ۵۲ تریلیون یوان (۷۴۷۰ میلیارد دلار) گزارش گردیده است. سایر قراردادهای مورد معامله در این بورس عبارتند از روغن پالم، سنگ آهن، پلی اتیلن سبک خطی، پلی پروپیلن، پی وی سی، کک متالورژی، ذغال کک و اتیلن گلایکول. انواع چوب و فرآورده های چوبی، با توجه به سیاست های محافظه کارانه چین در خصوص گشودن درهای بازار سرمایه این کشور بر روی سرمایه گذاران خارجی پیش بینی می شود با صدور مجوز برای حضور خریداران و فروشندگان خارجی در معاملات بورس دالیان حجم معاملات این بورس با افزایش بیشتری روبرو شود.

بورس آتی شانگهای Shanghai Futures Exchange

بورس آتی شانگهای در سال ۱۹۹۸ با ادغام بورس فلزات شانگهای، بورس غلات و روغن شانگهای و بورس کالای شانگهای راه اندازی شد. این بورس هم اکنون مبدل به بزرگترین بورس کالاهای صنعتی در سرزمین اصلی چین محسوب می شود. بورس هنگ کنگ اصلی ترین رقیب فراسرزمینی این بورس در چین محسوب می شود. بورس شانگهای ۱۴ قرارداد آتی در گروه های کالایی مختلف مانند فلزات، فلزات گرانبها و انرژی را به فعالان بازار عرضه می نماید. کالاهای مورد معامله در این بورس شامل میله گرد، مفتول و ورق گرم فولادی، آلومینیوم، مس، روی، سرب، نیکل، قلع، طلا، نفت کوره، قیر و لاستیک طبیعی هستند که در قالب معاملات آتسی و اختیار، در اختیار فعالان بازار این کشور قرار دارد. بورس شانگهای دارای چندین شرکت وابسته است که به بورس در ارائه خدمات بهتر به بازار یاری می رسانند. از جمله این شرکت ها می توان به شرکت خدمات کسب و کار بورس آتی شانگهای و شرکت فناوری های معاملاتی بورس شانگهای اشاره کرد. تعداد کارگزاران این بورس ۱۹۷ شرکت کارگزاری است که همگی داخلی هستند و تحویل کالا در صورت تمایل مشتری به تحویل از انبارهای بورس صورت می پذیرد. کالا پس از ورود به انبار بورس ثبت و برای گواهی سپرده (Warrant) صادر می شود. در سال ۲۰۱۸ معامله بیش از ۱.۲ میلیارد قرارداد آتی و اختیار را کارنامه خود ثبت کرد. بورس بین المللی انرژی شانگهای نیز از جمله زیرساخت های وابسته به بورس شانگهای است که به تازگی تأسیس گردیده است.

بورس های کالایی چین

راه اندازی بورس های کالایی یکی از برنامه های راهبردی چین در توسعه اقتصادی این کشور محسوب می شود. چین از راه اندازی بورس های کالایی خود دو هدف اصلی را دنبال می کند؛ تنظیم بازار و مدیریت ریسک و ایجاد مرجعیت قیمتی برای فعالان بازار در سایر نقاط دنیا در رقابت با بورس های بزرگی همچون بورس فلزات لندن و بورس شیکاگو آمریکا.

بورس کالای ژنگژو Zhengzhou Commodity Exchange

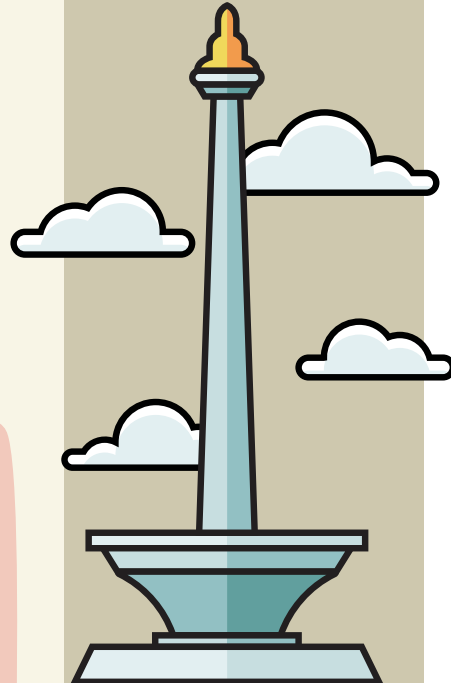
بورس ژنگژو اولین بورس کالای چین است که مجوز فعالیت آن توسط نهاد ناظر بازار سرمایه چین صادر شده است. برنامه منسجم چین برای اصلاح ساختار بازار و آزادسازی اقتصاد که از ابتدای دهه ۸۰ میلادی آغاز شده بود در سال ۱۹۸۸ به راه اندازی بورس غلات و دانه‌های روغنی ژنگژو انجامید و در اکتبر ۱۹۹۰ با نام جدید بورس کالای ژنگژو فعالیت خود را با انجام معاملات نقدی غلات و روغن خوراکی آغاز کرد. این بورس که با بورس شیکاگو و بورس نیویورک تفاهم نامه همکاری دارد انواع قرارداد های آتی محصولات کشاورزی مانند گندم، سیب، پنبه، برنج، دانه و روغن کلزا و کنجاله آن و در گروه محصولات صنعتی محصولاتی مانند اسید تر فتالیک، شیشه، ذغال حرارتی، متانول و آلیاژ های فولادی و قرارداد اختیار شکر سفید را مورد معامله قرار می دهد. طبق گزارش سالانه این بورس، بورس ژنگژو در سال ۲۰۱۸ با رقم باور نکردنی ۸۱۷ میلیون قرارداد معامله شده و ۳۸۲۲۰ میلیارد یوان برابر با ۷۶۰۰ میلیارد دلار بعد از بورس دالیان در جایگاه دوم بزرگترین بورس های چین و سیزدهمین بورس بزرگ دنیا از حیث حجم معاملات قرار دارد.

جنوب شرق آسیا بورس آتی تایوان TAIFEX

بورس آتی تایوان یکی از بورس های مبتکر و پیشرو در شرق آسیا در جنوب چین است که فعالیت خود را در سال ۱۹۹۸ با معاملات آتی شاخص سهام آغاز کرد و به تدریج قراردادهای آتی طلا و ارز و اختیار را بر روی زوج های ارزی و طلا در اندازه های مختلف راه اندازی و در اختیار معامله گران داخلی و خارجی قرارداد. حجم معاملات این بورس در سال ۲۰۱۹ بالغ بر ۲۶۰ میلیون قرارداد آتی و اختیار بر روی ۳۳ دارایی پایه مالی و کالایی بوده که این رقم در سال های ۲۰۱۷ و ۲۰۱۸ به ترتیب ۳۰۸ و ۲۶۵ میلیون قرارداد گزارش شده است. علاوه بر معاملات ارزی، بورس تایوان در صدد راه اندازی قراردادهایی مانند آتی و اختیار نفت خام برنت با تسویه بر مبنای یوان چین است.

بورس آتی جاکارتا Jakarta Futures Exchange

این بورس قدیمی ترین بورس کالایی و قرارداد مشتقه در اندونزی است که تأسیس آن در سال ۱۹۹۷ تصویب و در سال ۱۹۹۹ اولین قرارداد آتی خود را بر روی روغن پالم راه اندازی کرد. یکی از ویژگی های این بورس برگزاری معاملات فیزیکی به شیوه حراج در تالار معاملات براساس عرضه و تقاضای واقعی فعالان بازار برای کالاهایی است که در آن دارای مزیت تولید با رقبای مشابه خود در بازار آسیاست. با توجه به اینکه اندونزی بزرگترین تولید کننده روغن پالم و ذغال سنگ حرارتی در جهان است این بورس تصمیم گرفت در ادامه فعالیت های معاملاتی خود معاملات آتی را بر روی این دارایی پایه نیز راه اندازی کند تا بتواند قیمت های مورد دادوستد در بازار خود را به عنوان قیمت مرجع به بازار جهانی معرفی کند.

بورس جاکارتا دارای چهار بازار متنوع است: بازار آتی، بازار فیزیکی، بازار قراردادهای اسلامی (صکوک) و بازار خارج از بورس OTC. کالاهایی که در بازار آتی معامله می شوند عبارتند از قراردادهای آتی شمش طلای یک کیلوگرمی، شمش ۲۵۰ گرمی و شمش ۱۰۰ گرمی؛ قراردادهای آتی بدون تاریخ سررسید (Rolling Futures Contracts) که تاریخ انقضای ندارند و برای نوسان گیری موقعیت ها در بازار فیزیکی استفاده می شوند. این قراردادها بر روی شمش طلای یک کیلوگرمی، شمش ۱۰۰ اونس و شمش ۱۰۰ اونسی معامله می شوند. ابزار معاملاتی جالب دیگری که در این بورس به روند معاملات انعطاف پذیری بیشتری می دهد قراردادهای دوره ای (Periodic Rolling Futures) هستند که هر سه مزیت معاملات نقدی، آتی و آتی بدون سررسید را دارا هستند و خریدار این قراردادها در هر زمان می تواند ضمن خروج از بازار یا اتصال قرارداد خود به یکی از سرسیدهای مورد نظر در قراردادهای آتی مبلغ قرارداد را هم به صورت اقساط و براساس توان مالی خود پرداخت و کالا را دریافت نماید. دارایی پایه در این قراردادها شمش طلای ۵، ۱۰، ۲۵، ۵۰ و ۱۰۰ گرمی است. از دیگر قراردادهای آتی بورس JFX قرارداد آتی روغن پالم با اندازه قرارداد ۲۰ و ۱۰ تنی، قرارداد آتی قهوه روبوستا و قهوه آرابیکا و کاکائو را می توان اشاره کرد. از سوی دیگر بورس جاکارتا دارای یک بازار فیزیکی است که معاملات فیزیکی طلا بر پایه حراج غیر حضوری را بر روی پلتفرم الکترونیک Electronic Auction انجام می دهد. کالاهای مورد پذیرش و معامله در بازار حراج فیزیکی JFX شامل قهوه، کاکائو، کاتوچو و ذغال حرارتی است. در بازار خارج بورس (OTC)، معامله گران از طریق سامانه ای به نام سامانه معاملات جایگزین (موازی) (Alternative Trading System)، قراردادهای آتی و اختیار را بر روی ارز، شاخص، کالا و سهام انفرادی (Single stock) معامله و آن را در سامانه اتاق پای پای بورس ثبت می کنند. روش انجام معامله در این سامانه به این ترتیب است که یک عرضه کننده OTC قراردادها مشتقه که در عین حال نقش بازار ساز را نیز عهده دار است در سامانه مذکور معرفی می شود و مشتریان نیز سفارش خود را از طریق یک کارگزار آتی که منحصر مجاز به ثبت سفارش و نه تسویه است انجام می دهند؛ سپس سفارش های معامله شده در سامانه اصلی بورس ثبت و برای محاسبه وجه تضمین (Margin calculation) و بروز رسانی حساب ها (marking-to-market) به اتاق پای پای ارسال می شوند؛ این سامانه و ابزار معاملاتی آزادی عمل بیشتری به کارگزار برای انجام بهینه سفارش مشتری می دهد. با توجه به خاصیت اهرمی بالای این ابزار معاملاتی و احتمال کسب سود بالاتر، ابزار مذکور بنابر اعلام بورس جاکارتا از محبوبیت بالایی در بین معامله گران داخلی و خارجی این بورس به ویژه فعالان صنعت که نیاز به مدیریت ریسک دارند، برخوردار است. با توجه به اهمیت وجود بازار فیزیکی شفاف و امکان دسترسی عادلانه فعالان بازار به سامانه های معاملاتی بر پایه عرضه و تقاضا، بورس آتی جاکارتا در سپتامبر ۲۰۱۹ اعلام کرد معاملات فیزیکی قلع (Tin) را در سامانه معاملات حراج فیزیکی راه اندازی کرد. ترکیب عضویت در بورس جاکارتا بر سه محور استوار است: اعضای معامله گران اعم از حقوقی و حقیقی، کارگزاران و سهامداران بورس. بورس جاکارتا دارای ۶۰ کارگزار و ۸۰ عضو و ۳۰ شرکت معامله گر پذیرش شده می باشد.

بورس مالزی

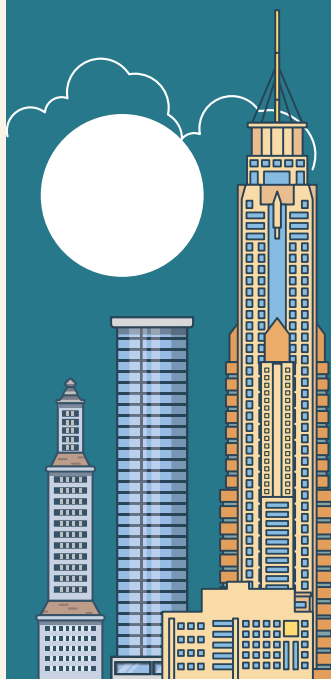
بورس مالزی در سال ۱۹۳۰ تحت نام بورس سهام مالزی تأسیس شد و تا سال ۱۹۹۳ که قراردادهای مشتقه در آن پذیرش و راه اندازی شد سیر تحول و تکامل متنوعی را طی کرده است. این بورس دارای بازار اوراق بهادار، صکوک اسلامی و بازار قراردادهای مشتقه است که در این میان دو محصول کشاورزی دانه و روغن پالم و همچنین قلع به عنوان یکی از تولیدات معدنی این کشور را مورد معامله قرار می‌دهد.

بورس آتی تایلند

TIFEX

بورس آتی تایلند در سال ۲۰۰۴ براساس قانون بازار اوراق بهادار و قانون بازار مشتقه تایلند تأسیس شد. نام اولیه آن بورس آتی کالای کشاورزی تایلند AFET بود که پس از خریداری و تملک توسط بورس سهام تایلند نام آن به بورس آتی تایلند تغییر یافت. در ابتدا کالاهایی مانند برنج، کائوچو و ذرت در این بازار معامله می‌شد که با قرار گرفتن در زیر مجموعه بورس سهام تایلند ماهیت دارایی‌های پایه به دارایی‌های مالی مانند ارز و فلزات گرانبها مانند طلا تغییر یافت.

بورس کالا و قراردادهای

مشتق اندونزی

ICDEX

بورس ICDEX اندونزی در سال ۲۰۱۰ با راه اندازی قرارداد آتی روغن پالم فعالیت خود را شروع کرد. به تدریج قراردادهای آتی طلا، قلع، ارز و نفت خام را به فهرست کالاهای مورد معامله خود افزود. اندونزی بزرگترین تولیدکننده قلع و دومین تولیدکننده بزرگ روغن پالم در جهان است همین مزیت باعث شده قراردادهای این دو کالا در بورس اندونزی معامله گران خارجی را به خود جذب نماید. طبق اعلام انجمن صنعت آتی امریکا (FIA) تعداد ۱۷۶۰۰۰ قرارداد آتی در این بورس معامله شد. این بورس در جایگاه پنجاه و دوم در میان بورس‌های آتی جهان قرار دارد. بورس اندونزی قصد دارد در رقابت با بورس دالبیان و بورس مالزی، سهم بیشتری از معاملات آتی روغن پالم را به خود اختصاص دهد. قراردادهای قلع (Tin) و روغن پالم (Palm oil) در این بورس دارای تحویل فیزیکی است. اولین قرارداد آتی قلع در بورس اندونزی در سال ۲۰۱۲ و با هدف رقابت با بورس فلزات لندن و ایجاد مرجعیت قیمتی در خود اندونزی به عنوان پایگاه صادرات قلع در جهان راه اندازی شد.

بورس NCDEX

بورس کالا و قراردادهای مشتقه هند (National Commodity and Derivatives Exchange) یک بورس تخصصی کشاورزی است که در سال ۲۰۰۳ بر اساس قانون شرکت‌های هند راه‌اندازی و بر اساس قانون اوراق بهادار هند تحت نظارت SEBI فعالیت می‌نماید. نهادهای معتبری همچون بانک کشاورزی و توسعه روستایی هند، بورس ICE آمریکا، بورس سهام هند، اتحادیه سراسری کشاورزان، شرکت انبارداری و تسویه‌استار، بانک پنجاب و تعدادی محدودی افراد حقیقی سهامداران این بورس هستند. سهم بازار این بورس در سال ۲۰۱۹ کمتر از ۱۰ درصد معاملات مشتقه کالایی در هند و بمیزان ۴۵ میلیون و پانصد هزار قرارداد آتی به ارزش ۴۵۶۰ میلیارد روپیه معادل ۶۴ میلیارد دلار بوده است. ۲۲ کالای مورد معامله در بورس کالا و مشتقه هند شامل ۱۹ قرارداد آتی و ۵ قرارداد اختیار بر روی محصولات همچون ارزن خوراکی، جو، نخود، ذرت، گندم، برنج با سماتی پاک نشده (داخل شلتوک)، ماش، الیاف پنبه، پنبه خام، دانه گوار، گروه ادویه جات شامل زردچوبه، فلفل، زیره و گشنیز؛ گروه دانه‌های روغنی، کنجاله و روغن خام شامل دانه کرچک، سویا، کنجاله تخم پنبه، دانه خردل، روغن سویای تصفیه شده و روغن پالم خام و همچنین شکر است. این بورس دارای ۳۷۵ عضو، دو میلیون و پانصد هزار مشتری، ۱۵ هزار پایانه معاملاتی در نقاط روستایی و کشاورزی و سامانه مجموعه انبارهای تحت نظارت به میزان ۱ میلیون تن است.

بورس MCX هند

بورس کالای هند یا Multi-Commodity Exchange اولین بورس کالایی هند است که در سال ۲۰۰۳ میلادی با مجوز نهاد ناظر این کشور راه‌اندازی شد. این بورس را می‌توان به عنوان یکی از بنیانگذاران بازارهای نوظهور در آسیا دانست چرا که علاوه بر MCX، در راه‌اندازی بورس کالای سنگاپور، بورس مشتقه نیپال، بورس نقدی و معاملات فیزیکی هند National Spot Exchange و تجهیز فناوری‌های معاملاتی برای آن‌ها نقش کلیدی ایفا کرده است. با تمام این احوال، فعالیت بورس کالای هند در سال ۲۰۱۲ با فروش سهام این شرکت در بورس سهام و واگذاری آن به سهامداران حقیقی و حقوقی وارد فاز تازه‌ای شد و با قیمت‌گذاری ۱۳۴ میلیون روپیه‌ای عملاً به عنوان اولین بورس کالایی هند تبدیل به شرکت سهامی عام شد. از جمله کالاهای مورد معامله در بازار آتی و اختیار این بورس می‌توان به گروه محصولات صنعتی آهن، فولاد، مس، آلومینیوم، سرب، نیکل، روی، شمش طلا، سکه طلا، شمش نقره، و در گروه محصولات کشاورزی به هل، پنبه، روغن پالم، روغن مانتا، دانه کرچک، فلفل سیاه و در گروه محصولات انرژی گاز طبیعی اشاره نمود. با سهم ۸۶ درصدی از معاملات کالایی در هند و افزایش مالی قبل، رقم ارزش معاملات این بورس در سال ۲۰۱۸ به ۶۵۹۰۰ میلیارد روپیه معادل ۹۲۵ میلیارد دلار افزایش یافت. بر اساس اعلام سایت این بورس، کل حجم قراردادهای آتی و اختیار معامله شده در سال ۲۰۱۹ بیش از ۳۰۷ میلیون قرارداد آتی و اختیار به ارزش ۷۹۰۰۰ میلیارد روپیه معادل ۱۱۰۸ میلیارد دلار بوده که ۳۰۴ میلیون آن قرارداد آتی و مابقی قراردادهای اختیار معامله شده در این بورس را دربر می‌گیرد. سهم بازار این بورس در سال ۲۰۱۹ بیش از ۹۰ درصد کل معاملات کالایی و مشتقه کالایی بازار هند بوده است.

بورس‌های شبه قاره هند

بازار کالایی شبه قاره هند ۱۲۵ سال قدمت دارد اما پس از یک دوره رکود و نزول در اوایل قرن ۲۱ شروع به بازسازی و احیای مجدد بازار بورس کالا در این کشور کرد. با افزایش روز افزون جمعیت هند که طبق آخرین آمار یک میلیارد و ۴۸۰ میلیون نفر را شامل می‌شود نیاز به تولید، واردات و مصرف کالا در این کشور دوچندان شده و با توجه به سیاست‌های دولت هند در مدیریت بازار محصولات کشاورزی و صنعتی، مدیریت ریسک و تنظیم بازار کالاها را به بورس‌ها سپرده است. از جمله بورس‌های فعال کالایی در هند می‌توان به بورس MCX و بورس NCDEX اشاره کرد. طی سالیان، رونق معاملات کالایی و حضور فعالان بازار قراردادهای مشتقه کالایی در هند به حدی افزایش یافته که SEBI نهاد ناظر بازار سرمایه هند مجوز راه‌اندازی قراردادهای مشتقه کالایی را برای دو بورس سهام بمبئی (BSE) و بورس ملی سهام هند (NSE) صادر کرده است. از جمله بورس‌های کالایی دیگر هند که به تازگی راه‌اندازی شده می‌توان به IDEX اشاره کرد.

بورس کالای دبی

بورس کالای دبی DGCX در سال ۲۰۰۵ در مرکز مبادلات کالایی دبی (Dubai Multi-Commodity Center) فعالیت خود را آغاز کرد. کالاهای مورد معامله در این بورس عبارتند از طلا، نفت خام، تگزاس، نفت خام برنت، مس، طلا و نقره و همچنین قراردادهای اسلامی صکوک طلا، و قراردادهای آبی و اختیار زوج‌های ارزی بر روی دلار، دلار استرالیا، دلار کانادا، پوند، یورو، فرانک سوئیس، روپیه هند، ین ژاپن، یوان چین و رند آفریقای جنوبی از دیگر دارایی‌های پایه در معاملات این بورس هستند. بورس دبی در سال ۲۰۱۸ تعداد ۲۲ میلیون قرارداد آتی و اختیار به ارزش ۴۷۰ میلیارد دلار معامله نمود. معاملات این بورس در شرکت اتاق پایا پای مرکزی دبی DCCC تسویه و پایا پای می گردد.

برنامه‌های در دست اقدام بورس کالای پاکستان

بورس پاکستان در حال برنامه ریزی برای راه اندازی پلتفرم معاملات الکترونیکی قبض انبار است. انجام معاملات قبض انبار الکترونیکی (EWR) که بنا بر اعلام مسؤولان این بورس موجب تحول در بخش محصولات کشاورزی پاکستان خواهد شد در عین حال صنعت انبارداری پاکستان را نیز احیا خواهد ساخت. از سوی دیگر، بورس پاکستان در حال رایزنی با دولت جهت اخذ مجوز واردات طلای خام برای اعضای خود و تبدیل بورس به مرکز خرید و فروش طلای خام برای تولیدکنندگان زیورآلات و طلاسازان است. در صورت حصول توافق، اعضای PMEX نسبت به واردات شمش طلا اقدام و آن را بر روی سامانه معاملاتی بورس عرضه می کنند و سازندگان زیورآلات طلای مورد نیاز خود را از بورس خریداری خواهند کرد. در رابطه با توسعه مبادلات بین المللی نیز بورس پاکستان برنامه هایی برای راه اندازی اولین پلتفرم تجارت بین المللی الکترونیک تحت عنوان GTP در دستور کار دارد. این سکوی معاملاتی الکترونیک کالاهای کشاورزی و صنعتی ممتاز و مرغوب پاکستان را به بازار جهانی و مشتریان بین المللی معرفی و بازاریابی می نماید و از این طریق با ایجاد شفافیت در زنجیره ارزش کالا و کاهش هزینه های مبادلاتی موجب رونق و ارتقا صادرات این محصولات و ارزآوری برای کشور خواهد شد. در حوزه مدیریت ریسک نیز بورس پاکستان با حمایت وزارت نساجی این کشور در حال نهادینه سازی سازوکارهای کاهش ریسک از طریق ورود معامله گران و کشاورزان پنبه کار به قراردادهای آتی پنبه این بورس با تحویل فیزیکی است. بورس کالای پاکستان عضو انجمن صنعت آتی و همچنین عضو انجمن صنعت آتی می باشد. این بورس دارای تفاهم نامه همکاری با بورس کالای ایران و بورس کالای بلاروس می باشد.

بورس کالای پاکستان

بورس کالای پاکستان در سال ۲۰۰۲ تشکیل و معاملات خود را از سال ۲۰۰۷ آغاز کرد. ساختار شرکتی این بورس سهامی بوده و سهامداران آن بانک ملی پاکستان، بورس سهام پاکستان، بورس سهام لاهور، شرکت سرمایه گذاری پاکستان - برونئی، بانک زکریا، شرکت سرمایه گذاری مشترک کویت - پاکستان و تعدادی از سهامداران حقیقی هستند. بورس پاکستان معاملات خود را در سه گروه محصولات فلزی، انرژی و کشاورزی سازماندهی نموده است. گروه فلزات شامل طلا، نقره، مس، پلاتین و پالادیوم؛ گروه انرژی شامل نفت خام، نفت برنت و گاز طبیعی؛ و گروه محصولات کشاورزی شامل پنبه، گندم، ذرت و سویا است.

آمار معاملات طی سال ۲۰۱۹ بورس پاکستان موفق شد رکورد معاملات به ارزش ۲۹۱۲ میلیارد روپیه را ثبت کند که نسبت به سال ۲۰۱۸ افزایش و رشد ۱۰۰ درصدی نشان می دهد.

با این تفاسیر نیاز به ایجاد بازاری متشکل و سازمان یافته برای تقابل آزاد عرضه و تقاضا و دستیابی به اثرات مثبت این مهم در اقتصاد تولید و مصرف، دولت و مجلس شورای اسلامی را بر آن داشت تا بستر قانونی لازم جهت تاسیس و راه اندازی بورس های کالایی را در ایران فراهم سازند. در این راستا با تصویب بند (ج) ماده (۹۵) قانون برنامه سوم و بند (الف) قانون برنامه چهارم، شورای عالی بورس موظف به تشکیل و گسترش بورس های کالایی در ایران شد.

در پی این امر، سازمان کارگزاران بورس فلزات تهران در شهر یور ماه سال ۸۲ به عنوان اولین بورس کالای کشور فعالیت خود را آغاز کرد و پس از آن نیز سازمان کارگزاران بورس کالای کشاورزی در شهر یور ماه سال ۸۳ شروع به فعالیت نمود. با تصویب قانون بازار اوراق بهادار جمهوری اسلامی ایران مصوب ۲۴ آذر ۱۳۸۴ و بر طبق ماده ۵۷ این قانون، سازمان کارگزاران بورس فلزات تهران و سازمان کارگزاران بورس کشاورزی منحل گردید و شرکت بورس کالای ایران به موجب ماده ۵۸ قانون بازار اوراق بهادار جمهوری اسلامی ایران به عنوان یک شرکت جدید، پس از پذیرش نویسی در ۴ گروه سهامداری و برگزاری مجمع عمومی از ابتدای مهر ماه سال ۱۳۸۶ فعالیت خود را آغاز کرد.

روند شکل گیری

پس از ادغام بورس فلزات و کشاورزی و تاسیس شرکت بورس کالای ایران در مهر سال ۸۶، با اضافه شدن محصولات پتروشیمی و فرآورده های نفتی، سه رینگ معاملاتی جداگانه در این بورس شکل گرفت. نخستین بازار، رینگ فلزات نام گرفت که امروز به دلیل توسعه معاملات و افزایش کالاهای پذیرش شده به عنوان رینگ محصولات صنعتی و معدنی شهرت گرفته است. دومین بازار به رینگ محصولات کشاورزی اختصاص دارد که پس از چند سال معامله پراکنده محصولات مختلف، از سال ۹۴ با اجرای ماده ۳۳ قانون افزایش بهره‌وری بخش کشاورزی که به سیاست قیمت های تضمینی به جای خرید تضمینی دولت از کشاورزان مربوط می شود رفته رفته رینگ کشاورزی بر سر زبان ها افتاد. امانام بازار سوم، رینگ محصولات پتروشیمی و فرآورده های نفتی است که با توجه به وسعت این بازار، در آبان سال ۸۸ تالار صادراتی در جزیره کیش برای مبادلات این محصولات راه اندازی شد. روند توسعه بازار بورس کالا، در سال ۸۷ با ایجاد معاملاتی جدید با عنوان قرار دادهای آتی شکل دیگری به خود گرفت. معاملات قراردادهای آتی که برای بسیاری از مردم و حتی سرمایه گذاران ناشناخته بود به لطف قرار گرفتن سکه طلا در این قرار داد، خیلی زود مورد استقبال قرار گرفت. همچنین از مهر ماه سال ۹۳ در بخش معاملات فیزیکی بورس کالا یک بازار دیگر به عنوان بازار فرعی آغاز به کار کرد. بازار فرعی دوزیر شاخه اصلی دارد، زیر شاخه اول به معاملات املاک و مستغلات مربوط می شود و زیر شاخه دوم به کالاهای خارج از گونه اختصاص دارد. این کالاها به دلیل آنکه دارای استاندارد لازم و توالی عرضه نیستند، امکان عرضه در تالارهای اصلی بورس کالا را ندارند به این ترتیب راهی بازار فرعی می شوند.

بازار مالی

بورس کالای ایران هم اکنون علاوه بر بازار فیزیکی دارای دو بازار مشتقه و مالی

بورس کالای ایران

بازار کالاهای پایه در بخش های مختلف صنعتی، پتروشیمی و کشاورزی در ایران همواره با محدودیت ها و دشواری های ساختاری زیادی روبرو بوده و بخش عمده ای از این مشکلات مربوط به عدم استفاده از ابزارهای نوین اقتصادی و ساختار نامناسب و ناکارآمدی بازار است. نوسانات کاذب قیمت محصولات ناشی از ارتباط نامشخص و نامناسب میان عرضه و تقاضا، عدم امکان مدیریت ریسک و محافظت از نوسانات آتی قیمت، فقدان یک نظام قیمت گذاری شفاف و نبود یک سیستم اجرایی و ناظر بر حسن انجام تعهدات طرفین معامله از جمله معضلات ساختاری بازار کالاها در ایران به شمار می رفتند.

است که نکته قابل توجه در این حوزه، برابری و حتی پیشی گرفتن ارزش معاملات بازار مالی و مشتقه این بورس از معاملات فیزیکی است که این امر نشان دهنده حرکت بورس کالا در مسیر درست و همسو با بورس های کالایی معتبر دنیاست. معاملات قراردادهای آتی و اختیار معامله به عنوان دوزیر گروه بازار مشتقه و معاملات گواهی سپرده کالایی، اوراق سلف موازی استاندارد و صندوق های کالایی نیز سه زیر مجموعه بازار مالی بورس کالا فعالیت می کنند.

🔍 **بورس کالا: هم اکنون**

با همه این تفاسیر بورس کالای ایران از زمان تاسیس بورس فلزات (سال ۸۲) و دارا بودن تعداد انگشت شمار محصول و ۱۱ کارگزار، امروز با تجربه ای بیش از ۱۶ سال به دادوستد انواع محصولات صنعتی و معدنی، فرآورده های نفتی و پتروشیمی و کشاورزی در ۵۴ زیرگروه اصلی و ۱۸۴ زیرگروه فرعی در قالب معاملات نقد، نسبه، سلف، سلف استاندارد و ابزارهای مشتقه از جمله قراردادهای آتی و آپشن و همچنین صندوق های کالایی و گواهی سپرده کالایی به وسیله ۸۶ شرکت کارگزاری فعال مشغول است.

🔍 **راهبردهای استراتژیک بورس کالای ایران**

- ۱- اوراق بهادار سازی و توسعه ابزارهای مشتقه
- ۲- ایجاد و یکارگیری ابزارهای تامین مالی و معاملاتی متنوع، متناسب با نیاز مشتریان
- ۳- گسترش اندازه و عمق بازار در کالاهای منتخب جهت مرجعیت کشف قیمت بازار
- ۴- استفاده از ظرفیت نهادهای مالی جهت توسعه کسب و کار بورس کالای ایران
- ۵- مشتری مداری و کیفیت گرایی در ارائه خدمات به ذینفعان
- ۶- بهینه سازی مستمر و بروزرسانی قابلیت های حوزه فناوری اطلاعات متناسب با توسعه ابزارها و بازارها
- ۷- ترویج کارکردها و ارتقاء جایگاه بورس کالای ایران در محیط کسب و کار و رسانه
- ۸- توسعه فعالیت جهت ارتقاء تجارت کشور با بازارهای بین المللی

🔍 **ماموریت شرکت بورس کالای ایران**

بورس کالای ایران با ایجاد بازار شفاف جهت تسهیل معاملات و کشف نرخ قیمت کالاهای اساسی و مواد اولیه واسطه ای براساس مکانیزم عرضه و تقاضا، ضمن تضمین تعهدات طرفین معامله، ابزارهای تامین مالی و مدیریت ریسک را در اختیار فعالان بازار قرار می دهد.

🔍 **چشم انداز شرکت بورس کالای ایران**

بورس کالای ایران در افق چشم انداز، مرجع قیمت گذاری کالاهای اساسی و مواد اولیه واسطه ای در منطقه و یکی از گزینه های اولویت دار تولیدکنندگان برای تامین مالی و پوشش ریسک تجاری است.

معرفی بورس‌های اروپا

بورس مسکو

بورس مسکو (MOEX) در ۱۹ دسامبر ۲۰۱۱ با ادغام بورس معاملات ارزی بین بانکی (MICEX) و بورس RTS روسیه که خود در ابتدای دهه ۹۰ میلادی راه اندازی شده بودند، تشکیل و فعالیت‌های معاملاتی خود را تحت نام Moscow Exchange Group ادامه داد. این بورس دارای تمامی ابزارهای مالی اعم از اوراق بهادار، اوراق قرضه، قراردادها، مشتقه به ویژه در حوزه ارز و فلزات گرانبها مانند طلا، پالاد، یوم، نقره، پلاتین، کبالت، نیکل و فلزات پایه مانند مس، آلومینیوم و روی است. محصولات کشاورزی مانند گندم و شکر، و انرژی مانند

نفت برنت در این بورس معامله می‌شوند. گروه بورس‌های مسکو مدیریت اتاق پایا پای مرکز مسکو را نیز عهده دار است. بورس مسکو در سال ۲۰۱۳ از طریق پذیره نویسی به بازار بورس عرضه شد و تبدیل به شرکت سهامی شد. عمده سهام این بورس تا سال ۲۰۱۶ متعلق به بانک مرکزی روسیه بود اما به موجب الزام قانونی عدم سهامداری بانک مرکزی در بورس‌های این کشور، بانک مرکزی روسیه سهام خود در این بورس را واگذار نمود. یکی از جذابیت‌های بورس مسکو امکان تحویل فیزیکی در قراردادها، آتی طلا است. بورس مسکو دارای بخشی به نام بازار تحویل فیزیکی است که علاوه بر انجام معاملات نقدی و وظیفه تحویل در قراردادها، آتی را هم بر عهده دارد. یکی از بخش‌های کلیدی بورس

مسکو بازار معاملات ارزی آن است. اهمیت این بخش در این است که بانک مرکزی روسیه کلیه سیاست‌های پولی و ارزی خود را از طریق زیرساخت این بورس اعمال و نقدینگی ارزی لازم را از طریق معاملات باز خرید و معاملات سوآپ ارزی به بازار تزریق و در اختیار فعالان اقتصادی قرار می‌دهد. بورس مسکو بسته به نوع متقاضیان ارز اعم از مشتریان داخلی و یا خارجی بسته‌ای از محصولات ارزی را برای پوشش ریسک شرکت‌ها و موسسات تجاری ارائه می‌کند. در سال

۲۰۱۴ روزانه بطور متوسط

بیش از ۲۲ میلیارد دلار

قرارداد ارزی در این

بورس مبادله و

تسویه گردیده

است. ارزش

معاملات بورس

در سال ۲۰۱۸ به

رقم ۸۳۴ هزار

میلیارد روبل

معادل ۱۳۵۰۰

میلیارد دلار

رسید.

بورس ETS قزاقستان

بورس کالای قزاقستان تحت عنوان سامانه معاملاتی اوراسیا Eurasian Trade System، در سال ۲۰۰۸ با مشارکت مرکز مالی منطقه‌ای آلمانی و بورس سهام مسکو که در آن زمان بورس RTS نام داشت تشکیل شد. این بورس در دو حوزه قراردادها، نقدی یا تحویل فیزیکی و قراردادهای آتی فعالیت می‌نماید. کالاهای مورد معامله در بازار فیزیکی این بورس گروه محصولات کشاورزی شامل گندم، چاودار، جو، تخم آفتابگردان، آرد گندم و روغن آفتابگردان که در الواتورهای تحت نظارت بورس قابل تحویل است و همچنین این بورس دارای دو بخش معاملات نفت خام و محصولات صنعتی مانند سیمان است. همچنین گندم در بورس ETS در از قام در چه ۱ تا در چه ۵ معامله می‌شود. این بورس دارای ۱۴ شرکت کارگزاری فعال است که مجاز به انجام سفارش‌ها برای مشتری و همچنین دارای مجوز انجام معامله با ذینفعی خود کار گزار است. این بورس دارای یک رینگ صادراتی است که وظیفه صادرات کالا از قزاقستان به سایر نقاط جهان را عهده دار است. تامین مواد اولیه شرکت‌ها در حوزه ذغال سنگ و سیمان از جمله خدمات این بورس برای فعالان بازار است. از اهداف تشکیل این بورس ایجاد شاخص و مرجعیت قیمتی برای بازار داخلی و صادراتی قزاقستان است.

بورس استانبول Borsa Istanbul

بورس استانبول یکی از بورس‌های بزرگ جنوب شرق اروپاست که در سال ۲۰۱۳ و با ادغام بورس سهام استانبول، بورس طلای استانبول و بورس TurkDex که بورس قرار دادهای مشتقه واقع در از میر ترکیه بود تشکیل گردید و تحت نام Borsa Istanbul به عنوان شرکتی با ساختار سهامی عام فعالان خود را با پذیرش و معامله انواع محصولات و دارایی‌های مالی و قرار دادهای مشتقه آغاز نمود. در واقع بورس استانبول را می‌توان بازاری متنوع با انواع محصولات در کلاس دارایی‌های مختلف مالی و کالایی ارزیابی کرد که به خوبی توانسته ضمن استقلال عملکرد هر یک از بازارها و ابزارهای معاملاتی، توازن و یکپارچگی بازار را به عنوان بازاری مستقل و چند بعدی حفظ و تداوم بخشد. ارتباطات موثر منطقه‌ای و بین‌المللی با بازارهای بورسی بزرگ در دنیا، استفاده از فناوری‌های معاملاتی شرکت‌های صاحب‌نام و در عین حال توسعه فناوری‌های بومی در بستر تعاملی با تکنولوژی‌های روز و مشارکت شرکت‌های دانش‌بنیان در فرآیند توسعه و تکامل بورس از ویژگی‌های بورس استانبول است. یکی از دلایل توفیق بازار بورس استانبول برقراری ارتباط موثر و عضویت در نهادهای بین‌المللی و تلاش برای ثبت و استقرار نهادهای جهانی بازار سرمایه در استانبول به عنوان مرکز مالی ترکیه و در نگاه وسیع تر منطقه است. همچنین تلاش و توفیق در اخذ کرسی‌های بین‌المللی نظیر ریاست فدراسیون جهانی بورس‌ها و صدور مجوز فعالیت برای شرکت‌های بزرگ کارگزاری بین‌المللی در بورس و ایجاد دفاتر بانک‌های خارجی و همکاری با نهادهایی همچون بورس فلزات لندن در استقرار انبارهای LME در ترکیه از جمله این تلاش‌هاست.

بازارها و محصولات

بازار دارایی‌های مالی: سهام، اوراق بهادار، صندوق‌های سرمایه‌گذاری، شاخص سهام، شاخص طلا، شاخص‌های مدیریت ریسک،

قرار دادهای شبه اختیار Warrant

بازار بدهی: بازار متشکل اوراق بهادار با سود ثابت، و معاملات ریپو (باز خرید)

بازار مشتقه: آتی و اختیار تک سهم، آتی و اختیار شاخص، آتی ارز، آتی و اختیار طلا، پلاتین و نقره، مشتقه کالایی

بازار فیزیکی فلزات گرانبها و الماس

بورس EEX اروپا

بورس انرژی اروپا (EEX)، یکی از بورس‌های پیشرو اروپایی در حوزه قرار دادهای مشتقه است. بورس EEX متعلق به Deutsche Borse آلمان و مقر آن در شهر لایپزیک است. EEX در سال ۲۰۰۲ به دنبال ادغام بورس برق لایپزیک و بورس انرژی که مقر آن در فرانکفورت بود تأسیس شد. محصولات اصلی مورد معامله در قرار دادهای مشتقه این بورس عبارتند از برق، مجوزهای انتشار کربن و آلودگی، محصولات کشاورزی و همچنین قرار دادهای آتی و اختیار بر روی شاخص و نرخ حمل دریایی. بورس یورکس که زیر مجموعه دوپچ بورس است از جمله سهامداران اصلی بورس انرژی اروپاست. بورس انرژی اروپا علاوه بر سامانه اصلی معاملات، دارای هفت بورس و سامانه معاملاتی زیر مجموعه در نقاط مختلف است که به شرح ذیل معرفی می‌شوند:

بازارهای بورسی زیرمجموعه EEX Group

EpexSpot بورس معاملات فیزیکی برق: بازاری است که در سکوی معاملاتی آن برق بصورت فیزیکی دادوستد می‌شود. خدمات این سامانه منحصر به مشتریان بازار آلمان، فرانسه، انگلیس، هلند، بلژیک، اتریش، سوئیس و لوگزامبورگ که عمدتاً صنایع وابسته به برق فشار قوی هستند و اپراتورهای خصوصی برق شهری ارائه می‌گردند. پس از انجام معامله، فرآیند تسویه در همان روز انجام و به پایان می‌رسد (Intraday) و یا روز بعد از انجام معامله انجام می‌پذیرد (Day-ahead).

EEXAsia: پلتفرم آسیایی بورس انرژی اروپاست که در سنگاپور قرار دارد و فعالان آن بر روی قراردادهای آتی و اختیار در سه حوزه انرژی، سنگ آهن، چوب و نرخ حمل دریایی محموله‌های فله متمرکز است. انتخاب هوشمند سنگاپور برای دفتر آسیایی این بورس به دلیل قرار گرفتن سنگاپور در شاهراه عبوری محموله‌های بزرگ سوخت، نفت خام، مواد صنعتی و معدنی فله و رتبه نخست سنگاپور در جابجایی و ذخیره محموله‌های بزرگ کالای فله در منطقه شرق آسیاست. از سوی دیگر وجود یکی از بزرگترین مراکز مالی بین‌المللی و حضور رقبای بزرگ مانند بورس بین‌قاره‌ای در این بین سنگاپور را به مرکز مهم مبادلات مالی، سهام، کالا و انرژی در منطقه و جهان مبدل کرده است.

Nodal Exchange بازار مشتقه قراردادهای آتی و اختیار کالایی است که مدیریت قیمت، اعتبار و عمق بازار امریکای شمالی را پوشش می‌دهد. بزرگترین مجموعه قراردادهای آتی برق منطقه ایی (Electric Power Locational Futures) را به کاربران این ناحیه ارائه می‌کند. از جمله قراردادهای این بورس در امریکا، قرارداد آتی گاز طبیعی تحویل ترمینال Henry Hub ایالت تگزاس برای پوشش ریسک گاز مصرفی نیروگاه‌ها و صنایع نفت و گاز منطقه است. از جمله قراردادهای موجود در پلتفرم این بورس، قراردادهای انتشار کربن و قرارداد آتی نرخ حمل جاده‌ای است.

Nodal Clear اتاق پایاپای مستقل بورس نودال امریکا زیرمجموعه گروه EEX که تسویه و پایاپای قراردادهای آتی انرژی در این سامانه معاملاتی را بر عهده دارد.

PXE: بورس برق اروپای مرکزی (Power Exchange Central Europe) است که دفتر مرکزی آن در پراگ، پایتخت جمهوری چک، قرار دارد. PXE در سال ۲۰۰۷ تاسیس شد و قراردادهای برق مورد عرضه توسط تولیدکنندگان برق در چک، اسلواکی، رومانی و لهستان را در دسترس فعالان بازار قرار می‌دهد. این قراردادها بر روی پلتفرم اصلی بورس EEX هم

برای سایر فعالان در اروپا عرضه می‌شود. در عین حال PXE علاوه بر قراردادهای آتی، یک سامانه حراج الکترونیکی را برای مصرف کنندگان بزرگ برق و گاز مانند شرکت‌های صنعتی بزرگ، شهرداری‌ها و سازمان‌های دولتی تدارک دیده که از طریق آن می‌توانند علاوه بر دسترسی به مجموعه بزرگی از عرضه کنندگان، عرضه را با قیمت بازار خریداری و به صورت فیزیکی تحویل گیرند. این بورس همچنین با بورس اوراق بهادار پراگ و شرکت سپرده گذاری مرکزی چک و بورس سهام وین در اتریش همکاری نزدیک دارد.

حجم معاملات برق این بورس در سال ۲۰۱۸ بیش از ۱۱۰ تراوات ساعت بوده است. ECC اتاق پایاپای کالایی بورس انرژی اروپاست که تسویه کلیه قراردادهای مورد معامله را در گروه بورس‌های EEX بر عهده دارد.

گروه بورس‌های EEX Group در یک نگاه

- دارای هشت مجموعه بورسی و تسویه و پایاپای در ۱۷ نقطه بازارهای بین‌المللی با بیش از ۵۰۰ پرسنل
- معامله بیش از ۴۹۶۰ تراوات ساعت برق در سال ۲۰۱۸
- ۴۹۷ مشارکت‌کننده از ۳۶ کشور
- ۲۰۰ حراج فیزیکی کربن در سال ۲۰۱۸
- اتصال ۶۰۰ کاربر معاملاتی و عرضه کننده در ۳۶ کشور
- دادوستد ۴۹۶۲ تراوات ساعت (TWh) (هر تراوات ساعت معادل ۱ تریلیون ساعت برق)
- دادوستد ۱۹۶۳ تراوات ساعت گاز طبیعی در سامانه PEGAS این بورس
- تسویه و پایاپای ۳۹۲۴ تراوات ساعت برق در سامانه اتاق پایاپای کالایی ECC و تسویه ۱۰۳۸ تراوات برق در سامانه پایاپای Nodal Clear
- در سال ۲۰۱۸
- مشارکت‌کننده در ۲۰ بازار فیزیکی برق در جهان

بورس Euronext

شاید تصور این که آنچه هم اکنون می‌خوانید درباره بورسی با قدمت ۴ قرن است اندکی اعجاب آور باشد اما واقعیت همین است. اما بورس یورونکست با ادغام بورس سهام آمستردام، بورس بروکسل و بورس پاریس در سال ۲۰۰۰ پا به عرصه بازارهای بین‌المللی نهاد. بورسی که دارای بازه متنوعی از مشتریان و معامله‌گران داخلی و خارجی علاقمند به معاملات دارایی‌های متنوع از سهام و شاخص تا معاملات محصولات کشاورزی را در بر می‌گیرد. سابقه معاملاتی بورس سهام آمستردام به سال ۱۶۰۷ بازمی‌گردد. اما پیش از آن در اوایل سده ۱۵۰۰ میلادی یک بورس تخصصی سهام در بندر آنتورپ (Antwerp بلژیک راه اندازی شده بود. در آن مقطع برای تأمین مالی حمل کالا از شرق آسیا به اروپا توسط کمپانی هند شرقی هلند Dutch East India Company سهام این شرکت در بازار سهام آمستردام عرضه و معامله شد. سهام این شرکت اولین سهام قابل تحویل فوری در بازار سهام بود و خیلی زود اولین قراردادهای مشتقه آتی و اختیار نیز بر روی آن منتشر شد. اما از آگاهان اولین بازار سهام جهان یقیناً جای دیگری بود. در قرون وسطی، اواسط قرن سیزدهم میلادی، تجار و بازرگانان محلی و تاجران از اقصاد نقاط اروپا از جمله ونیز، جنووا و فلورانس ایتالیا برای تبادل نظر و مشورت در امور مالی به عمارتی متعلق به خانواده ون در بورس Van Der Buerse در شهر بروژ بلژیک رفت و آمد می‌کردند. این عمارت به Huis ter Buerse شهرت داشت. ساختمان مذکور در سال ۱۲۸۵ توسط رابرت ون در بورس به منظور راه اندازی یک مسافر خانه بنا شده بود. مدیران این مسافر خانه علاوه بر خدمات اقامتی، مشاوره حقوقی و مالی هم به مسافران خود - که عمدتاً بازرگانان و تجار بودند - می‌دادند. کم‌کم این خدمت به نام Buerse Purse یعنی محلی ثابت و سازمان یافته برای انجام مبادلات معروف شد. دست آخر، مهمانپذیر مذکور رفته رفته به مکانی برای مبادلات کالا تبدیل شد. در قرن هجدهم، سر در عمارت بانمایی از گچ سفیدکاری و پوشیده شد اما در سال ۱۹۴۷ به دلیل اهمیت تاریخی آن به وضعیت قرون وسطایی خود بازگردانده شد.

بورس پاریس

بورس پاریس سنگ بنای بورس یورونکست را در سال ۱۹۹۹ بنا نهاد. بورس یورونکست در ابتدا با ادغام بورس مالی پاریس (SBF)، بازار جدید مالی (SNM) و بورس‌های مشتقه فرانسه به نام MATIF و MONER کار خود را آغاز کرد.

بورس لیسبون

بورس لیسبون در سال ۱۷۶۹ در پراچادو کامرسیوی لیسبون راه اندازی و فعالیت خود را آغاز کرد. حدود یک قرن بعد بورس سهام پورتو تأسیس شد و هر دو در سال ۱۹۹۹ بورس لیسبون - پورتو را تشکیل دادند. یورونکست لندن کار خود را در سال ۲۰۱۰ آغاز کرد. یورونکست، مالک بورس‌های آمستردام، بروکسل، لیسبون و پاریس، برای گسترش فعالیت خود در اروپا، بورس Liffe لندن را در سال ۲۰۰۲ خریداری و تملک کرد. هدف از خرید بورس Liffe، دسترسی به فناوری معاملاتی Liffe Connect بود که یورونکست برای توسعه بازارهای خود به آن نیاز داشت. بورس جدید، Euronext.liffe نام گرفت و اندکی بعد در سال ۲۰۰۷ با بورس نیویورک ادغام و تبدیل به بورس NYSE Euronext شد و نهایتاً در سال ۲۰۱۳ توسط بورس بین‌قاره‌ای آمریکا خریداری و تمامی قراردادهای معاملاتی و دارایی‌های پایه آن در گروه مشتقه به ICE منتقل شد اما یورونکست ستاد اصلی خود در آمستردام را حفظ کرد. در سال ۲۰۱۴ از طریق پذیره نویسی، یورونکست از ICE جدا شد و به عنوان نهادی مستقل در اروپا دوره جدیدی از حیات و فعالیت خود را آغاز کرد. یورونکست علاوه بر شهرهای فوق در دوبلین و لندن نیز شعبه دارد. قراردادهای آتی ذرت، کلزا و گندم خبازی (برای تهیه آرد) از جمله قراردادهای مشتقه کالاهای کشاورزی مورد معامله در این بورس هستند.

بورس Eurex

یورکس یکی از بزرگترین بورس‌های قراردادهای مشتقه در جهان و اولین بورس بزرگ مشتقه در اروپاست که در سال ۱۹۹۸ با مشارکت دویچ بورس (Deutsche Borse) و بورس Six Swiss (فرانکفورت آلمان) تشکیل شد. معاملات این بورس محدود به مشتریان در حوزه اروپا نبوده و معامله‌گران از ۷۰۰ نقطه در سراسر جهان می‌توانند به معاملات دسترسی داشته باشند. در سال ۲۰۱۲ یورکس به تملک کامل دویچ بورس درآمد. مجموعه بسیار متنوعی از دارایی‌های مالی از جمله قراردادهای مشتقه صندوق‌های کالایی طلا و نفت خام است. بورس یورکس در سال ۲۰۱۴ شعبه آسیایی خود را نیز افتتاح کرد. نام سکوی معاملاتی این بورس TV است که تمامی گروه‌های دارایی اعم از سهام تا معاملات مشتقه را بر روی آن معامله می‌کند. بورس یورکس در ۱۹ کشور تابلوی معاملاتی فعال دارد. این بورس از حیث بیشترین موقعیت تعهدی باز در میان بورس‌های جهان رتبه اول را در سال ۲۰۱۹ کسب کرده است. معروف‌ترین دارایی مورد معامله در این بورس معاملات آتی شاخص EURO STOXX است. یورکس با ۱.۹ میلیارد قرارداد معامله شده در سال ۲۰۱۸ حائز رتبه ششم در میان بورس‌های مشتقه شد. از جمله شعب منطقه‌ای این بورس می‌توان به شعبه شیکاگو، پاریس، لندن، سنگاپور، هنگ کنگ و توکیو اشاره کرد.

بورس فلزات لندن (London Metal Exchange)

شرکت بازار فلزات و بورس لندن در ۱۸۷۷ تاسیس گردید اما پیشینه فعالیت این بازار به ۱۵۷۱ میلادی با راه‌اندازی بورس سلطنتی لندن در دوره الیزابت اول باز می‌گردد. در همین زمان بود که تجار گرد هم می‌آمدند و فلزات و کالاهای دیگر را در بازارهای محلی دادوستد می‌کردند و با افزایش بهره‌برداری از معادن و افزایش تولید، صادرات انواع فلزات به خارج از بریتانیا آغاز شد و این سرآغازی بود بر ورود تجار اروپایی به لندن برای مشارکت در معاملات فلزات. برخی مورخان نیز بر این عقیده‌اند که ریشه‌های بازار فلزات به زمان حمله امپراطوری رم به انگلستان در سال ۴۳ میلادی برای دستیابی به ذخایر مس و قلع جزیره در کورن وال و ولز، باز می‌گردد. پیش از تاسیس بورس فلزات در اوایل قرن هجدهم، تمامی فعالان بازار اعم از تجار، عرضه‌کنندگان، شرکت‌های حمل‌دریایی و تأمین‌کنندگان مالی برای انجام معاملات خود در بورس سلطنتی (Royal Exchange) جمع می‌شدند اما با افزایش شمار آن‌ها و به تبع افزایش فعالیت‌های معاملاتی، حضور در بورس سلطنتی دیگر امکان‌پذیر نبود لذا تجار معاملات خود را به کوچه‌های اطراف در مکان‌های عمومی یا مغازه‌های اطراف بردند و به مرور، یکی از قهوه‌خانه‌های لندن به نام Jerusalem Coffee House در نزدیکی کورن هیل به محل مورد علاقه معامله‌گران برای انجام دادوستد فلزات مبدل شد. در اینجا معامله‌گران دور هم جمع می‌شدند. تاجری که قصد فروش فلز داشت بر روی کف قهوه‌خانه بر روی خاک‌اره دایره‌ای (Ring) می‌کشید و با صدای بلند می‌گفت: "Change!" سپس کسانی که مایل به خرید بودند در این دایره می‌ایستادند و پیشنهاد قیمتی خود را با صدای بلند اعلام و بعضاً برای دادن پیشنهاد بالاتر یا هم‌ر قابت می‌کردند؛ از همین جابود که مفهوم رینگ معاملاتی وارد فرهنگ بازار شد.

انقلاب صنعتی

در اوایل قرن نوزدهم انگلستان در تولید مس و قلع خودکفا شد و قیمت های اعلامی در بازار لندن به مدت زیادی اعتبار داشت. اما با وقوع انقلاب صنعتی همه چیز تغییر کرد؛ اکنون انگلستان به بزرگترین کشور صنعتی دنیا تبدیل شده بود و نیاز به مواد اولیه برای تداوم حرکت چرخ صنعت داشت و تولید داخل پاسخگوی این نیاز نبود. از همین رو باید فلزات مورد نیاز خود را از سایر کشورها وارد می کرد. تجارت فلز اما اکنون با چالش بزرگی مواجه بودند چراکه نمی دانستند مثلاً کتسانتره سنگ معدن مس که از شیلی و یا قلعی که از مالایا (اندونزی و مالزی کنونی) خریداری شده چند ماه بعد هنگام ورود به انگلستان چه قیمتی خواهد داشت. واردات مقدار قابل توجه مواد اولیه معدنی از کشورهای دور دست در فواصل زمانی نامنظم تجارت و مصرف کنندگان را با ریسک بالایی روبرو می کرد. اما با اختراع تلگراف فناوری به یاری آنها آمد؛ خطوط ارتباطی بین قاره ها ایجاد شد و تغییر کشتی های بادی به بخار زمان ورود محموله ها را قابل پیش بینی تر کرد. از آن پس تجارت دیگر قادر به پیش بینی زمان ورود محموله های فلزی بودند و می توانستند بار خود را برای تحویل در سررسیدی معین در آینده (Forward Delivery) به فروش برسانند و به این ترتیب خود را در برابر ریسک افت قیمت کالا در طول مدت زمان حمل بار تا مقصد پوشش دهند.

تمویل سه ماهه

گشایش کانال سوئز در سال ۱۸۶۹ موجب کاهش زمان حمل قلع از مالایا به سه ماه و همزمانی آن با ورود محموله های مس از شیلی به انگلستان گردید که مبنایی شد برای سامانه معاملات تحویل فوری از یک روز (Daily Prompt Date) تا سه ماه (Three Months Forward) که تا به امروز در LME پابرجاست. با افزایش روزافزون معاملات آتی فلزات که ناشی از تقاضای بالای بخش صنعت در انگلستان بود هر روز بر تعداد معامله گران، بازرگانان و تجارت مشارکت کننده در این بازار افزوده می شد از این رونمی شد این حجم از معاملات را در مکانی کوچک برگزار و مدیریت کرد؛ لذا ضرورت یافتن فضا و ساختمانی مشخص برای تجمع و حضور معامله گران و انجام دادوستد بیش از پیش احساس می شد. آنها نخست به ساختمان Lombard Exchange نقل مکان نمودند اما هجوم تجارت و معامله گران سایر کالاها و خدمات به این ساختمان و عدم امکان تمرکز بر معاملات فلزات موجب شد معامله گران فلزی به دنبال یافتن مکان دیگری برای انجام معاملات خود باشند.

۱۸۷۷-تاسیس LME

سال ۱۸۷۷ تجارت و معامله گران، شرکت فلزات و معادن لندن را تاسیس کردند و به اولین مکان مختص خود در طبقه بالای یک مغازه کلاه فروشی در Lombard Court نقل مکان کردند. خطوط تلگراف برای سهولت مخابره قیمت ها و پیام های معاملاتی کشیده شدند و دبیر کل شرکت برای تصدی امور انتخاب شد. هر روز به تعداد اعضای بورس که عمدتاً از معامله گران فلزی بودند افزوده می شد بطوریکه وقتی تعداد اعضا از ۳۰۰ نفر گذشت ساختمان مذکور دیگر گنجایش حضور معامله گران را نداشت لذا تصمیم بر این شد که شرکت به ساختمانی در خیابان ویتینگتون که بطور خاص برای بورس ساخته شده بود منتقل گردد. ساختمان ویتینگتون قریب به ۹۸ سال میزبان معامله گران و معاملات بورس فلزات لندن بود. LME پس از یک قرن حضور و فعالیت در ساختمان مذکور، در سال ۱۹۸۰ تصمیم به نقل مکان گرفت و ۱۴ سال بعدی فعالیت خود را در ساختمان کشاورزی (Plantation House) در خیابان فن چرچ استریت ادامه داد. بورس در سال ۱۹۹۴ به ساختمان Leadenhall Street کوچ کرد و دست آخر اینکه بورس در سال ۲۰۱۶ به محل فعلی خود در میدان فینزبری آمد تا در کنار اتاق پایاپای خود، LME Clear زیر یک سقف باشند. تا پیش از ۲۰۱۲ و راه اندازی LME Clear، معاملات بورس فلزات لندن در اتاق پایاپای لندن (Clearing House (LCH که تسویه تمامی معاملات بازار سهام و کالا در لندن را انجام می داد صورت می پذیرفت. باره اندازی اتاق پایاپای ویژه بورس فلزات در آمدهای بورس که تا پیش از این سهم کمتری از کارمزد معاملات خود داشت، بطور قابل توجهی افزایش یافت.

ورود فلزات به بورس

در ابتدای تشکیل LME فقط مس معامله می شد اما اندکی بعد معاملات سرب و روی هم وارد مدار بورس شدند اما تا سال ۱۹۲۰ به عنوان کالای بورسی به رسمیت شناخته نمی شدند. طی جنگ جهانی دوم بورس فلزات تعطیل بود و فعالیت آن در سال ۱۹۵۳ با معاملات مس از سر گرفته شد. سایر فلزات نیز به تدریج به فهرست کالاهای مورد معامله این بورس افزوده شدند. آلومینیوم در سال ۱۹۷۸، نیکل و قلع در ۱۹۷۹ و ۱۹۸۹، آلیاژ آلومینیوم ۱۹۹۲، فولاد ۲۰۰۸ و کبالت و مولیبدن در سال ۲۰۱۰ در LME پذیرش شدند. میلگرد و آهن قراضه در سال ۲۰۱۵ به جمع کالاهای پیوستند و طلا و نقره هم در سال ۲۰۱۷ وارد بورس شدند. طی این سال ها، بورس فلزات لندن ضمن پیشرفت و ورود به عرصه های نوین بازار و فناوری های معاملاتی، ساختار و فضای سنتی معاملات خود را حفظ نموده است. مالکان بورس فلزات لندن تا پیش از تملک توسط بورس هنگ کنگ اعضای بورس بودند اما پس از پیشنهاد بورس هنگ کنگ مبنی بر خرید بورس لندن و پس از یک دوره کش و قوس و چانه زنی بر سر قیمت، نهایتاً با توافق بر روی قیمت، بورس را در سال ۲۰۱۲ به مبلغ ۱٫۲ میلیارد پوند به هنگ کنگ فروختند و هم اکنون بورس هنگ کنگ (Hong Kong Exchanges and Clearing corporation) مالک LME است. بورس فلزات لندن در سال ۲۰۱۸ روزانه بطور متوسط ۷۳۰۵۰۰ قرارداد (محموله) فلزی معامله کرده که این رقم در سال ۲۰۱۹ با ۴۶ درصد کاهش نسبت دوره قبل متوسط روزانه ۶۹۷۰۰۰ قرارداد بوده است. در مجموع در سال ۲۰۱۸، ۱۸۵ میلیون قرارداد (با وزن اسمی ۴ میلیارد تن) معادل ۱۵٫۷ تریلیون دلار معامله شد. تعداد موقعیت های معاملاتی باز طی این دوره ۲٫۳ میلیون OI بوده است. حجم معاملات بورس لندن معمولاً ۴۰ برابر میزان تولید جهانی فلزات است.

سیر تحول

بورس‌های کالایی

معین محمدی پور
کارشناس مطالعات اقتصادی شرکت
بورس کالای ایران

بازارهای کالایی در هر
کشوری به گونه‌ای متفاوت
رشد و توسعه یافته‌اند و
مسیری منحصر به فرد را با
توجه به شرایط سیاسی،
اجتماعی، اقتصادی
و جغرافیایی خود طی
کرده‌اند. همین امر سبب
شده است که بورس‌های
کالایی به عنوان یک حلقه از
زنجیره بازارهای کالایی به
گونه متفاوتی در کشورها
بروز و ظهور کند

قراردادهای باز خرید (ریپو) بر اساس قبض
انبار اشاره شده بود.

کارکردهای اصلی بورس‌های کالایی به ویژه
در کشورهای در حال توسعه عبارت است از:
استانداردسازی تجارت، ارائه قواعد تجاری،
ارایه مکانیزم‌های حل اختلاف، تسویه و
پای پای، مدیریت ریسک و بهبود دسترسی
به تامین مالی. حتی در کشوری مانند آمریکا
نیز تاسیس بورس CBOT منجر به بهبود
قواعد تجاری و بهبود راهکارهای حمل و نقل
در بازرگانی محصولات کشاورزی گردید و
این امر نشان دهنده ظرفیت بالای بورس‌های
کالایی در بازارهای کالایی است.

یک بورس کالایی برای آنکه بتواند در مراحل
ابتدایی شکست را تجربه نکند و به حیات
خود ادامه بدهد می‌بایست الزامات خاصی را
رعایت نماید. برخی از این شرایط و الزامات
عبارتند از: عرضه و تقاضای بالا بر روی کالای
مورد نظر (باز یگران بالقوه زیاد و اهمیت بالای
کالا برای فعالان بازار)، استانداردپذیری

بالای کالای مورد معامله، سهولت
بیشتر معاملات در صورت قابلیت
ذخیره سازی کالا، قیمت گذاری
نسبتاً آزاد کالا در بازار بدون وجود
انحصار یا مداخلات دولتی، حمایت
مناسب از سوی ذی نفعان تجاری
بزرگ، اتحاد نهادهای مالی پیشرو
همراه با فعالان بزرگ بازار کالایی
در راستای ایجاد سیستم پای پای
قابل اتکا، زیرساخت‌های مناسب (جاده،
خدمات کنترل کیفی، شرکت‌های حمل و نقل،
انبارداری، ارتباطات از راه دور و...)، حمایت
مناسب از سوی نهادهای نظارتی و قانون گذار
در راستای ایجاد قوانین و نظارت مناسب بر
بورس. در صورتی که یک بورس کالایی بتواند
مراحل ابتدایی توسعه را طی نماید به تدریج به
مرحله بلوغ در بازار کالاهای فیزیکی می‌رسد.
البته شرایط بیرونی نیز می‌تواند تاثیر
چشمگیری در موفقیت یا عدم موفقیت
بورس کالایی داشته باشد. به عنوان نمونه در
بخش کشاورزی وجود شرایط ذیل می‌تواند
مبنایی برای رشد و توسعه بورس کالایی باشد:
وجود واسطه‌های بسیار میان کشاورزان و
خریداران اصلی کالا، عدم انجام تجمیع کالا
به صورت منطقه‌ای، نوسانات شدید فصلی
قیمت، ناکارآمدی زیاد در تامین مالی بخش
کشاورزی، وجود باز یگران زیاد که متمایل
به سرمایه گذاری در بخش مالی و در بخش
کالایی، بازار سرمایه نسبتاً توسعه یافته
(حضور و اشتیاق نوسان گیر ها).

بازارهای کالایی در هر کشوری به گونه‌ای
متفاوت رشد و توسعه یافته‌اند و مسیری
منحصربه‌فرد را با توجه به شرایط سیاسی،
اجتماعی، اقتصادی و جغرافیایی خود طی
کرده‌اند. همین امر سبب شده است که
بورس‌های کالایی به عنوان یک حلقه از
زنجیره بازارهای کالایی به گونه متفاوتی در
کشورها بروز و ظهور کند. در هر اقتصاد با
توجه به نیازهای روز در هنگام تشکیل یک
بورس کالایی کارکردهای خاصی در آن بورس
آشکار و بر جسته شده است. اگر بخواهیم
دسته‌بندی کلی از این موضوع داشته باشیم
می‌توان چنین گفت که در کشورهای کمتر
توسعه یافته یا در حال توسعه یافته اغلب
به دلیل شکل نگرفتن برخی اجزای بازارها،
بورس‌های کالایی عمدتاً در راستای بهبود
اصول اولیه و اساسی بازار شکل گرفته‌اند:
کشف منصفانه قیمت، ضمانت اجرای تعهدات
در قراردادهای تجاری کالاها، اطلاع رسانی
قیمت و ایجاد قیمت مرجع برای بازارهای
نقد و ... البته در بسیاری از این گونه کشورها
ایجاد بستری در راستای اهداف نظارتی دولت،
شناسایی و کنترل عرضه و تقاضا، کنترل
قیمت در بازارها، ثبت قراردادهای تجاری
و ... از جمله اهداف مهم تشکیل بورس‌های
کالایی بوده است. اما در مقابل در کشورهای
توسعه یافته که بازار فیزیکی خارج از بورس به
خوبی توسعه یافته و بسیاری از نیازهای فعالان
بازار را بر آورده کرده و نقش مداخله‌ای دولت
نیز در اقتصاد کمرنگ تر است، بورس‌های
کالایی عمدتاً با اهداف مدرن تری از جمله
مدیریت ریسک قیمت به وجود آمده‌اند تا
فعالان بازار بتوانند در برابر نوسانات قیمت‌ها
در آینده خود را مصون سازند.

به این ترتیب امروزه در بسیاری از کشورهای
در حال توسعه همچنان کارکرد مبادلات
فیزیکی از طریق بستر بورس کالایی نقش
بر جسته‌ای دارد، اما این بورس‌ها به تدریج
در حال فاصله گرفتن از کارکردهای اولیه و
حرکت به سوی کارکردهای مدرن تر هستند.
در گزارشی که توسط فائو در خصوص بررسی
سیر تحولات بورس‌های کالایی در اروپا و
آسیای مرکزی انجام گرفته است، این مسئله
در پایان گزارش مورد تاکید قرار گرفته است
که بورس‌های کالایی صرفاً با اتکا به مبادلات
فیزیکی نمی‌توانند به سودآوری خود ادامه
دهند و می‌بایست ابزارهای نوین مالی را
نیز به قراردادهای خود بیفزایند. به عنوان
نمونه در آن گزارش به معاملات بر پایه قبض
انبان، قراردادهای فوروارد و آتی و همچنین

اما باید در نظر داشت که بورس کالایی را نباید محدود به مبادلات فیزیکی در نظر گرفت. این محدودیت ممکن است حیات بورس کالایی را با مخاطره مواجه سازد و کارکردهای اصلی آن نیز حتی به تدریج در اقتصاد از بین برود.

در زمینه رشد بورس کالایی باید در مراحل بعدی نیز نکات متعددی را مدنظر قرار داد که از جمله مهمترین آنها می‌توان به موارد زیر اشاره کرد: یک بورس کالایی تنها مکانی برای مبادلات کالاهای فیزیکی نیست و باید بستر انجام معاملات قبض انبار یا معاملات مشتقه نیز در آن به تدریج فراهم شود. در مورد معاملات مشتقه کالایی باید در نظر داشت که تحویل فیزیکی اهمیت بسیار بالایی دارد زیرا در صورت ایجاد گسست میان بازار مشتقه و بازار کالایی قطعا معاملات مشتقه با مشکلات عدیده‌ای روبرو خواهد شد. همچنین نباید رشد و توسعه بورس کالایی متکی به دولت باشد و می‌بایست بخش خصوصی در توسعه آن و در بازارسازی‌ها نقش موثر داشته باشد. در این میان وجود مشکلات متعدد در بازار فیزیکی سنتی دلیلی بر بیهوده بودن راهاندازی معاملات مشتقه و ایجاد بازار در راستای مدیریت ریسک قیمت نیست و حتی در چنین شرایطی نیز راهاندازی این معاملات علاوه بر مدیریت ریسک با ایجاد مرجعیت قیمتی و استانداردسازی کالا و استانداردسازی قواعد تجاری کمک شایان توجهی به بازارهای سنتی خواهد کرد.

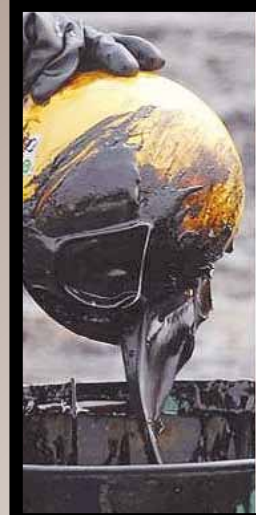
غیرانتفاعی بودن بورس‌های کالایی با توجه به اینکه نمی‌تواند منافع مادی برای متولیان آن ایجاد کند، ممکن است از پیشرفت‌های تکنولوژیک و توسعه بازارهای جدید جلوگیری کند؛ بنابراین وجود سهامداران خصوصی با نگاه هزین‌ه و یا فایده‌ای می‌تواند موجب افزایش بهره‌وری و همچنین توسعه تکنولوژیک بورس شود. حتی در خصوص کالاهایی که در بورس‌های جهانی قراردادهای فعال مشتقه دارند، راهاندازی بازار مشتقه داخلی می‌تواند مفید باشد زیرا علاوه بر اینکه ممکن است دسترسی به مراکز مالی بین‌المللی وجود نداشته باشد، وجود این قراردادها موجب ایجاد سهولت دسترسی داخلی و نیز ایجاد مرجعیت قیمت داخلی برای کالاها خواهد شد.

گزارش مذکور که توسط فائو تهیه شده بر این موضوع تاکید داشته است که بورس کالایی محدود به معاملات قرارداد فوروارد و آتی نیست و هرچه ناکارآمدی بازار بیشتر باشد، منافع حاصل از توسعه بورس کالایی بیشتر خواهد بود و البته موانع توسعه آن نیز بیشتر می‌باشد. موضوعات و زمینه‌های دیگری که بورس‌ها می‌توانند در آن ایفای نقش کنند عبارتند از: تسهیل تجارت فیزیکی کالا با ایجاد تضمین انجام تعهدات

در زنجیره کالا، نظارت بر انبارها و انجام بازرسی، فراهم کردن محل اجتماع و رایزنی برای خریداران و فروشندگان، فراهم کردن تضمین در حمل و نقل کالا و تسهیل تامین مالی مستقیم در مبادلات کالا به ویژه با توسعه قبض انبار به عنوان عنصر اساسی مبادلات.

همان‌طور که ذکر شد بورس‌های کالایی به تدریج باید کارکردهای خود را در اقتصاد

بورس کالای ایران توانسته به صورت پایدار محصولات جدید را نیز وارد بازار خود کند، بازارهای جدیدی که دیگر تنها متکی به مبادله و جابجایی کالا نبوده و کارکردهای مدرن مدیریت ریسک و تامین مالی و... را در بورس کالا پر جسته می‌کند. انتظار می‌رود که در آینده نیز با تاکید بر انواع ابزارهای مدرن بتوان از شیوه‌های سنتی معاملات فاصله گرفت و با جذب بازیگران سنتی بازارهای کالایی، بازارهای کارا تر و شفاف‌تری را در کشور ایجاد کرد.

بررسی‌ها نشان می‌دهد به هر میزان که مسوولان و تصمیم‌گیران نسبت به کارکردهای بورس‌های کالا در دنیا از جمله استانداردسازی تجارت، بهره‌گیری از آمار و اطلاعات موثق بورس برای مدیریت بازار، بهبود روند تامین مالی و حتی ارایه قواعد تجاری آشنا شوند روند توسعه بورس‌ها و جذب بازیگران به این بازار با سرعت به مراتب بیشتری رقم می‌خورد.

توسعه دهند و نقش مدرن‌تری در بازارهای کالایی ایفا نمایند. با توجه به موارد بالا، بررسی گذشته بورس کالای ایران نشان می‌دهد که در طی سال‌هایی که از تاسیس آن می‌گذارد در مسیری صعودی و رو به رشد قدم گذاشته و توانسته کارکردهای اصلی را که از یک بورس کالایی مورد انتظار است، در اقتصاد ایفا نماید. در سال‌های اخیر نیز بورس کالا پس از تجربه چند ساله در مبادلات فیزیکی با تاکید بر گواهی سپرده کالایی که در واقع همان قبض انبار مدرن بورسی است، توانسته است راه خود را به درستی پیدا نماید و گام‌های پیشرفت را با کسب تجربه از گذشته و بررسی تجربیات جهانی بردارد. راه‌اندازی تدریجی قراردادهای آتی با فراز و نشیب‌های بسیار از سال ۸۶ تاکنون خود نشان‌دهنده سختی مسیر طی شده است و اکنون با تکیه بر زنجیره اوراق بهادار کالایی ایجاد شده شامل گواهی سپرده کالایی، قرارداد آتی و صندوق کالایی

به هر میزان که مسوولان و تصمیم‌گیران نسبت به کارکردهای بورس‌های کالا در دنیا از جمله استانداردسازی تجارت، بهره‌گیری از آمار و اطلاعات موثق بورس برای مدیریت بازار، بهبود روند تامین مالی و حتی ارایه قواعد تجاری آشنا شوند روند توسعه بورس‌ها و جذب بازیگران به این بازار با سرعت به مراتب بیشتری رقم می‌خورد

مخابره قیمت‌ها به دنیا از کانال بورس‌های کالا

کانادا به عنوان یکی مهمترین مراجع قیمتی این کالا در دنیا به حساب می‌آید؛ البته WCE در حال حاضر در بورس بین قاره‌ای (ICE) ادغام شده و به عنوانی یکی از شعب این بورس به حساب می‌آید. علاوه بر این بورس، نرخ‌های کشف شده در خصوص کلزادر بورس یورونکست (EURONEXT) نیز یکی از مهم ترین مراجع قیمتی این کالا در دنیا به حساب می‌آید که با توجه به حجم بالاتر معاملات در این بورس نسبت به بورس WCE نرخ کشف شده در EURONEXT بیشتر مورد توجه قرار می‌گیرند. علاوه بر موارد فوق، بورس کالای مالزی نیز به عنوان یکی از مهم ترین مراجع قیمتی پالم در دنیا به حساب می‌آید. دلیل این موضوع نیز همانطور که در مورد سایر بورس‌های مورد اشاره بیان شده، این است که بخش عمده‌ای از پالم و روغن پالم در جهان توسط مالزی تولید و صادر می‌شود. در خصوص کائوچو طبیعی هر چند بزرگترین کشورهای تولیدکننده این محصول تایلند و اندونزی هستند، اما مهم ترین مرجع قیمتی این محصول بورس کالای توکیو (TOCOM) به دلیل زیر ساخت‌های مناسب معاملاتی در این بورس است. در خصوص قیمت قهوه نیز به دلیل فراوانی و تنوع بالای این محصول، بورس ICE قراردادی تحت عنوان قرارداد آتی قهوه C راه اندازی نموده است که یکی از مهمترین مراجع قیمتی این کالای پر مصرف در دنیا به حساب می‌آید.

در مورد فلزات گرانبه‌ها از جمله طلا، نقره، پلاتین و پالادیوم نیز بورس COMEX و بورس کالای نیویورک (NYMEX) به عنوان مهمترین مرجع قیمتی در دنیا به حساب می‌آیند. البته لازم به ذکر است که در حال حاضر بورس COMEX یکی از زیرمجموعه‌های بورس NYMEX است. در خصوص فلزات اساسی نیز به دلایل تاریخی و همچنین میزان تولید یا مصرف بالای برخی کشورها قیمت‌های کشف شده در آنها به عنوان مراجع قیمتی در دنیا به حساب می‌آیند. در این خصوص مهمترین مراجع قیمتی تمامی فلزات صنعتی در دنیا بورس فلزات لندن یا LME است. این بورس که در اواخر قرن نوزدهم در لندن تاسیس شد، از اواسط قرن بیستم به عنوان مرجع قیمتی تمامی فلزات صنعتی در دنیا به حساب می‌آید. علاوه بر LME بورس شانگهای چین نیز به عنوان یکی دیگر از مراجع قیمتی فلزات در دنیا به حساب می‌آید؛ زیرا بزرگترین واردکننده و مصرف کننده فلزات در دنیا، کشور چین است و بدیهی است که عرضه و تقاضای فلزات و

مهمترین کارکرد بورس‌های کالایی در دنیا کشف نرخ براساس مکانیزم عرضه و تقاضا در یک فضای رقابتی و کاملاً شفاف است. این کارکرد به عنوان مهمترین فلسفه شکل‌گیری بورس‌های کالا در کشورهای مختلف به حساب می‌آید. در واقع به دلیل کاستی‌های بازارهای سنتی که به صورت عدم شفافیت در کشف قیمت و بروز نوسانات قیمتی کاذب و ریسک‌های اعتباری، هر دو طرف عرضه و تقاضا به این نتیجه رسیده‌اند که ضرورت دارد بستری به صورت کاملاً شفاف و سازمان یافته ایجاد شود که معاملات کالاها تحت نظارت و به صورت رقابتی انجام شود. به عنوان مثال در قرن ۱۹ میلادی در حوزه محصولات کشاورزی اولین بورس کالایی به شکل نوین در ایالات متحده آمریکا تحت عنوان هیئت تجاری شیکاگو (Chicago Board of Trade) یا CBOT توسط کشاورزان به عنوان یک نهاد غیرانتفاعی تاسیس شد و کشاورزان محصولات خود را از طریق آن بورس در قالب قراردادهای مختلف به فروش می‌رساندند. پس از شکل‌گیری و موفقیت این بورس کالایی، هم در آمریکا و هم در سایر کشورهای دنیا بورس‌های کالایی شروع به فعالیت نمودند. به عنوان مثال بورس کالای شیکاگو یا CME در آمریکا و بورس فلزات لندن یا LME در انگلیس نیز در اواخر همان قرن راه اندازی شدند. پس از افزایش استقبال فعالان حوزه کالایی از این بورس‌ها به دلیل مزایای فراوان آنها در ابتدا در سطح همان کشور قیمت‌های کشف شده در بورس به عنوان قیمت‌های مرجع، شفاف و قابل اتکا شناخته شدند و سپس با گسترش مبادلات بین‌المللی این بورس‌ها تبدیل به مراجع قیمت جهانی برخی از پر معامله ترین کالاها در دنیا شدند که در ادامه با برخی از بزرگترین آنها آشنا خواهیم شد.

نقش قیمت‌گذاری و مرجع قیمتی در خصوص کالاها و محصولات کشاورزی که صرفاً در یک کشور یا منطقه خاص تولید می‌شدند، بسیار پررنگتر بود. به عنوان مثال، آمریکا به عنوان یکی از بزرگترین کشورهای تولیدکننده انواع غلات است که به همین دلیل قیمت‌های کشف شده در بورس‌های کالایی این کشور از جمله بورس هیئت تجاری شیکاگو (CBOT) و بورس کالای شیکاگو به عنوان قیمت‌های جهانی این محصول شناخته می‌شوند. همچنین در خصوص دانه کلزا یا کانولا که کشور کانادا به عنوان یکی بزرگترین تولیدکننده این دانه روغنی در دنیا به حساب می‌آید، بورس کالای وینیپگ (WCE)

تولید عمده یک محصول یا به عنوان بزرگترین واردکننده و مصرف‌کننده عمده آن محصول مرجع قیمتی در دنیا به حساب می‌آیند. به عنوان مثال، ایران یکی از بزرگترین تولیدکنندگان قیر در جهان است و به همین دلیل قیمت‌های کشف شده در رینگ صادراتی بورس کالای ایران نیز در بسیاری از مراجع اعلام قیمت به عنوان یکی از قیمت‌های مرجع قیر در دنیا به حساب می‌آید. همچنین در خصوص اتانول، پروپان و همچنین گازوئیل مهمترین مرجع قیمتی بورس NYMEX آمریکا است. در جداول زیر شماری از کالاهای در تمامی حوزه‌ها از جمله محصولات کشاورزی، فلزات صنعتی، فلزات گرانبها و حامل‌های انرژی به همراه بورس‌های کالایی به عنوان مهمترین مرجع قیمتی در دنیا آورده شده است.

قیمت‌های کشف شده در این کشور و اختلاف آن با سایر کشورها از جمله بورس LME نقش بسزایی در تعیین قیمت فلزات در دنیا دارد. مهمترین مراجع قیمتی نفت خام و سایر حامل‌های انرژی بورس‌های NYMEX و ICE به عنوان مراجع قیمتی به حساب می‌آیند. نفت خام با توجه به تنوع زیاد آن و تفاوت‌های نفت خام هر منطقه با نفت خام مناطق دیگر در هر کدام از دو بورس مورد اشاره دو استاندارد مختلف از نفت خام قیمت گذاری می‌شود که به عنوان مراجع قیمتی سایر انواع نفت خام قرار می‌گیرند. در بورس NYMEX نفت خام WTI قیمت گذاری و در بورس ICE نفت خام Brent مورد دادوستد و نرخ گذاری قرار می‌گیرد. در خصوص محصولات پتروشیمی هر چند قیمت آن‌ها به شدت وابسته به قیمت نفت خام است، ولی برخی از کشورها به دلیل

جدول ۱. محصولات کشاورزی

کشور	بورس مرجع	نام محصول
آمریکا، اروپا	CBOT, EURONEXT	ذرت
آمریکا	CBOT	جو
آمریکا	CBOT	برنج
آمریکا	CBOT	سویا
اروپا	EURONEXT	کلزا
آمریکا	CBOT	کنجاله سویا
آمریکا	CBOT	روغن سویا
آمریکا	CBOT	گندم
اروپا	EURONEXT	گندم
بین قاره‌ای	ICE	کاکائو
بین قاره‌ای	ICE	قهوه (C)
بین قاره‌ای	ICE	پنبه
بین قاره‌ای	ICE	شکر
مالزی	Bursa Malaysia	روغن پالم
ژاپن	TOCOM	کائوچو

جدول ۲. فلزات صنعتی

کشور	بورس مرجع	نام کالا
انگلیس	LME	مس
انگلیس	LME	سرب
انگلیس	LME	روی
انگلیس	LME	قلع
انگلیس	LME	آلومینیوم
انگلیس	LME	نیکل
انگلیس	LME	کبالت
انگلیس	LME	مولیبدن

جدول ۳. فلزات گرانبها

کشور	بورس مرجع	نام کالا
آمریکا	COMEX	طلا
آمریکا	NYMEX	پلاتین
آمریکا	NYMEX	پالادیوم
آمریکا	COMEX	نقره

جدول ۴. حامل‌های انرژی

کشور	بورس مرجع	نام کالا
آمریکا و بین قاره‌ای	NYMEX, ICE	نفت خام WTI
بین قاره‌ای	ICE	نفت خام برنت
آمریکا	CBOT	اتانول
آمریکا	NYMEX	گاز طبیعی
آمریکا	NYMEX	نفت کوره
آمریکا	NYMEX	گازوئیل
آمریکا	NYMEX	پروپان

راز موفقیت LME

سهام اعظم تجارت فلزات «زنگ زن» در دنیا در بورس فلزات لندن و از طریق سه پلت فرمی که توسط بورس لندن تعریف شده است، انجام می‌شود. این فلزات شامل آلومینیوم، مس، سرب و نیکل هستند و در بخش فلزات زنگ زننده مبادله قراضه‌های فولادی و محصولات فولادی در این بورس انجام می‌شود. گفتنی است در ماه‌های اخیر بورس فلزات لندن اقدام به معرفی قراردادهای تازه‌ای برای مبادله فولاد و فرآورده‌های فولادی کرده است و دلیل این سیاست‌گذاری تازه، بزرگ بودن بازار فولاد در دنیا و تلاش این بازار برای پاسخگویی به نیازهای مشتریان در سراسر دنیا اعلام شده است.

طبق گزارش وبسایت رسمی LME در سال ۲۰۱۸ میلادی ۱۸۵ میلیون محموله فلزی از طریق بورس لندن معامله شده است که ارزش آن بالغ بر ۱۵۷ هزار میلیارد دلار بوده و وزنی بیش از ۴۰۱ میلیارد تن داشته است. از آنجا که بخش زیادی از معاملات در بورس فلزات لندن به صورت قراردادهای آتی است، در اغلب سال‌ها حجم معاملات بالغ بر ۴۰ درصد بیش از کل تولید فلزات در دنیا است و این مسئله باعث شده تا قدرت بورس لندن در بازار از دیگر بورس‌های فلزی فعال در بازار بیشتر باشد. جوامع فعال در بازارهای فلزی در دنیا از طریق بورس فلزات لندن و قراردادهای آتی که در این بازار وجود دارد، تلاش می‌کنند تا نوسانات قیمت فلزات اساسی را به حداقل برسانند یا کنترل کنند. طبق گزارش‌های رسمی ۱۴ فلز اساسی در بورس لندن معامله می‌شود و خریداران می‌توانند از طریق ۶ نوع قرارداد مختلف کالای مورد نیازشان را تهیه کنند. این قراردادها هم از طریق سه پلت فرم در اختیار خریدار و فروشنده قرار دارد. یکی از این پلت فرم‌ها که در سال‌های اخیر با استقبال زیادی روبرو شده است LMEselect نام دارد که یک پلت فرم الکترونیکی است و تمام اطلاعات به صورت آنلاین در اختیار خریدار و فروشنده قرار می‌گیرد.

آن‌ها با استفاده از این پلت فرم اطلاعات لازم را کسب می‌کنند و قراردادهای مدنظر خود را تنظیم می‌کنند. دومین پلت فرم در اختیار مشتریان ارتباط مستقیم با بازار بورس است و این کار از طریق تماس با کارگزاران بورس و معامله در زمان ارتباط تلفنی انجام می‌شود. این ارتباط در زمان باز بودن بازار و ساعات اداری انجام می‌شود و سومین پلت فرم هم امکان کسب اطلاع از وضعیت بازار و تحولات آن در ۲۴ ساعت شبانه‌روز است.

به اعتقاد تحلیلگران ارشد بازارهای کالایی، گستردگی اهمیت بورس فلزات لندن و تغییر سازوکار آن همپای تغییر ساختار تقاضا در بازار، کلید رشد مداوم و رمز موفقیت این بورس طی سال‌های فعالیت آن است.

غوغای قرارداد آتی سنگ آهن

بورس کالای دالیان در فوریه سال ۱۹۹۳ به عنوان یک نهاد غیرانتفاعی و خود انتظام که مالکیت آن به اعضا تعلق داشت تشکیل شد. معامله در بورس کالای دالیان چین نیز همچون سایر بورس‌های کالای چین، ترکیبی از معاملات الکترونیکی مبتنی بر صفحه نمایشگر بورس و تالار معاملاتی است. هدف از این کار ایجاد فضای تالار معاملاتی و در عین حال منتفع شدن از کارایی معاملات الکترونیکی است. معاملات الکترونیکی بورس کالای دالیان چین همچنین به اعضای که با تأسیسات بورس فاصله دارند اجازه می‌دهد تا با استفاده از اینترنت یا ارتباط داده‌ای مستقیماً در بازار شرکت کنند. بورس کالای دالیان در دسامبر ۲۰۱۸ میزبان نخستین معامله پلی اتیلن با غلظت بالا (HDPE) بود. این اتفاق از آن رو اهمیت دارد که عنوان نخستین معامله محصول غیراستاندارد از مجموعه رزین مصنوعی را به خود اختصاص داده است. به گفته کارشناسان، این اقدام به معنای تلاش بورس کالای دالیان برای تبدیل شدن به یک مرجع قیمت‌گذاری است. اما در تحولی دیگر به تازگی قراردادهای اختیار معامله سنگ آهن در بورس کالای دالیان راه‌اندازی شد. این اقدام از یک سو به رونق صنعت آهن و فولاد از طریق ابزارهای مشتقه کمک خواهد کرد و از سوی دیگر، تبدیل بورس کالای دالیان به مرکز قیمت‌گذاری را تسهیل خواهد کرد. موضوع مهم در قراردادهای اختیار معامله سنگ آهن، موفقیت قراردادهای آتی سنگ آهن در گذشته است. از زمان راه‌اندازی این قراردادهای آتی در اکتبر ۲۰۱۳، بیش از ۱۲۰۰ شرکت فولادی و معدنی به شدت درگیر معاملات قراردادهای آتی سنگ آهن بوده‌اند.

همچنین از زمان عرضه قراردادهای آتی سنگ آهن بورس کالای دالیان به سرمایه‌گذاران بین‌المللی در می ۲۰۱۸، بیش از ۱۷۰ مشتری خارجی و ۱۵ کشور و منطقه در این معاملات مشارکت داشته‌اند. امروزه قراردادهای آتی سنگ آهن چین به بزرگترین ابزارهای مشتقه سنگ آهن در مقیاس جهانی تبدیل شده‌اند. این ویژگی، راه را برای راه‌اندازی قراردادهای اختیار معامله سنگ آهن هموار کرده است.

قبض انبار در دنیا

قبض انبار نشان دهنده مالکیت مقدار مشخصی از یک کالا توسط شخص یا یک نهاد است. این گواهی در ازای تحویل یا سپردن کالا به انبار صادر می‌گردد که در این نوشته نگاهی داریم به سابقه و کارکرد این ابزار معاملاتی در بورس‌های کالایی دنیا و بورس کالای ایران.

پیش از ورود قبض انبار و معاملات آن به بورس‌های کالایی، قبض انبار در خارج از بورس و توسط افراد یا موسسات دادوستد و مالکیت آن واگذار می‌شد که فرآیند اجرایی آن بعضاً با مشکلات جدی درباره ایفای تعهد طرفین مواجه بود. استفاده از قبض انبار به عنوان پشتوانه دارایی پایه در زمان تحویل در قراردادهای آتی و یا به عنوان وثیقه برای اتاق پایاپای به تدریج به یک نیاز مهم بازار تبدیل شد؛ بنابراین به منظور تضمین ایفای تعهدات طرفین و استانداردسازی کالا، ورود آن به بورس غیرقابل اجتناب بود.

تا تنظیم آئین نامه و دستورالعمل‌های معاملاتی نیز پیش رفت؛ اما به مرحله اجرا نرسید. سال ۱۳۸۹ راه اندازی معاملات گواهی سپرده کالایی در بورس کالای ایران با شروع مطالعات تطبیقی و بررسی این ابزار در بورس‌های کالایی جهان شکل اجرایی به خود گرفت. با تلاش‌های صورت گرفته توسط بورس کالای ایران و با توجه به نیاز بازار به این ابزار معاملاتی، راه اندازی معاملات گواهی سپرده کالایی در سال ۱۳۹۴ توسط شورای عالی بورس و اوراق بهادار تصویب و به بورس کالای ایران ابلاغ شد. اسفندماه همان سال اولین معامله گواهی سپرده بر روی سکه طلا راه اندازی، و در سال ۱۳۹۵ نیز معاملات گواهی زعفران به فهرست کالاهای مورد معامله در این ابزار اضافه شد. پس از آن، طی سال ۹۶ معاملات گواهی سپرده کالایی برای نخستین بار روی محصول پسته به مرحله اجرا درآمد، اما به دلیل پاره‌ای مشکلات در آن مقطع متوقف شد تا در مهرماه ۹۸ و پس از راه اندازی معاملات گواهی زیره، پسته بار دیگر بر روی تابلوی معاملات بورس کالای ایران قرار گیرد.

صیانت از کشاورزان در زمان برداشت محصول

گواهی سپرده کالایی در مقطعی راه اندازی شد که بخش بازار در اقتصاد کشاورزی کشور نیاز به ابزاری برای صیانت از کشاورزان در زمان برداشت محصول داشت؛ اما نبود ساز و کار جامع و متشکلی در این زمینه ضمن درگیر نمودن بخش‌هایی از بدنه دولت و بودجه کشوری به رتق و فتق امور خرید از کشاورزان، سود را عملاً نصیب دلالان می‌کرد و کمترین بهره نصیب کشاورز می‌شد. ضمن اینکه بار مالی و بودجه سنگینی را بر دولت تحمیل می‌کرد و در نهایت محصولات بی کیفیت توسط دولت از سودجویان خریداری و پس از حمل به انبار بعضاً به دلیل کیفیت پایین امحاء می‌شد. در چنین فضایی بود که بورس کالای ایران با درک نیاز بازار و در راستای کمک به دولت و ایجاد فراغت برای بدنه اجرایی کشور از ورود به معضل خریدهای تضمینی، راهکارهای

تجربه بورس‌های کالایی در صدور قبض انبار قبوض انبار در بورس‌های کالایی کشورها با عناوین و سازوکارهای متفاوتی معامله می‌گردد. برخی بازارها قبض انبار را به طور مستقیم در سامانه‌های بورسی معامله می‌کنند که مثال آن بخش بازار فیزیک بورس NCDEX هند تحت عنوان NeML معاملات قبوض انبار محصولات کشاورزی را پشتیبانی می‌کند. کشور هند دارای شبکه گسترده‌ای از انبارهاست که تحت نظارت شرکت انبارهای مرکزی هند عمل می‌کند. بورس NCDEX با پذیرش شمار زیادی از انبارهای محصولات کشاورزی در سراسر کشور و در ارتباط با سامانه‌های انبارداری تحت نظارت شرکت انبارهای مرکزی امکان دادوستد قبوض انبار و استفاده از آنها به عنوان پشتوانه قراردادهای آتی خود فراهم کرده است.

تمرکز بر صدور قبض انبار محصولات کشاورزی

نمونه‌های موفق معاملات قبض انبار در بورس‌ها را بیشتر در بورس‌های متمرکز بر محصولات کشاورزی می‌توان مشاهده نمود. تعدادی از بورس‌های کالایی آفریقا مانند بورس کالای کشاورزی ابوجا در نیجر به بورس آفریقای جنوبی SAFEX و یا بورس کشاورزی مالاوی دارای زیرساخت معاملات قبوض انبار متمرکز در بورس هستند. در حوزه کالاهای صنعتی نیز بورس فلزات لندن معاملات گواهی قبض انبار (Warrant) را مدیریت می‌کند. قبوض انبار در بورس فلزات لندن پشتوانه قراردادهای آتی و دارایی مورد قبول اتاق پایاپای لندن و اتاق پایاپای بورس فلزات لندن در مدیریت تضامین است. قدمت معاملات قبوض انبار و گواهی سپرده کالایی در بورس فلزات لندن به سال ۱۸۸۳ باز می‌گردد.

الگوبرداری تطبیقی از بورس فلزات لندن
در ایران، مطالعات اولیه در خصوص راه اندازی معاملات گواهی سپرده کالایی در سال ۱۳۸۴ و با محوریت بورس فلزات تهران و با الگوبرداری از معاملات Warrant LME انجام پذیرفت و کار

راه اندازی معاملات گواهی سپرده کالایی در سال ۱۳۹۴ توسط شورای عالی بورس و اوراق بهادار تصویب و به بورس کالای ایران ابلاغ شد. اسفندماه همان سال اولین معامله گواهی سپرده بر روی سکه طلا راه اندازی، و در سال ۱۳۹۵ نیز معاملات گواهی زعفران به فهرست کالاهای مورد معامله در این ابزار اضافه شد

متنوعی را برای برون رفت از این مشکل از جمله معرفی سازوکار قیمت تضمینی و همچنین قبوض انبار و در نهایت گواهی سپرده کالایی مطرح و عملیاتی کرد. آیین نامه اجرایی مواد ۳۳ و ۳۵ قانون افزایش بهره‌وری در بخش کشاورزی نیز در همین راستا توسط بورس کالای ایران پیشنهاد و به تصویب دولت رسید.

در اوایل راه اندازی این ابزار معاملاتی شاید توجهات چندان معطوف به توسعه، سازماندگی و نهادسازی انبارداری عمومی در کشور نبود، اما بورس کالا با افق چشم اندازی فراتر از ایجاد یک ابزار معاملاتی به این مقوله می‌نگرد و در غایت امر ایجاد نهادی تخصصی و تصدی‌گر در امر انبارداری انواع کالاهای، در حوزه کالاهای فسادپذیری مانند محصولات کشاورزی و کالاهای با دوام مانند فولاد و مس را در افق چشم انداز خود قرار داده است. نهادی که حلقه مفقوده زنجیره تامین کالا در کشور است.

سابقه جهانی معاملات گواهی سپرده کالایی

همان طور که ذکر شد، گواهی سپرده کالایی در بسیاری از بورس‌های کالایی در جهان مانند بورس‌های هند، آفریقای جنوبی، قزاقستان و بورس فلزات لندن و با نام‌های متفاوت اما سازوکار مشابه پذیرش و در اختیار فعالان بازار قرار گرفته است. اما با

توجه به نوع نیاز بازار، شکل اجرایی آن متفاوت بوده است. اصول کلی حاکم بر معاملات قبوض انبار در بازارهای سرمایه، نیاز صاحب کالا به وجود یک انبار دارای استاندارد و تحت نظارت بورس از یک سو و تحویل کالای استاندارد و صدور رسید یا قبض انباری بود که ضمن ارایه جزییات کمی و کیفی محصول، نام مالک کالا هم در آن قید می‌شد و امکان فروش و یا واگذاری به غیر را برای فعالان بازار فراهم می‌کرد. تامین امنیت و محافظت از کالای تحویلی نیز از دیگر نیازهایی بود که خیال صاحب کالا را بابت عدم دست اندازی یا تغییر و تبدیل کمی و کیفی کالا آسوده می‌کند و از آنجائیکه این قبوض در بازار سرمایه و بورس ایجاد شده بودند ضمن ایجاد اطمینان خاطر برای صاحب کالا و خریدار بالقوه آن، بر اعتبار آن نزد نهادهای مالی و وام‌دهندگان نیز می‌افزاید.

ضامنی برای وام‌های کوتاه مدت بانکی
با تداوم تعامل بین انبارهای تحت نظارت، بورس و مشتریان، این قبوض شکل قانونی به خود گرفته و به عنوان یک ورقه بهادار مورد پذیرش و دادوستد قرار گرفت. از آنجائیکه صدور این اوراق مبتنی بر وجود کالایی با استانداردهای لازم و پذیرفته شده در بازار همراه بود، کم‌کم در توسعه و ارتقای استانداردهای بازار و زنجیره کالایی

مورد معامله نیز اثر گذار شد و به نوعی بهبود کیفیت در عرصه عمومی را نیز به دنبال داشت.

از سوی دیگر به تبدیل این قبوض به ورقه بهادار و امکان دادوستد آن در بورس‌ها زمینه برای پذیرش این قبوض به عنوان وثیقه در معاملات آتی و همچنین پشتوانه ای برای اعطای وام‌های کوتاه مدت توسط بانک‌ها در کشوری مانند هند فراهم شد.

با شکل‌گیری اولیه بازار این اوراق و گسترش انبارها، نهادهای دولتی و خصوصی در زمینه صنعت انبارداری ایجاد شد که از آثار مثبت پذیرش معاملات قبوض در بورس‌ها محسوب می‌گردد. به تدریج وظایف بورس در مبادلات این اوراق به نهادهای جانبی مانند شرکت‌های کارگزاری، بانک‌ها و نهادهای خارج از بورس واگذار شد. در همین راستا معاملات این قبوض در بورس فلزات لندن نیز توسط نهادهایی خارج از

انتخاب شده اند چون بخش کشاورزی اولین بخشی است که از عدم وجود چنین سازوکاری زیان می بیند. چراکه در نبود و فقدان یک سامانه جامع انبارداری، تولیدکنندگان به ویژه کشاورزان خرد مجبور خواهند شد کالای خود را در فصل برداشت با ثمن بخش به دلالتان بفروشند و اغلب با شرایط ناعادلانه دسترنج خود را به واسطه ها واگذار کنند. این در حالی است که گواهی سپرده به عنوان ابزاری مطمئن و دارای پشتوانه بازار سرمایه ایران توانسته به شایستگی از حقوق کشاورز صیانت کند، ضمن ایجاد سپری مطمئن در برابر دلال بازی، محصول را نیز با سپردن به انبارهای استاندارد صیانت نماید و در عین حال از کیفیت محصول نیز در این میان صیانت می شود. چراکه انبار دارای تجهیزات لازم است و خود بورس هم با الزامات قانونی و حقوقی، انبار را به رعایت درست ترین روبه های انبارداری با حفظ کیفیت و کمیت کالا متعهد نموده است. از سوی دیگر این اقدام بورس، سرآغاز فرآیندی است که طی آن نظام انبارداری نظام یافته و متشکل را در ایران پایه گذاری نموده و با گسترش آن به تمامی نقاط کشور صنعتی به نام صنعت انبارداری تخصصی مشابه آنچه در کشورهای صاحب نام به کمک بورس ها در این عرصه بنیان گذارده شده، پایه ریزی کرده است.

نام وارانته شکل گرفته؛ در واقع بورس فلزات لندن سامانه ای را ایجاد کرده که در آن تعداد قابل توجهی از انبارها در سراسر جهان با وحدت رویه و عملیات مشخص به مشتریان بازار فیزیکی بورس خدمات انبارداری ارائه می دهند و این در شرایطی است که تا پیش از این موضوع سامانه جامع انبارداری با چنین گستردگی و تنوع وجود نداشت.

ابعاد راه اندازی گواهی سپرده کالایی در بورس کالای ایران

بورس کالا نیز دو هدف را در راه اندازی گواهی سپرده کالایی دنبال می کند؛ اول ایجاد ابزار نوین معاملاتی با تکیه بر تجارب بین المللی و نیاز بازار داخلی؛ بنابراین بورس دنباله روی صرف یک ابزار معاملاتی که در اختیار فعالان بازار بورس خاص مثلا فلزات لندن نبوده تا صرفا از همان الگوبرداری نماید چراکه اقتضائات بازار بورس فلزات لندن با شئون بازار کالایی ایران متفاوت است و نوع نیاز مخاطب و خدمات مطلوب در آن با آنچه در هند، افریقای جنوبی، قزاقستان و یا لندن ارائه می شود اندکی متفاوت است. برای روشن شدن ابعاد راه اندازی این گواهی ها باید به ماهیت و ساختار بازار کالایی کشورمان و نیاز مخاطب نگاهی بیندازیم. در مرحله اول در این بازار، کشاورزان به عنوان گروه هدف

بورس

دنبال

شد و این

نهادها توانستند

سامانه های معاملاتی

لازم در این خصوص را توسعه

دهند. در واقع نقش بورس در این

زمینه، نهادسازی و ایجاد سازوکار برای خدمتی نوین در بازار بود که به تدریج جایگاه خود را در بازار سرمایه کشور باز یافت و انبارها را به عنوان نهادی با خدمات کالایی و مبتنی بر اصول بازار و استانداردهای جهانی مطرح ساخت.

در بحث قبوض انبار، بورس کالای ایران بنابر اقتضائات و شرایط بازار به این عرصه ورود کرده است. در واقع هر یک از بورس های کالایی به اقتضای شرایط بازار و چارچوب معاملاتی و قواعد بازار فیزیکی خود اقدام به راه اندازی چنین قراردادهایی کرده اند که بنابر اولویت بورس و اهمیت بخش های مورد معامله، نام ابزار متفاوت است؛ مثلا در بورس فلزات لندن معاملات قبض انبار تحت

مهم‌ترین کارکرد بورس‌های کالایی در دنیا کشف قیمت براساس مکانیزم عرضه و تقاضا در یک فضای رقابتی و کاملاً شفاف است که به عنوان مهم‌ترین فلسفه شکل‌گیری بورس‌های کالا در کشورهای مختلف به حساب می‌آید. در واقع به دلیل کاستی‌های بازارهای سنتی که به صورت عدم شفافیت در کشف قیمت و نوسانات قیمتی کاذب و ریسک‌های اعتباری نمود پیدا می‌کند، اهمیت ایجاد بستری به صورت کاملاً شفاف و سازمان‌یافته که میزبان معاملات کالاها تحت نظارت و به صورت رقابتی باشد، احساس شد و همین امر موجب پیدایش بورس کالا در اقتصاد ما شد.

پس از افزایش استقبال فعالان حوزه کالایی در جهان از بورس‌های کالایی در بخش‌های مختلف کشاورزی، فلزات، نفت و... و به دلیل مزایای فراوان آن‌ها، در ابتدا در سطح همان کشور قیمت‌های کشف شده به عنوان قیمت‌های مرجع، شفاف و قابل اتکا شناخته شدند و سپس با گسترش مبادلات بین‌المللی، این بورس‌ها تبدیل به مراجع قیمت‌گذاری جهانی برخی از پر معامله‌ترین کالاها در دنیا شدند.

به عنوان مثال، آمریکا به عنوان یکی از بزرگ‌ترین کشورهای تولیدکننده انواع غلات است که به همین دلیل قیمت‌های کشف شده در بورس‌های کالایی این کشور از جمله بورس هیئت تجاری شیکاگو (CBOT) و بورس کالای شیکاگو به عنوان قیمت‌های جهانی این محصول شناخته می‌شوند. همچنین در خصوص دانه کلزا یا کانولا که کشور کانادا به عنوان یکی از بزرگ‌ترین تولیدکنندگان این دانه روغنی در دنیا به حساب می‌آید، بورس کالای وینیپگ (WCE) کانادا به عنوان یکی از مهم‌ترین مراجع قیمتی این کالا در دنیا به حساب می‌آید؛ البته WCE در حال حاضر در بورس بین قاره‌ای (ICE) ادغام شده و به عنوان یکی از شعب این بورس به حساب می‌آید. علاوه بر این بورس، نرخ‌های کشف شده در خصوص کلزا در بورس یورونکست (EURONEXT) نیز یکی از مهم‌ترین مراجع قیمتی این کالا در دنیا به حساب می‌آید که با توجه به حجم بالاتر معاملات در این بورس نسبت به بورس WCE نرخ‌های کشف شده در EURONEXT بیشتر مورد توجه قرار می‌گیرند. علاوه بر این، بورس کالای مالزی نیز به عنوان یکی از مهم‌ترین مراجع قیمتی پالم در دنیا به حساب می‌آید. دلیل این موضوع نیز همان‌طور که در مورد سایر بورس‌های مورد اشاره بیان شد، این است که بخش عمده‌ای از پالم و روغن پالم در جهان توسط مالزی تولید و صادر می‌شود.

در همین راستا با توجه به ویژگی‌های خاص محصول زعفران از لحاظ میزان تولید در ایران، استانداردپذیری، ماندگاری، نوسانات قیمت و تقاضای داخلی و جهانی از این کالا، کشور ایران نیز می‌تواند در

دکتر امیر حسین چندی

مسیریابی تبدیل بورس کالا به مرجع قیمت زعفران دنیا

سازمان تعاونی روستایی به عنوان حمایت‌گر کشاورزان نقش چشمگیری را ایفا می‌کند و بر اساس آمار معاملات ثبت شده در بورس کالا بخش عرضه این بازار توسط این سازمان صورت می‌گیرد که به تدریج نیاز است در جهت توسعه بازار زعفران و کاهش دخالت دولت در این بازار به سمت کاهش فعالیت این سازمان و جایگزین نمودن آن با صندوق‌های کالایی کشاورزی اقدام نمود.

بر اساس مطالعات مختلفی که به بررسی ارتباط قیمت‌های آتی و نقدی در بورس کالای ایران برای محصولات کشاورزی انجام شده است نتایج این مطالعات حاکی از تأثیرگذاری نسبی قیمت‌های آتی بر قیمت‌های نقدی بوده است. همچنین نتایج برخی از مطالعات دیگر نیز نشان از وجود ارتباط دوطرفه قیمت‌های نقد و آتی دارد. قابل ذکر است که در بورس‌های کالایی کشورهای پیشرفته به سبب آگاهی و فرهنگ‌سازی صحیح کشاورزان، حضور فعال کشاورزان و تولیدکنندگان به پویایی هر چه بیشتر این بازارها کمک کرده است در حالی که در ایران در زمینه معاملات آتی زعفران نیاز به فرهنگ‌سازی و اطلاع‌رسانی بیشتری جهت حضور کشاورزان در معاملات آتی کالایی ضروری به نظر می‌رسد تا جاییکه بر اساس اطلاعات بدست آمده از بورس کالای ایران حضور مستقیم کشاورزان در قراردادهای آتی کشاورزی محدود بوده است.

در کنار قراردادهای آتی، دادوستد محصول زعفران در قالب گواهی سپرده کالایی علاوه بر اینکه می‌تواند مجرای برای توسعه معاملات آتی باشد می‌تواند در جهت استانداردسازی محصول و همچنین حضور فعال کشاورزان به این دلیل که این ابزار ریسک‌چندانی برای کشاورزان نداشته و قابلیت ذخیره‌سازی محصول در شرایط استاندارد را برای کشاورز فراهم می‌آورد، قدم بردارد.

در نهایت، ابزار معاملاتی اختیار معامله زعفران نیز بخش دیگری از نیاز فعالان بازار را پاسخ می‌دهد. در این نوع از قراردادها، فروشنده‌گان و یا به عبارت بهتر تولیدکنندگانی که از قیمت در آینده هراس دارند و یا خریدارانی که از افزایش قیمت در آینده گریزان هستند، ریسک قیمتی خود را از طریق این ابزار پوشش می‌دهند که البته به نظر می‌رسد این نوع از قراردادها بیشتر برای فروشندگان و خریداران نهایی جذابیت داشته باشد و به اندازه قرارداد آتی از تحرک و پویایی لازم برخوردار نباشد و به واسطه حجم احتمالا پایین معاملات آن چندان نتوان به قیمت‌های کشف شده از آن در جهت مرجعیت قیمتی اتکا نمود.

بورس که می‌توان به عنوان مکمل برای توسعه بازار زعفران در بورس کالا عمل کند ضروری به نظر می‌رسد که در ادامه این مطلب به آن اشاره خواهد شد.

بسترهای مورد نیاز در خارج از بورس

رعایت استانداردهای تولید کالا و همچنین آموزش کشاورزان در جهت تولید محصول با کیفیت

فراهم آوردن امکانات و بسترهای مناسب جهت فرآوری و بسته‌بندی زعفران متناسب با نیاز بازارهای داخلی و بازارهای بین‌المللی

برنامه‌ریزی و سیاست‌گذاری کلان در خصوص ایجاد برند ملی زعفران توسط تولید کنندگان عمده

کنترل و نظارت مستمر بر بازار زعفران به منظور کاهش فعالیت‌های واسطه‌گری خارج از کانال بورس کالا

انجام مطالعات علمی در خصوص افزایش عملکرد محصول با کیفیت و انتقال دانش به تولیدکنندگان داخلی

نظارت مستمر بر فعالیت صادرکنندگان و جلوگیری از قاچاق زعفران از مبادی غیرقانونی

کاهش تصدی‌گری و دخالت دولت در بازار در جهت استقلال بورس کالا برای قیمت‌گذاری برطرف شدن مشکلات نقل و انتقالات ارزی ناشی از تحریم‌های بین‌المللی

به منظور اینکه در بازار بورس کالا معاملات پویا و مستمر و تعیین‌کننده قیمت وجود داشته باشد نیاز است که ابزارهای معاملاتی متنوعی در این بازار با توجه به نیاز معامله‌گران و نقش قیمت‌گذاری وجود داشته باشد. در حال حاضر محصول زعفران در بورس کالای ایران از طریق بازار فیزیکی، گواهی سپرده کالایی، معاملات آتی و اختیار معامله دادوستد می‌شود. لذا گسترش معاملات گواهی سپرده، آتی و اختیار معامله نقش بسیار مهمی در قیمت‌گذاری زعفران خواهد داشت. این ابزارهای مشتقه در معاملات به سبب پویایی و عایدی بیشتر در کنار ریسک بالاتر، سرمایه‌گذاران زیادی در جهان را به سمت خود جلب کرده است. بنابراین به نظر می‌رسد با توجه به تجربه جهانی، توسعه معاملات آتی، اختیار معامله و گواهی سپرده زعفران بتواند در جهت جذب خریداران و فروشندگان نقش به‌سزایی ایفا کند و به افزایش حجم معاملات و در نتیجه افزایش نقدشوندگی بازار که از فاکتورهای بسیار مهم بازارهای پیشرفته و پرمخاطب به شمار می‌روند، کمک قابل توجهی نماید.

در بخش بازار فیزیکی و طی چند سال اخیر،

خصوص محصول زعفران که حدود ۹۰ درصد تولید جهان را در اختیار دارد و به نوعی در آن از انحصار تولید بر خوردار است، مکانیزم تعیین قیمت زعفران در بورس کالای ایران (IME) را به عنوان مبنای مرجعی برای قیمت‌های جهانی این محصول در نظر بگیرد. همچنین تولید زعفران در افغانستان به ۱۳ تن در سال رسیده که این حجم تولید نسبت به سال‌های گذشته ۲۳ درصد افزایش یافته است از این رو ایجاد سازوکاری مناسب در جهت عرضه زعفران افغانستان در بورس کالای ایران پیشنهاد می‌شود.

اما به منظور دست یافتن به این مهم ضروری است الزامات اساسی در این بخش ایجاد شود تا بتواند در بازار جهانی نقش پررنگی در تعیین قیمت داشته باشد. بدین منظور نیاز است که در داخل و خارج بورس و در سطح بین‌المللی بستری‌های فراهم شود تا به تدریج بورس کالای ایران به عنوان مرجعی برای کشف و تعیین قیمت زعفران در دنیا مطرح شود که در ادامه به این موارد اشاره خواهد شد.

بسترهای مورد نیاز در داخل بورس

حجم قابل توجهی از تولید داخلی زعفران در بورس کالا قیمت‌گذاری شود

توسعه ظرفیت انبارهای استاندارد مورد پذیرش بورس کالا که مورد تأیید سازمان بین‌المللی استاندارد (ISO) باشد

تأمین سازوکارهای مورد نیاز به منظور ایجاد یک بازار نقد (spot) قوی و غیر انحصاری حضور بازارگردانان قدرتمند در ابزارهای متنوع معاملاتی زعفران

ایجاد آزمایشگاه‌های کنترل کیفیت با پیشرفته‌ترین تجهیزات آزمایشگاهی جهت بررسی کیفیت زعفران تولید شده در ایران و افغانستان

اطلاع‌رسانی و فرهنگ‌سازی در جهت استفاده از ابزارهای معاملاتی متنوع توسط تولیدکنندگان زعفران جهت عرضه محصول در بورس کالا

ایجاد مشوق‌های صادراتی برای صادرکنندگان زعفران جهت صادر کردن محصول از کانال بورس کالا

ایجاد سازوکارهای قانونی و تشویقی جهت حضور فعالان بازار از جمله تولیدکنندگان، صادرکنندگان و واسطه‌ها

تسهیل شرایط ورود سرمایه‌گذاران خارجی به بورس کالا در معاملات زعفران

گسترش ابزارهای مالی و مشتقه مانند: گواهی سپرده و قراردادهای آتی و اختیار معامله در جهت تعیین قیمت‌گذاری زعفران در کنار عوامل داخلی توجه به عوامل خارج از

گفت‌وگو با مدیرعامل شرکت تأمین سرمایه امید

بورس‌های کالا

راه‌ورود به بازارهای جهانی

در کشورهای مختلف منجر شده و راه‌ورود به بازارهای جهانی را برای کشورها تسهیل کرده است. از این رو هم‌اکنون صدها بورس کالایی مدرن در سراسر جهان دایر است که از قدیمی‌ترین آن‌ها بورس تجاری شیکاگو با نزدیک به ۲۰۰ سال سابقه، بورس فلزات لندن با بیش از ۱۳۰ سال سابقه، بورس کالای نیویورک، بورس کالای توکیو، بورس کالای شانگهای و بورس کالای هند اشاره کرد که هر کدام از آن‌ها شاهد عرضه‌های مختلفی بوده‌اند.

امروزه نیز بورس‌های کالای ایران با وجود جوان بودن توانسته دادوستد کالاهای زیادی را در خود تجربه کند و به نظر می‌رسد به دلیل

در این راستا حوزه بازار به عنوان یکی از مهم‌ترین و تاثیرگذارترین فاکتورهایی که به خوبی قادر است وضعیت اقتصادی کشورها را منعکس کند بسیار اهمیت دارد و باید جایگاه بورس‌ها را اعم از بورس‌های کالایی به صورت ویژه مورد بررسی قرار داد.

نارسایی‌های بازارهای سنتی در شکل نوسانات کاذب و عدم شفافیت در کشف قیمت و فقدان تضمین‌های لازم برای معامله‌گران از مهم‌ترین دلایل راه‌اندازی بورس‌های کالایی در کشورهای جهان بوده است. در چنین شرایطی راه‌اندازی بورس‌های کالایی و به تبع آن، استفاده از ابزارهای مشتقه به ایجاد یک نظام سازمان یافته دادوستد و توزیع کالاها

با پیشرفت تکنولوژی و پیچیده شدن روابط اقتصادی و تجاری در دنیا به خاطر گستردگی این روابط هر روز شاهد آن هستیم که تصمیم‌گیری در مسائل مربوط به تجارت پیچیده‌تر می‌شود، از این رو تصمیم‌گیران و تصمیم‌سازان روابط اقتصادی در دنیا همواره در تلاشند تا با بهره‌گیری از شاخص‌های معین و یکسان بتوانند آینده بازار و اقتصاد را در سطح کلان پیش‌بینی نمایند و از طرف دیگر اتفاقات و رویدادهای اقتصادی را در جهان جدای از مسائل و رویدادهای سیاسی تجزیه و تحلیل کنند تا از این طریق برای ادامه مسیر خصوصاً در مواقع بحرانی، تصمیم‌های درست‌تری اتخاذ کنند.

بورس‌های کالا

اکثر سرمایه‌گذاری که با سابقه چندین ساله خرید و فروش فیزیکی طلا و سکه آشنا هستند، اطلاعات چندان زیادی درباره معاملات گواهی سپرده کالایی ندارند. در واقع باید در مقابل ابزار معاملاتی جوان صبور باشیم و در زمینه فرهنگ سازی بیشتر اقدام کنیم تا بتوانیم به جایگاه مناسب دست پیدا کنیم

سازی بیشتر اقدام کنیم تا بتوانیم به جایگاه مناسب دست پیدا کنیم.

حدادی تأکید کرد: در رابطه با معاملات سکه، وابستگی به نرخ تورم، ارزش و طلای جهانی وجود دارد که همواره این امر مشاهده می‌شود که تأثیر ناشی از بروز نوسانات بازارهای جهانی در قیمتی این متغیرها، به صورت آتی بر روند قیمتی سکه و حتی طلای داخلی اعمال می‌شود؛ اما در شرایطی که روند کاهش رخ می‌دهد نرخ سکه با سرعت پاییینی از خود عکس العمل نشان می‌دهد که دلیل آن نبود چنین بازارهای منسجم و نهادینه‌ای است. از این رو، با توجه به اینکه اطلاعات مربوط به معاملات صندوق‌های سرمایه‌گذاری طلایی به سرعت توسط سرمایه‌گذاران مانیتور شده و در سایت اطلاعاتی صندوق‌ها نیز درج می‌شود، می‌تواند بازار این نهادهای مالی را به مبنایی برای تعیین قیمت تبدیل کند.

یکی از مزیت‌های صندوق‌های سرمایه‌گذاری برای بازار سرمایه ایجاد شفافیت است. کشف قیمت موضوع مورد معامله صندوق با توجه به تعدد بازیگران و حجم معاملات به صورت منطقی‌تری صورت می‌گیرد و این کشف قیمت توسط تمامی بازیگران بازار رصد می‌شود.

حدادی چشم انداز این صندوق‌ها را از بابت استقبال سرمایه‌گذاران امیدوارکننده دانست و تأکید کرد: رویکردهای مادر ساز و کار بازار سرمایه و بازار پول باید اصلاح شود. در حال حاضر در بانک مرکزی این نتیجه حاصل شده که باید بازاری متناسب با بازار پول داشته باشیم. زیرا اگر بازار پول به درستی کار خود را انجام دهد، سایر بازارها نیز می‌توانند در همان راستا به یک استاندارد لازم دست یابند. در همین راستا، اصلاحات خوبی در بحث بانکداری از بابت اصلاح نرخ

سود بین بانکی که منجر به فلج شدن سیستم بانکی شده بود، صورت گرفته است.

وی افزود: بورس کالا از جمله بازارهایی است باید روز به روز بزرگتر شود از این رو باید بازارهای موازی با بازار پول به وجود بیاید تا پاسخگوی مناسبی برای سرمایه‌گذاران صورت گیرد.

سابقه و کارنامه قابل قبول و تأثیرگذار، آمادگی و ظرفیت مناسب عرضه محصولات بیشتری را دارد.

بر این اساس مدیرعامل تأمین سرمایه امیدورود هر چه بیشتر تولیدات کشور به بورس کالای ایران از جمله گل را موجب رونق بخشیدن به اقتصاد کشور عنوان کرد و گفت: دایره ورود محصولات مختلف در بورس‌های کالایی دنیا آنقدر وسیع شده برای مثال بورس کالای هلند، معاملات گل را تجربه کرده است، بورس کالای ایران هم به عنوان یک بازار جوان و کارآمد قابلیت گسترش دارد. به طوری که این بازار مالی علاوه بر استانداردهای لازم و کیفیت مناسب برای خریداران، شرایطی فراهم آورده تا علاوه بر افزایش استاندارد محصولات، بازارهای کوچک هم بتوانند نقشی در رونق اقتصادی کشور داشته باشند.

حبیب رضا حدادی در رابطه راه اندازی ابزارهای معاملاتی جدید در بورس کالا گفت: اگر ما به سمتی حرکت کنیم که تمامی تولیدات مهم کشور وارد بورس کالای ایران شود علاوه بر بهبود عمق بازار و شناخت آن به تمامی سرمایه‌گذاران داخلی، دست واسطه‌گران نیز کوتاه شده و به توسعه جنبه بین‌المللی بورس ایران و شناساندن آن در بازارهای جهانی نزدیک‌تر می‌شویم.

به گفته وی اگر تولیدات کشور در بازار منظم و شفافیتی همچون بورس کالای ایران دادوستد شود ارزش و مقدارشان به صورت شفاف روی تابلوی این بازار مالی برای همگان آشکار باشد در این زمان شرایطی فراهم می‌آید تا خریداران بیشتر جذب این بازار جوان شوند، بنابراین هم خریدار و هم فروشنده می‌توانند در کوتاه‌ترین زمان و بهینه‌ترین قیمت محصولاتشان را دادوستد کنند و ارزش واقعی نصیب تولیدکننده واقعی می‌شود و اینگونه چرخ اقتصاد کشور متوقف نمی‌شود.

حدادی در ادامه به بازار گواهی سپرده سکه طلا هم اشاره کرد و گفت: قطعاً بازار حرفه‌ای بازیگران حرفه‌ای هم می‌خواهد، بازار گواهی سپرده سکه و صندوق سرمایه‌گذاری طلا نیز مانند سایر بازارها در بورس کالا می‌تواند محلی قابل اطمینان برای تعیین قیمت‌ها و مبنایی برای انجام معاملات فیزیکی باشد.

وی توسعه صندوق‌های طلایی را در رونق بخشیدن به معاملات گواهی سپرده سکه طلا مؤثر دانست و گفت: ما در ابتدای راه هستیم و اکثر سرمایه‌گذاری که با سابقه چندین ساله خرید و فروش فیزیکی طلا و سکه آشنا هستند، اطلاعات چندان زیادی درباره معاملات گواهی سپرده کالایی ندارند. در واقع باید در مقابل ابزار معاملاتی جوان صبور باشیم و در زمینه فرهنگ

عضو هیات مدیره گروه شرکت‌های زعفران سمرقیز فبر داد

آموزش‌های بورسی

برای کشاورزان ۱۲ روستا

سعدیه جلدی

ارائه کالا با کیفیت یکنواخت

عضو هیات مدیره گروه شرکت‌های زعفران سحر خیز معتقد است که رسیدن به ایده آل در تمام سطوح استاندارد بین المللی زمان بر است اما می‌توان در حداقل ترین حالت ممکن یک کیفیت خوب و یکنواخت ارائه کرد. کیفیت یکنواخت صرفاً کیفیت صدر صد ایده آل نیست اما غالب معیارها و ویژگی‌های استاندارد را رعایت می‌کند.

وی ضمن تأکید بر نهادینه کردن فرهنگ سازی در عرضه محصول بین عرضه کنندگان، می‌گوید: یکی از عوامل اصلی و کلیدی در رعایت استاندارد برای عرضه محصول، تولیدکنندگان هستند که می‌توانند از ورود کالایی که استاندارد لازم را ندارند به بازار، جلوگیری کنند تا بازار ایران در عرصه بین المللی بتواند به یک بازار شاخص تبدیل شود. وجود تنوع در مشتریان و کالاهای مورد نیاز آن‌ها، از نکات دیگری است که این فعال بازار زعفران و سرمایه‌گذار با اشاره به آن می‌گوید: در بخشی دیگر از مساله استاندارد سازی این تصور اشتباه وجود دارد که استاندارد سازی یعنی عرضه کالایی با عیار صد در صد و این در حالی است که ما در سراسر دنیا مشتریانی داریم که به دنبال عیار صد در صد نیستند. به عنوان مثال زعفران در عیارهای مختلف به بازار عرضه می‌شود و به دلیل کاربردها و قابلیت‌های مختلفی که دارند، مشتریان ثابت برای آنها شکل می‌گیرد.

به گفته سحر خیز، این مساله که خرید از یک محصول و از یک شرکت به صورت پایدار اتفاق بیفتد یک نکته و امتیاز مثبت تلقی می‌شود.

لزوم تطابق استاندارد ها با سطح بین المللی

عضو هیات مدیره گروه شرکت‌های زعفران سحر خیز در ادامه اظهارات خود به لزوم تطابق استاندارد ها در عرضه کالا با سطح بین المللی تأکید و اظهار می‌کند: در پاره‌ای از مواقع مشاهده شده که دستگاه‌های اجرایی و

زمانی که پای استاندارد سازی به میان می‌آید، می‌تواند واژگان بسیاری را با خود به یدک بکشد. از فرهنگ سازی در ارائه یک خدمات و محصول مشخص و یکنواخت گرفته تا شفافیت در نوع ارائه و قیمت آن و همچنین خلق جایگاه بین المللی مثبت و قابل قبول. حال اگر زیر ساخت فعالیت یک نهاد و سازمان بر مبنای همین استانداردها باشد می‌توان برای قرار گرفتن در مسیر ایده آل و قابل توسعه، امیدوار تر بود؛ اقدامی که بورس کالا در چند سال فعالیت خود به آن پرداخته و سرمایه‌گذاران بسیاری را با خود همسو کرده است.

فرهاد سحر خیز عضو هیات مدیره گروه شرکت‌های زعفران سحر خیز یکی از فعالان و سرمایه‌گذاران اقتصادی در کالای‌های تعریف شده و مشخصی همچون زعفران است که در خصوص اهمیت استاندارد سازی تولید کالاهای ایرانی می‌گوید: یکی از اصول و معیارهای توسعه و رشد اقتصادی به ویژه در بازارهای بین المللی، رعایت استانداردهای لازم و تعریف شده در زمان تولید و عرضه کالا است.

وی می‌افزاید: جمهوری اسلامی ایران ظرفیت خوبی از لحاظ عرضه محصولات در عرصه جهانی و کسب رتبه‌های نخست در برخی از کالاهار دارد اما متأسفانه اوایل به این قابلیت‌ها و ظرفیت‌ها توجه نمی‌شد و یا همکاری همه جانبه از سوی عوامل مختلف تولید و عرضه و همچنین حمایت لازم نهادهای حکومتی نبود و این امر منجر به ایجاد ضعف در امر صادرات شد.

سحر خیز عنوان می‌کند: تجربه نشان می‌دهد که ارائه کالاهایی که هنوز به کیفیت ایده آل و استاندارد نرسیده‌اند، می‌تواند جایگاه کشورمان را از لحاظ صادراتی، متزلزل کند و عواملی مانند عدم رعایت یکنواختی برای تولید آن‌ها و یا نبود تضمین کافی برای کیفیت یک محصول به آن دامن بزنند.

بورس کالا تجربه خوبی در عرضه و جلب رضایت مشتریان برای محصول زعفران داشت که این فرآیند در حال تکامل است

**ما بر این باور هستیم که
کشاورز شروع کننده زنجیره
تأمین محصول است و
اگر در معاملات فعال شود،
زعفران در خانه‌ها حبس
نمی‌شود و در انبارهای
استاندارد و در دمای کنترل
شده، نگهداری و در نهایت
در بورس معامله می‌شود**

در حال تکامل است اما با توجه به لزوم تبدیل نگاه سنتی به شیوه و مکانیزم مدرن، این امر زمان بر است و نمی‌توان در بازه زمانی کوتاه انتظار یک دستاورد ایده آل داشت. وی در بخشی از اظهارات خود از حضور مستقیم کشاورزان به مرور زمان در بورس کالا ابراز امیدواری کرده و می‌گوید: ما در حال حاضر ظرفیت‌های خوبی داریم و امیدواریم کشاورزان نیز هر چه زودتر به این نوع از معامله روی بیاورند. البته در این خصوص اقدامات خوبی انجام شده که می‌توان نسبت به پیشرفت معاملات و تأثیر در بهبود شاخص‌های استانداردسازی امیدوار تر شد.

دوره‌های آموزشی خودجوش!

سحر خیز در همین زمینه به اقدام اخیر مجموعه زیربط خود اشاره می‌کند و می‌گوید: شرکت سحر خیز، در حال حاضر معین اقتصادی ۱۲ روستا بوده که روستای ده سرخ بزرگترین روستا از میان آن‌ها است و با توجه به دامنه گستردگی خود، آموزش‌هایی را برای کشاورزان از نحوه ورود به بورس و انجام معاملات برای آن‌ها برگزار می‌کنیم. زیرا ما بر این باور هستیم که کشاورز شروع کننده زنجیره تأمین محصول است و اگر در معاملات فعال شود، زعفران در خانه‌ها حبس نمی‌شود و در انبارهای استاندارد و در دمای کنترل شده، نگهداری

و در نهایت در بورس معامله می‌شود.

دولتی نکاتی را به عنوان معیارهای استاندارد ارائه می‌کنند و تاجری که میلیاردها تومان با آن ویژگی‌ها سرمایه‌گذاری کرده به محض درخواست برای عرضه جهانی، متوجه می‌شود که معیارهای بین‌المللی باید دقیق‌تر و کامل‌تر از نکاتی باشد که ابتدا اعلام شده و این مساله ممکن است معاملات را دچار اختلال کند. از این رو هماهنگی با معیارهای استانداردسازی جهانی از مسائل دیگری است که باید از همان ابتدا از سوی تمام عوامل مورد توجه قرار گیرد.

وی در همین خصوص به حضور در بین کشورهای حوزه CIS اشاره می‌کند و می‌گوید: حضور در گروه‌های اقتصادی بین‌المللی مانند حوزه CIS و قرار گرفتن در کنار کشورهایمانند آذربایجان، ارمنستان، ازبکستان، ترکمنستان، تاجیکستان، قرقیزستان، قزاقستان و مولداوی و گرجستان می‌تواند به تثبیت ایران در جایگاه بازارهای بین‌المللی کمک کند.

سحر خیز درباره نقش بورس کالا در استانداردسازی کالاها نیز تأکید می‌کند: بورس کالا با توجه به مکانیزمی که دارد، نقش کاملی در استانداردسازی ایفا می‌کند؛ به عنوان مثال یکی از بارزترین فواید مکانیزم‌های در حال اجرا توسط بورس کالا، کشف قیمت کالا و قطعی کردن قیمت آن است که با ایجاد این شفافیت از رانت هم جلوگیری می‌کند.

یک تجربه خوب از بورس کالا

عضو هیات مدیره گروه شرکت‌های زعفران سحر خیز به تجربه عرضه زعفران در بورس کالا اشاره و اظهار می‌کند: بورس کالا تجربه خوبی در عرضه و جلب رضایت مشتریان برای محصول زعفران داشت که این فرآیند

در گفت‌وگو با دبیر کل کانون کارگزاران تشریح شد؛

آینده صنعت کارگزاری در بورس‌های کالایی

الهام بیرونی

کارگزار و کارگزاری دو مفهوم کلیدی در بازار سرمایه است که بدون حضور آن‌ها، بورس معنا و کارکرد خودش را از دست می‌دهد. زیرا کارگزار حکم وکیل سرمایه‌گذار را دارد که از سوی او اقدام به سرمایه‌گذاری در بورس می‌کند بنابراین کارگزاران اشخاص حقوقی هستند که به نمایندگی از طرف مشتریان اقدام به خرید و فروش اوراق بهادار و کالا و یا اوراق مبتنی بر کالا و ارائه سایر خدمات در بازار سرمایه به مشتریان می‌کنند.

کارگزاری‌ها نیز بنگاه‌های معاملاتی هستند که خرید و فروش سهام و کالا توسط آنان صورت می‌گیرد. کارگزاری‌ها در این خرید و فروش‌ها، به نمایندگی از خریداران یا فروشندگان سهام و کالا، معامله انجام می‌دهند و در ازای آن حق‌العمل یا حق کارگزاری دریافت می‌کنند.

افرادی که در شرکت‌های کارگزاری مشغول به فعالیت هستند افرادی خبره، با تجربه و آشنا به مسائل مالی هستند که نسبت به شرایط اقتصادی، بازار اوراق بهادار و بازار کالاهای مختلفی که معامله می‌شود شناخت دارند و با تسلط خود بر قوانین و مقررات می‌توانند بهترین اقدام به‌منظور خرید و فروش اوراق بهادار و کالا در تالار معاملات بورس‌ها را برای مشتریان انجام دهند.

بنابراین می‌توان گفت صنعت کارگزاری یکی از پایه‌های اصلی و نهادی کلیدی در بازار سرمایه است و به‌عنوان یکی از پایه‌های اصلی و لازمه توسعه بازار سرمایه در سال‌های اخیر شاهد رشد و بالندگی روزافزون بوده است. این صنعت از ابتدای به وجود آمدن بورس در ایران فعالیت خود را آغاز کرد و هم‌اکنون با بیش از ۴۰ سال سابقه به فعالیت‌های خود ادامه می‌دهد و طبق آخرین آمار کانون کارگزاران، هم‌اکنون ۱۰۸ شرکت کارگزاری در بورس‌های اوراق بهادار تهران، فرابورس، بورس کالا و بورس انرژی فعال هستند.

در این میان اهمیت صنعت کارگزاری در بورس‌های کالایی نیز کمتر از بورس اوراق بهادار نیست آن‌هم در شرایطی که جنس فعالیت‌های اجرایی و بازاریابی در معاملات کالایی تفاوت جدی با بازار اوراق بهادار دارد.

با این شرایط این سؤال مطرح می‌شود که با پیشرفت بازارهای دنیا آینده صنعت کارگزاری بورس‌های دنیا و بورس‌های

بورس‌های کالا

کالایی چه می‌شود و با توسعه معاملات الکترونیک و مبتنی بر اوراق در بورس‌های کالایی به چه سمت و سویی می‌رود؟ روح الله میر صانعی دبیر کل کانون کارگزاران بورس و اوراق بهادار در گفت و گو با پیام اقتصادی بورس کالا به این سؤال پاسخ داد و گفت: معاملات بورس‌های کالایی دنیا در حال بر خط شدن کامل هستند به طوری که مشتری مستقیماً این معاملات را انجام می‌دهد که در بورس اوراق بهادار هم همین روش مورد استفاده قرار می‌گیرد. البته این بدان معنی نیست که صنعت کارگزاری در حال از بین رفتن است بلکه می‌توانیم صنعت کارگزاری را ساماندهی کنیم.

وی افزود: در این میان روش کار در معاملات فیزیکی بورس کالا متفاوت است زیرا بیشتر حجم معاملات در بخش فیزیکی به صورت نقدی و با مراجعه به کارگزار انجام می‌شود که در این حوزه نیز باید اقداماتی صورت بگیرد تا سهم معاملات بر خط در معاملات فیزیکی بورس‌های کالایی افزایش یابد. میر صانعی با بیان اینکه در حال حاضر ۷۰ درصد معاملات بورس تهران به صورت بر خط انجام می‌شود در حالی که در گذشته بر خط شدن معاملات دور از تصور بود، تصریح کرد: در این میان اقداماتی در حال انجام است تا در معاملات فیزیکی بورس‌های کالایی نیز مشتریان بتوانند در خواست‌های خود را از روش‌های دستی و کاغذی به روش الکترونیکی تغییر دهند زیرا این روش سنتی است و در دنیا مورد استفاده قرار نمی‌گیرد بنابراین این اقدامات اگر زودتر به نتیجه برسد، هم کار را برای کارگزاری و مشتری تسهیل می‌کند و هم عملاً بورس بهره‌مند می‌شود.

دبیر کل کانون کارگزاران بورس و اوراق بهادار تصریح کرد: البته بخش قابل توجهی از معاملات بورس کالا در حوزه بازار مالی و مشتقه به شکل بر خط و از سوی شخص معامله‌گر انجام می‌شود اما موضوع مورد بحث مبادلات کالاها در بازار فیزیکی است که در صورت بر خط شدن و امکان ثبت سفارش از سوی خریدار یا فروشنده، گامی بزرگ در این حوزه برداشته‌ایم. وی اظهار داشت: از سوی دیگر با بر خط شدن معاملات فیزیکی بورس‌های کالایی، مصرف کاغذ نیز کمتر شده و از نظر حقوقی نیز امکان شکایت از کارگزار از بین می‌رود زیرا مانیکه در خواست‌ها به

صورت الکترونیکی دریافت شود، مشتریان نمی‌توانند از کارگزاری شکایت کنند بنابراین باید در بورس کالای ایران نیز به سمت بر خط شدن معاملات تالار حرکت کنیم زیرا در بورس‌های کالایی جهان اکثر در خواست‌ها به صورت بر خط انجام می‌شود.

وی در خصوص تعداد نیروی انسانی بورس‌های کالایی دنیا گفت: در حال حاضر بورس‌های کالایی دنیا در حال رشد بوده و میزان معاملات آن‌ها نیز در حال افزایش است که با این رشد تعداد پرسنل نیز می‌تواند ارتقا پیدا کرده و همراه این باشد که سامانه‌هایی که کارگزاران از آن استفاده می‌کنند و خدماتی که به مشتریان ارائه دهند، اطلاعات به روز تر و سریع‌تری ارائه دهند، از طرف دیگر همانطور که در بورس‌های دنیا این روش مورد استفاده قرار می‌گیرد در بورس‌های ایران نیز باید به این سمت حرکت کرد.

دبیر کل کانون کارگزاران در خصوص آینده صنعت کارگزاری گفت: در حال حاضر بورس‌های دنیا کوچک شده‌اند و بستر اصلی بورس‌ها در نرم افزارهای معاملاتی است و طبیعتاً تعداد پرسنل‌های کارگزاران باید حرفه‌ای باشد لذا رشد حجم معاملات به معنای افزایش تعداد شرکت‌های کارگزاری نیست که در داخل نیز باید به ناچار به این سمت حرکت کنیم.

دبیر کل کانون کارگزاران بورس و اوراق بهادار تصریح کرد: ارزش بازار و حجم معاملات در بورس‌های دنیا به مراتب چندین برابر بازار سرمایه ایران است اما فعالیت شرکت‌های کارگزاری از تعداد محدودی فراتر نمی‌رود زیرا هر چه تعداد نهادهای مالی بیش از ظرفیت‌های موجود در بازار خدمات آن نهاد باشد، عملکرد نهاد مالی ضعیف‌تر شده و به ایجاد رقابت منفی در آن بازار می‌انجامد.

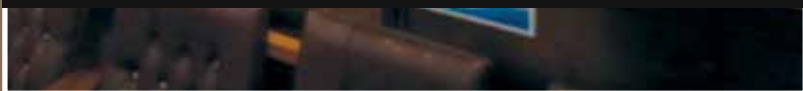
به گفته وی ارزش معاملات در بورس لندن در مقایسه با بازار سرمایه ایران بین ۸ تا ۹ برابر است در حالیکه تعداد شرکت‌های کارگزاری این بازار در طول چند سال گذشته از ۱۱ شرکت کارگزاری فراتر نرفته است این در حالی است که در حال حاضر، تعداد شرکت‌های کارگزاری متناسب با ارزش گذاری بازار جاری و متناسب با حجم معاملات بیش از بورس‌های کشورهای همسایه و کشورهای پیشرفته است که در این خصوص اصلاح ساختارهایی در حال انجام است.

معاملات بورس‌های کالایی دنیا در حال بر خط شدن کامل هستند به طوری که مشتری مستقیماً این معاملات را انجام می‌دهد که در بورس اوراق بهادار هم همین روش مورد استفاده قرار می‌گیرد. البته این بدان معنی نیست که صنعت کارگزاری در حال از بین رفتن است بلکه می‌توانیم صنعت کارگزاری را ساماندهی کنیم

نگاهی به آمار معاملات ۹ ماهه جاری کالاه

ارزش کل معاملات بورس کالای ایران در ۹ ماهه سال ۹۸ در دو بخش بازار فیزیکی و مالی به یک هزار و ۱۷۹ هزار میلیارد ریال رسید. به گزارش «پیام اقتصادی بورس کالا»، آمار معاملات بازار فیزیکی بورس کالای ایران در ۹ ماهه سال ۹۸ حاکی از آن است که در این بازار و در مجموع بیش از ۱۸ میلیون و ۲۷۰ هزار تن محصول به ارزشی بیش از ۹۴۳ هزار میلیارد ریال داد و ستد شد که حجم معاملات نسبت به مدت مشابه سال گذشته برابر بود اما ارزش معاملات رشد ۵۸ درصدی را تجربه کرده است.

بورس کالا

تالار فرآورده‌های نفتی و پتروشیمی

همچنین طبق آمار ۹ ماهه سال ۹۸ بیش از ۸ میلیون و ۳۱۰ هزار و ۱۹۸ تن محصول به ارزش بیش از ۲۳۷ هزار میلیارد ریال در تالار فرآورده‌های نفتی به فروش رفت که حجم و ارزش محصولات معامله شده در این تالار به نسبت مدت مشابه سال گذشته به ترتیب افزایش ۹/۱ و رشد ۵۳ درصدی را تجربه کرد. در این تالار بیش از ۳ میلیون و ۸۶۸ هزار تن و کیوم باتوم ۳، ۳ میلیون و ۱۸۳ هزار و ۹۴۸ تن قیر، ۹۶۸ هزار و ۷۴۰ تن لوب کات، ۱۹۰ هزار و ۶۴۹ تن گوگرد، ۲۷ هزار و ۴۳۶ تن روغن، ۳۰ هزار و ۷۷۰ تن سلاپس واکس و ۳۹ هزار و ۸۴۰ تن عایق رطوبتی معامله شد. در تالار محصولات پتروشیمی بورس کالای نیز طی ۹ ماه امسال، بیش از سه میلیون و ۲۹۰ هزار تن محصول به ارزش بیش از ۲۹۷ هزار میلیارد ریال داد و ستد شد که حجم و ارزش معاملات این بازار کاهش ۴ و افزایش ۴۵ درصدی را نسبت به مدت مشابه سال گذشته تجربه کرده است. به این ترتیب در این تالار دو میلیون و ۳۰۹ هزار و ۴۸۵ تن مواد پلیمری، ۹۸۰ هزار و ۴۶۵ تن مواد شیمیایی و ۵۴۰ تن گازها و خوراک‌ها به فروش رسید.

امید آمانی

تالار صنعتی و معدنی

آمار معاملات تالار محصولات صنعتی و معدنی نیز نشان می‌دهد که در مدت مورد بررسی، ۶ میلیون و ۵۹۲ هزار و ۳۱۰ تن محصول به ارزش بیش از ۴۰۳ هزار میلیارد ریال مورد داد و ستد قرار گرفت که این تالار افزایش حجم ۲۱ و رشد ۹۵ درصدی ارزش معاملات نسبت به مدت مشابه سال گذشته را تجربه کرد.

در این تالار ۶ میلیون و ۲۱۹ هزار و ۱۴۷ تن فولاد، ۱۵۰ هزار و ۲۲۵ تن مس و ۴ هزار و ۵۴۰ تن کنسانتره مولیبدن معامله شد. همچنین ۳۶۱ تن طلا به ارزش بیش از یک هزار میلیارد و ۸۷۰ میلیون ریال در این تالار مورد معامله قرار گرفت.

تالار کشاورزی

بر این اساس در ۹ ماهه سال ۹۸ و در تالار محصولات کشاورزی، ۴ هزار و ۵۱ تن محصول به ارزشی بیش از ۹۳ هزار میلیون ریال داد و ستد شد که البته عمده تمرکز بورس کالا در حوزه کشاورزی به حوزه بازار مالی و ورود و معاملات همزمان زعفران نگین، زعفران پوشال، زیره سبز و پسته فندقی بوده است. به هر حال در این تالار چهار هزار و ۵۱ تن خرما و ۵۷ کیلوگرم زعفران به فروش رسیده است.

بازار فرعی

حجم معاملات بازار فرعی طی ۹ ماهه ۷۳ هزار و ۹۳ تن محصول به ارزش بیش از ۳ هزار میلیارد و ۹۱۹ میلیون ریال مورد داد و ستد قرار گرفت که این تالار افزایش ۲۹ درصدی حجم و افزایش ۵۱/۶ درصدی ارزش معاملات نسبت به مدت مشابه سال گذشته را تجربه کرد.

بازار مشتقه

همچنین آمار معاملات قراردادهای مشتقه بورس کالای ایران بیانگر آن است که در مجموع در این بازار ۱۰ میلیون و ۹۷۸ هزار و ۲۵۶ قرارداد به ارزش بیش از ۱۹۳ هزار میلیارد ریال منعقد شد که نسبت به مدت مشابه سال گذشته کاهش ۷ درصدی حجم و کاهش ۷۵ درصدی ارزش معاملات را نشان می‌دهد. به این ترتیب از ابتدای امسال تا پایان آذرماه بیش از ۱۰ میلیون و ۹۳۰ هزار قرارداد آتی به ارزش بیش از ۱۹۲ هزار میلیارد ریال منعقد شد که نسبت به مدت مشابه سال گذشته با کاهش ۷/۲ درصدی حجم و کاهش ۷۵ درصدی ارزش رو به رو شده است. در این مدت همچنین ۴۸ هزار و ۲۰۴ قرارداد اختیار معامله منعقد شد.

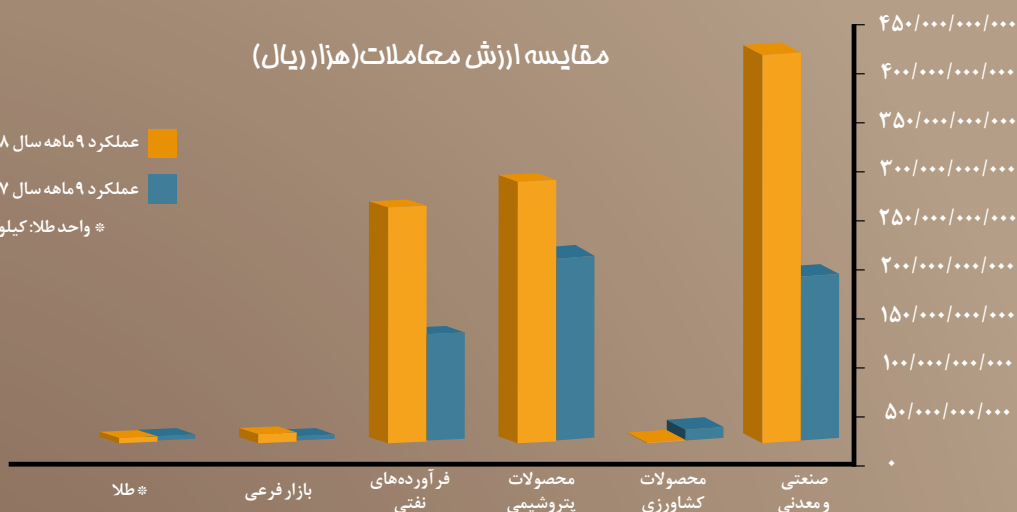
بازار مالی

در ۹ ماهه سال ۹۸ و در بازار مالی که شامل اوراق سلف موازی استاندارد، گواهی سپرده کالایی و صندوق سرمایه‌گذاری است، بیش از ۶۵۸ میلیون و ۳۳۳ هزار قرارداد به ارزش بیش از ۴۲ هزار میلیارد ریال منعقد شد.

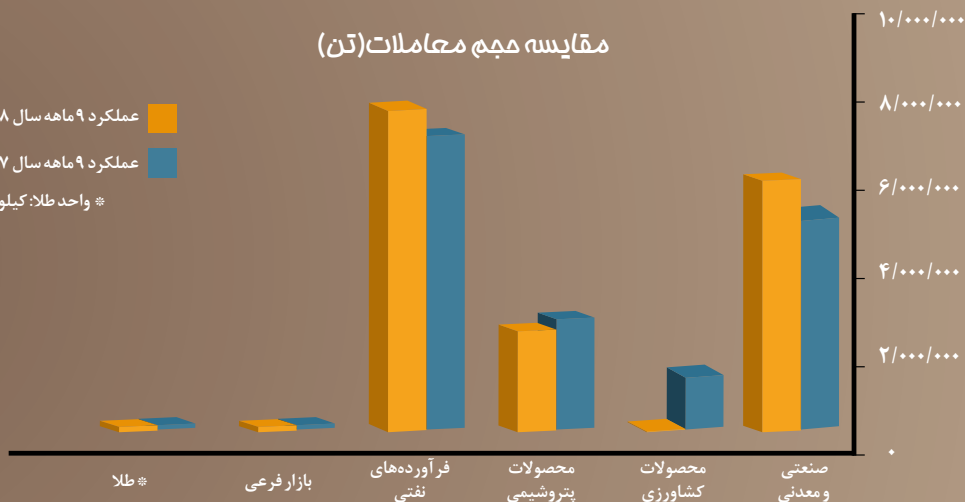
مقایسه ارزش معاملات (هزار ریال)

عملکرد ۹ ماهه سال ۱۳۹۸
عملکرد ۹ ماهه سال ۱۳۹۷
* واحد طلا: کیلوگرم

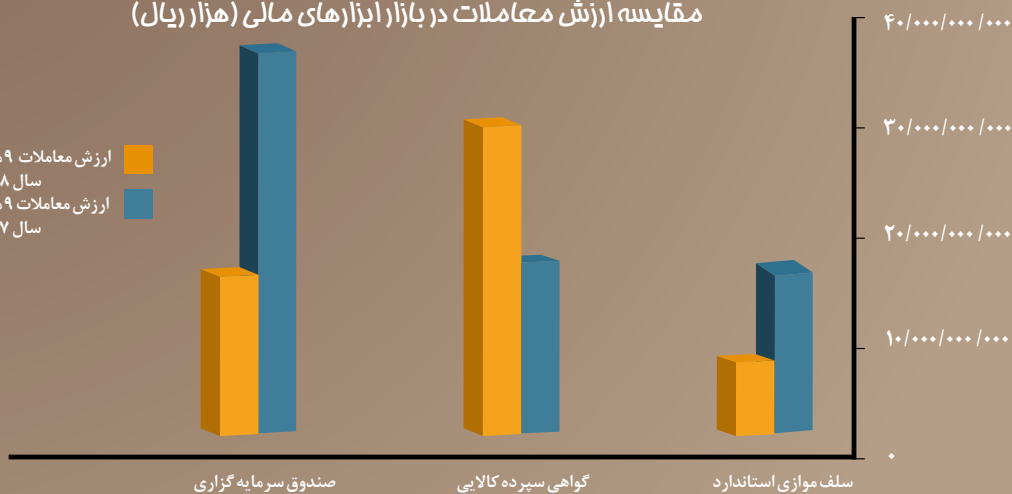
مقایسه حجم معاملات (تن)

عملکرد ۹ ماهه سال ۱۳۹۸
عملکرد ۹ ماهه سال ۱۳۹۷
* واحد طلا: کیلوگرم

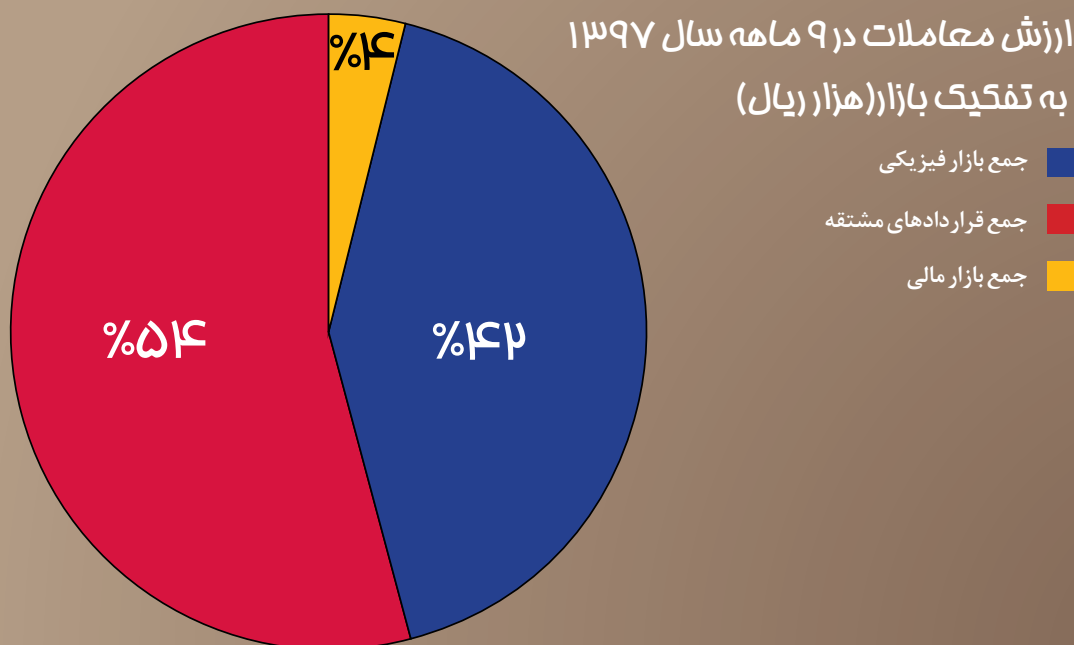

مقایسه ارزش معاملات در بازار ابزارهای مالی (هزار ریال)

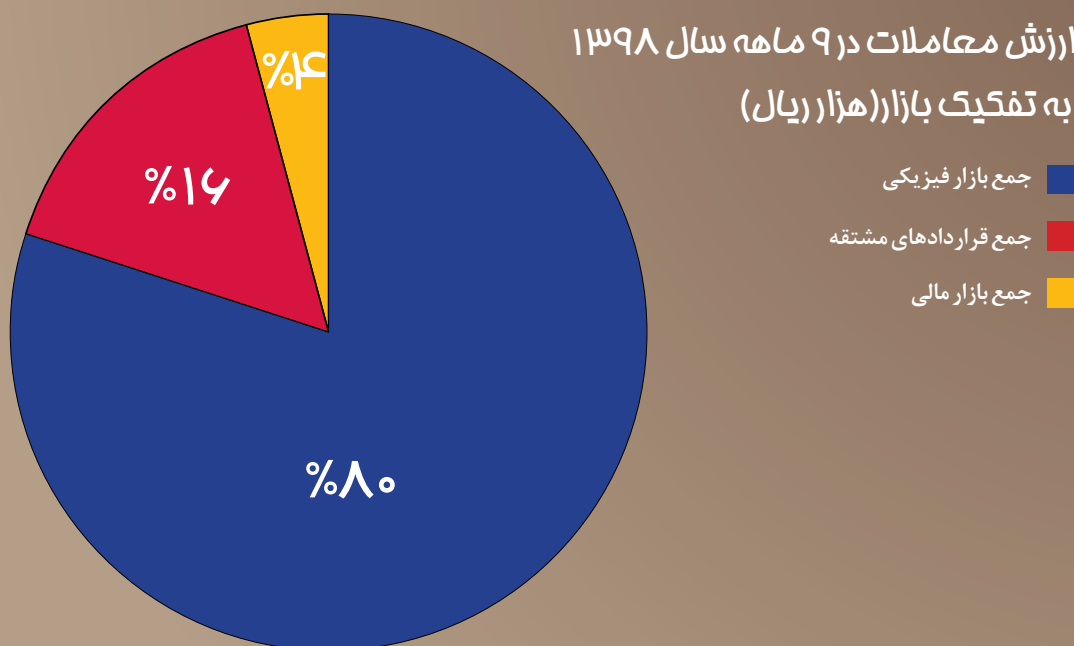
ارزش معاملات ۹ ماهه سال ۱۳۹۸
ارزش معاملات ۹ ماهه سال ۱۳۹۷

ارزش معاملات در ۹ ماهه سال ۱۳۹۷
به تفکیک بازار (هزار ریال)

ارزش معاملات در ۹ ماهه سال ۱۳۹۸
به تفکیک بازار (هزار ریال)

آمار

ارزش معاملات به ۴۴ هزار میلیارد ریال نزدیک شد؛

سرخاب طلای سرخ

بر چهره تابلوی آتی

سودابه کیوانفر

گذاران، به ویژه کسانی هستند که به لحاظ شغل یا موقعیت خود با اطلاعات پایه ای کالا درگیرند. این اشخاص تحلیل می کنند، ریسک می خردند. این اشخاص آگاهانه به استقبال خطر می روند تا منفعت ببرند. در واقع، این افراد کسانی هستند که سود را دوست دارند و در بازارهای موازی فعالیت می کنند.

نوسان گیران (Arbitrager) اشخاصی هستند که از اختلاف قیمت دو یا چند بازار سود می برند. این اشخاص بدون ریسک سود می برند.

در حال حاضر، در بورس کالای ایران نیز این ابزار مبتنی بر علم مهندسی مالی برای محصولات حوزه کشاورزی از جمله، زعفران، زیره سبز و پسته راه اندازی شده است تا به این سه گروه بازیگر بازار آتی برای رسیدن به اهدافشان کمک کند. در سال های گذشته نیز فعالان بازار طلا و سکه بهار آزادی شاهد معاملات قراردادهای آتی بر پایه سکه طلا بودند. آمار معاملات قراردادهای

در این رابطه قراردادهای آتی قابل معامله در بورس ها است که طی فرآیند مهندسی مالی طراحی شده اند. قراردادهای آتی ابزارهای متداول مالی هستند که برای کاهش ریسک نوسانات قیمتی بسیار راهگشا بوده و می توانند ریسک نوسانات قیمتی در آینده را برای فعالان حقیقی اقتصاد به میزان قابل توجهی کاهش دهند؛ حال آنکه هر فعالیت اقتصادی توأم با ریسک است و ریسک رانمی توان حذف کرد.

بورس کالا چه کسانی به بازار آتی می آیند؟ پوشش دهندگان (Hedgers) که شامل تولید کنندگان و مصرف کنندگان یک کالا هستند. این اشخاص دارایی پایه را دارند، خواهند داشت و یا به آن نیاز دارند. در نتیجه، برای مدیریت کسب و کارشان نیاز به ثبات در قیمت محصولات یا نهادهای خود دارند. سفته بازان (Speculator) عموم سرمایه

گذار تاریخی ایران در دهه های پس از انقلاب اسلامی به کشوری مستقل، قدرتمند و تاثیرگذار در معادلات منطقه ای و جهانی، همواره این سرزمین را در معرض حمله های نظامی، سیاسی و به ویژه تحریم های اقتصادی بدخواهان جهانی قرار داده است. آثار تحریم های اقتصادی بر پیکره اقتصاد ایران در قالب کاهش ارزش واحد پول ملی و نوسانات پی در پی قیمت ارزهای خارجی و بروز شرایط تورمی در قیمت کالاها مشهود و غیر قابل انکار است؛ تا جایی که برنامه ریزی برای آینده در سطوح خرد و کلان اقتصادی به ویژه تولید کنندگان، فعالان اقتصادی و سرمایه گذاران با چالش مواجه شده است. در چنین وضعیتی، شناخت، تحلیل و برنامه ریزی برای آینده بیش از پیش اهمیت دارد تا بتوان راهکارها یا ابزارهای مالی متناسب با این شرایط و به منظور مدیریت ریسک نوسانات قیمتی معرفی کرد. یکی از مهم ترین ابزارها

محصول زعفران با استقبال خوبی از سوی سرمایه‌گذاران و معامله‌گران روبرو شده است که تا پیش از این با توجه به وجود اختلاف معنادار قیمت زعفران در بازار داخلی و خارجی، تنها عده‌ای معدود از آن کسب سود می‌کردند؛ اما حالا با حضور زعفران در بورس کالا و معاملات آتی آن، همه افراد به این معاملات دسترسی دارند و از این جنبه نیز آینده بازار زعفران ایرانی به کمک معاملات آتی بورس کالا امیدوار کننده است و می‌توان به بهبود جایگاه این محصول صادراتی و ارزش‌آور در دنیای خوش‌بین بود.

برگزار دُر دانه صادرات غیر نفتی انتخاب دوم بازیگران

همچنین آمارهایان گراین است که قراردادهای آتی پسته بعد از زعفران نگیں طرفداران خود را در این بازار پیدا کرده است و در مدت کوتاهی که از زمان راه‌اندازی این معاملات در بورس کالای می‌گذرد، معاملات قراردادهای آتی بر پایه دُر دانه صادرات غیر نفتی ایران توانسته نگاه ویژه بازیگران بازار را به سمت خود جذب کند. به طوری که، حتی برخی کارشناسان پیش‌بینی می‌کنند که به تدریج این محصول و قراردادهای مبتنی بر آن در آینده جایگاه نخست بازار آتی را از نظر ارزش معاملاتی به دست آورد. طبق بررسی‌ها، دو سر رسید معاملاتی بهمن ۹۸ و فرودین ۹۹ قرارداد آتی پسته از ۲۱ مهر ماه سال جاری تا ۱۳ دی ماه، با ثبت حدود ۱۱۵ هزار و ۶۰۰ قرارداد منعقد و ارزش نزدیک به ۱۲ هزار و ۱۹۰ میلیارد ریالی بعد از زعفران نگیں بیشترین توجه فعالان این بازار را به خود جلب کرده است. به طوری که حجم و ارزش این قراردادها به ترتیب ۴ و ۳۰ درصد از حجم و ارزش کل معاملات را در بر گرفت. در این قراردادها تعداد مشتریان فعال حدود ۲۰ هزار کد معاملاتی بوده است.

برگزار زیره سبز سومین محصول پایه در این بازه زمانی ۴۱۲۸ قرارداد آتی زیره سبز نیز با دوره تحویل بهمن ماه امسال و فروردین ماه سال آینده منعقد شد و ارزش این تعداد قرارداد منعقد به حدود ۱۵۴٫۵ میلیارد ریال رسید. ۲۷۰۳ کد معاملات آتی نیز قراردادهای آتی زیره سبز را برای حضور در این بازار انتخاب کرده و در بازه زمانی مورد بررسی، معادل نزدیک به ۴۱۳ تن محصول استاندارد شده بورس را در قالب این ابزار مالی مورد معامله قرار داده‌اند.

در پایان این گزارش می‌افزاید، براساس آمارها، در این بازه زمانی تعداد مشتریانی که در بازار قراردادهای آتی موقعیت خرید داشته‌اند، به حدود ۶۳ هزار و ۶۰۰ کد معاملاتی رسیده و در مقابل ۶۲ هزار مشتری موقعیت فروش اتخاذ کرده‌اند.

موقعیت خرید و یا فروش خود را در قراردادهای زعفران نگیں اتخاذ کرده‌اند.

همچنین معامله‌گران تعداد ۱۰۸ هزار و ۱۶۵ قرارداد آتی زعفران رشته‌ای را در دو سر رسید دی و اسفند ماه امسال منعقد کرده و تا ۱۳ دی ماه امسال ارزشی حدود ۱۴۱ میلیارد ریال را رقم زدند. در این خصوص برخی کارشناسان درباره دلایل استقبال سرمایه‌گذاران و فعالان بازار زعفران در بازار آتی بورس کالا بر این باورند که حضور زعفران در بورس موجب می‌شود فرآیند کشف قیمت به سمت واقعی‌تر شدن حرکت کرده تا بهای این محصول ارزشمند به واقعیت نزدیک‌تر شود. نگاهی به روند معاملات طلای سرخ در بورس کالا از زمان راه‌اندازی قرارداد آتی زعفران نیز بیانگر این مطلب است که قیمت زعفران به کمک معاملات آتی در بورس کالا به نرخ‌های واقعی خود نزدیک‌تر شده است.

از سوی دیگر با توجه به کاهش ارزش پول ملی در مقابل سایر ارزهای خارجی، سرمایه‌گذاران، استراتژی خرید کالاهایی همچون زعفران را که از بازارهای صادراتی مطلوبی برخوردار هستند، به نگهداری سرمایه ترجیح می‌دهند و به همین دلیل نیز این دسته از سرمایه‌گذاران با تحلیل شرایط افزایش قیمت‌ها، اقدام به خرید قرارداد آتی زعفران برای ماه‌های پیش‌رو می‌کنند.

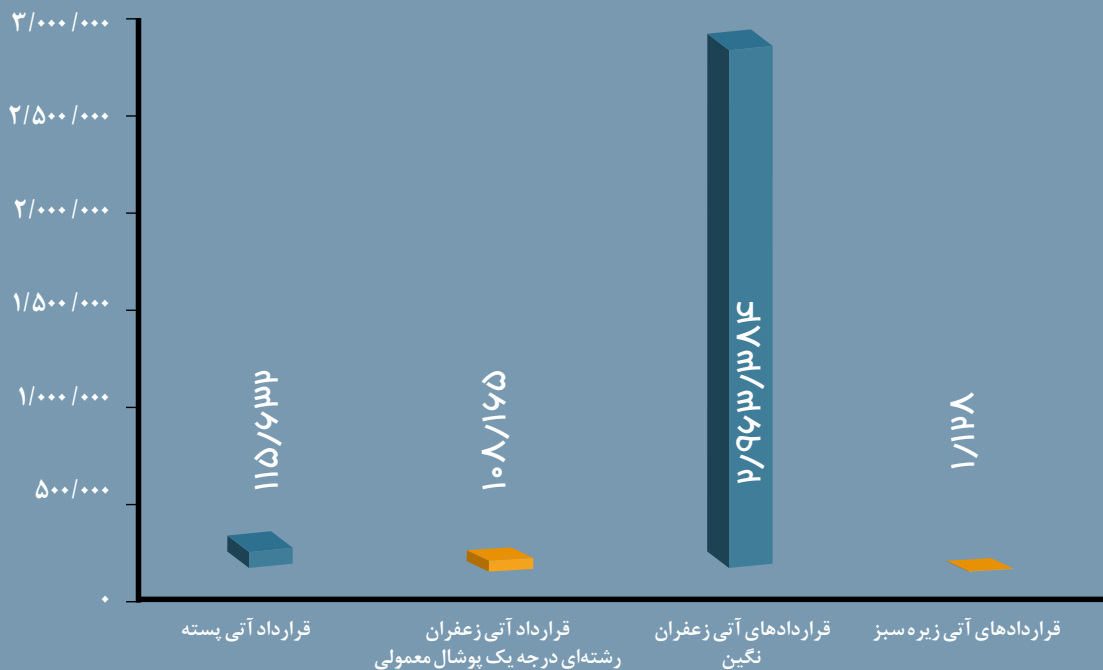
از سوی دیگر نگاهی به بازار این محصول ارزشمند نشان می‌دهد تا پیش از این در حالی در بازار سنتی زعفران، تعداد معدودی از بازیگران این محصول به صورت انحصاری حضور داشتند که حاضر نبودند دیگر افراد وارد این معاملات شوند و به تنهایی از سود حاصل از فروش این محصول صادراتی ارزشمند نفع می‌بردند؛ اما حالا با راه‌اندازی معاملات آتی زعفران در بورس کالا این انحصار شکسته شده و سازوکار این بورس، این فرصت را فراهم آورده تا دیگر فعالان این بازار هم در معاملات زعفران حضور داشته‌ و از سود معاملات زعفران منتفع شوند. به علاوه این که سازوکار و نحوه معاملات در بورس کالا، دید و تحلیل بهتری را نسبت به روند آتی قیمت‌ها جهت ارزیابی دقیق‌تر به فعالان بازار زعفران می‌دهد.

از سوی دیگر با توجه به صادرات محور بودن محصولی چون زعفران باید اظهار داشت در خصوص محصولاتی همچون پسته و زعفران لازم است دولت جایگاه تولیدکنندگان ایرانی را در دنیا تقویت کند تا کشاورزان از سود فروش این محصولات ارزشمند منتفع شوند که با توجه به وجود رینگ‌های صادراتی در بورس کالای ایران می‌توان از این ظرفیت نیز برای بهبود وضعیت صادرات محصول زعفران ایرانی در بازارهای جهانی بهره‌برد. در مجموع در حالی این روزها بازار قراردادهای آتی به ویژه بر پایه

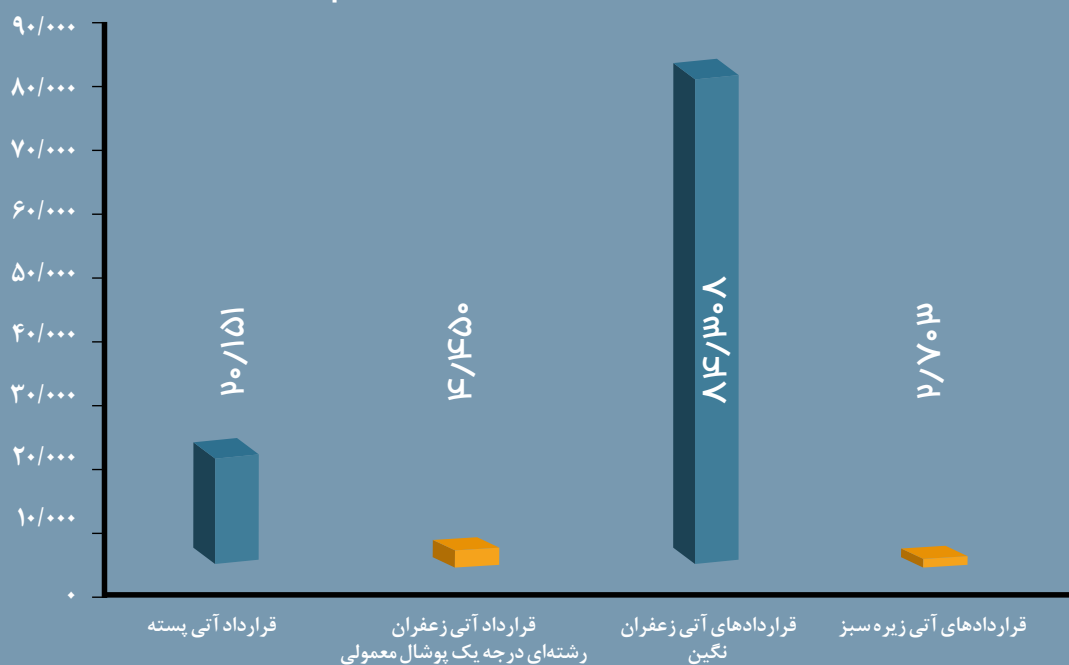
آتی در طول این سال‌ها نیز حاکی از استقبال معامله‌گران و بازیگران این بازار است که در ادامه این گزارش، به بررسی آمار معاملات بازار آتی از اول فرودین ماه تا تاریخ ۱۳ دی ماه سال جاری پرداخته است.

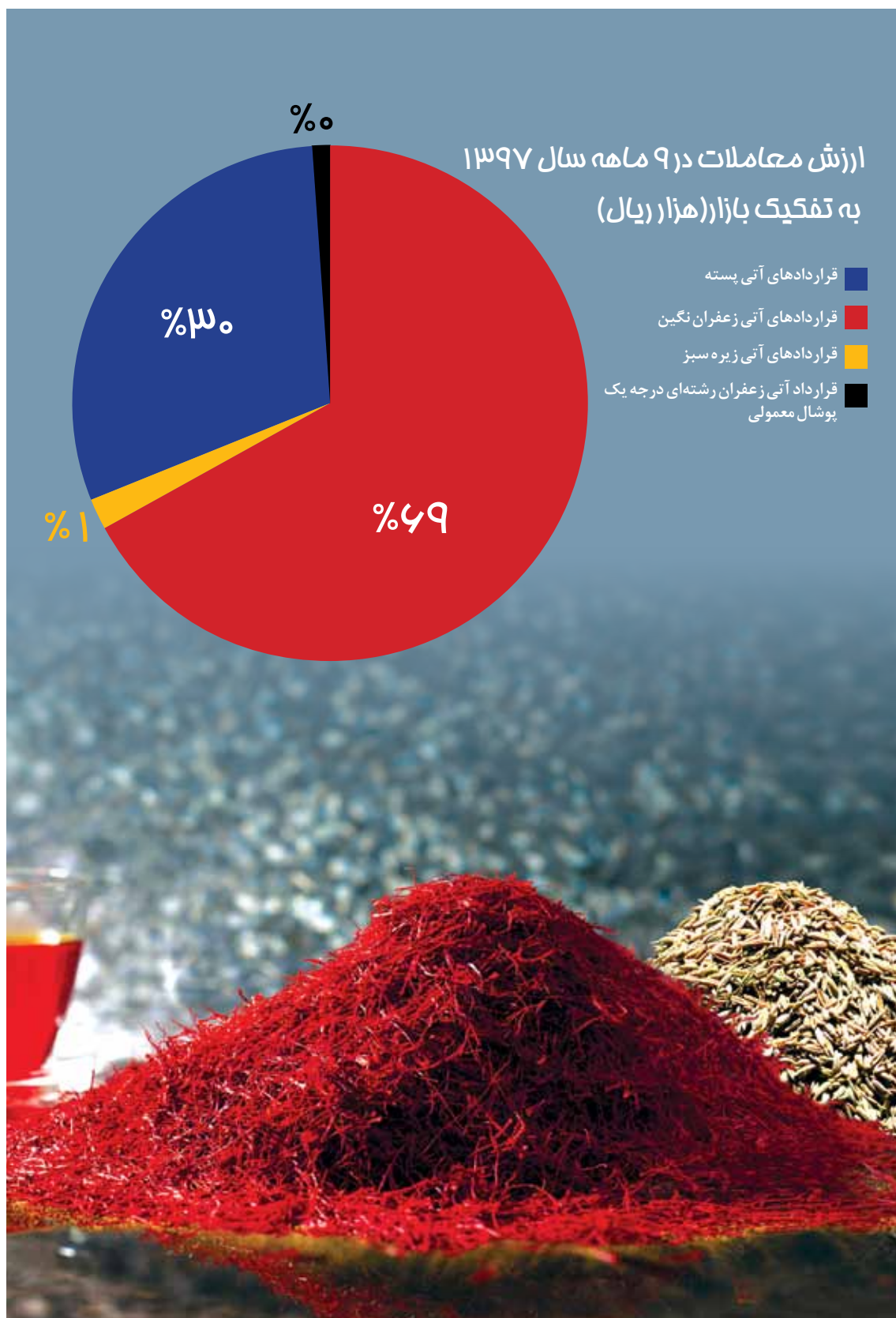
برگزار فرش قرمز زیر پای طلای سرخ قرارداد آتی زعفران در حالی از دوم خردادماه ۱۳۹۷ به بورس کالای ایران راه‌اندازی شده است که نگاهی به آمارها نشان از استقبال سرمایه‌گذاران از این قراردادها دارد. به طوری که، آمارهای معاملاتی نشان می‌دهد زعفران نگیں در بازار مشتقه بورس کالای ایران با بیش از دو میلیون و ۹۶۳ هزار قرارداد منعقد و ثبت ارزشی بیش از ۳۰ هزار و ۱۵۰ میلیارد ریال در سال ۱۳۹۸ کانون توجه بازیگران بازار آتی بوده است. براساس این آمارها، معامله‌گران در حالی از ابتدای سال ۱۳۹۸ تا ۱۳ دی ماه بیش از سه میلیون و ۱۹۱ هزار قرارداد آتی را منعقد کردند و ارزشی نزدیک به ۴۴ هزار میلیارد ریال را به ثبت رساندند که قرارداد آتی زعفران نگیں با دارا بودن سه سر رسید دی و اسفند ماه ۱۳۹۸ و اردیبهشت ماه ۱۳۹۹ به ترتیب سهم ۹۳ و ۶۹ درصدی را از حجم و ارزش کل معاملات این بازار کسب کرد تا به این ترتیب در کانون توجه سرمایه‌گذاران و بازیگران بازار آتی قرار گیرد. دلیل دیگری که نشان می‌دهد عمده بازیگران این بازار به سمت سرمایه‌گذاری روی قراردادهای آتی زعفران نگیں تمایل نشان داده‌اند، این است که بیش از ۸۴ هزار و ۳۰۰ مشتری از کل ۱۱۱ هزار و ۶۱۲ مشتری فعال در بازار آتی یعنی حدود ۷۵ درصد کل این مشتریان،

مجموع معاملات قراردادهای آتی به تفکیک دارایی پایه

تعداد مشتریان فعال به تفکیک دارایی پایه

معامله ۲۵ هزار میلیارد ریال کالا در قالب گواهی سپرده

قطار بازار مالی به ایستگاه پسته رسید

ساز صمدی

معاملات بازارهای مالی و ابزارهای نوین آن است. نکته‌ای که بر اهمیت توسعه معاملات بورس کالای ایران به خصوص در حوزه بازار مالی و ابزارهای نوین آن می‌افزاید، کشف قیمت بهینه‌تر، سهولت در معاملات و افزایش نقدشوندگی با توسعه همزمان بازارهای مالی و فیزیکی در کنار یکدیگر است که این موضوع در ارائه خدمات متنوع‌تر به فعالان بازارها کمک می‌کند. این بستر در دو سال گذشته شاهد تغییر و تحولات بسیار چشمگیری بوده است و توانسته با ورود به معاملات گواهی سپرده کالاهای کشاورزی در کنار رونق معاملات گواهی سپرده سکه طلا و همچنین معاملات آتی این کالاها، گامی جدید در بهبود وضعیت داد و ستدها و افزایش شفافیت در بخش کشاورزی اقتصاد ایران بردارد.

معاملات طلایی اوراق بهادار کالایی

قطار توسعه بازار گواهی سپرده کالایی در بورس در حالی در مسیر رشد و رونق با سرعت هر چه بیشتر در حرکت است که

در عصر حاضر بورس‌های کالایی یکی از مهم‌ترین ساختارهایی هستند که برای نیل به اهدافی همچون تعادل و ثبات بازار، کشف شفاف قیمت‌ها و بازاررسانی برای تولیدکنندگان ایجاد شده‌اند و در طول فعالیت خود همیشه سعی بر آن دارند تا بتوانند با اتخاذ تصمیمات مناسب دادوستدهای موجود را به بهترین شکل تسهیل و تسریع کنند. چنین رویکردی سبب شده تا نه تنها بورس‌های کالایی در جهان به عنوان یک بستر امن برای انجام معاملات در نظر گرفته شوند، بلکه با تأمین منافع طرفین معامله، نقش مهمی در کاهش عدم اطمینان به آینده و پوشش ریسک خریدار و فروشنده داشته باشند. در این رابطه، رونق تولید و فروش کالاها و خدمات با استفاده از تمامی ظرفیت‌های تجاری و فنی، از جمله مسائل مهمی است که امروزه در اغلب کشورهای جهان از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. میزان توجه به این موضوع تا آنجاست که به منظور نیل به این هدف بسیاری از متخصصان و کارشناسان در حوزه بازارهای مالی شیوه‌های متنوع و گوناگونی را برای حفظ رونق و بهبود آن به کار بسته‌اند و یکی از این شیوه‌های متنوع، راه‌اندازی و توسعه

رونق معاملات زیره سبز به رهبری طلای سرخ
موفقیت معاملات زعفران و جذابیت آن برای اقشار هدف که همان کشاورزان و سرمایه‌گذاران ریسک پذیر تر بازار سرمایه هستند، سبب شده تا از آغاز فعالیت بورس کالا در معاملات این محصول، رشد ارزش معاملات زعفران روندی صعودی داشته باشد. این موفقیت سبب شد تا در تیرماه امسال شاهد ایجاد گواهی سپرده کالایی زیره سبز باشیم که همچون زعفران از قابلیت انجام معاملات آتی آن هم به‌طور اهرمی برخوردار است. ابزار مالی گواهی سپرده کالایی در حالی برای محصول زیره سبز از تیرماه امسال در بورس کالا راه‌اندازی شد که معامله گران تعداد ۲۶۱ هزار و ۲۳۷ گواهی را به ارزشی حدود ۹۴ میلیارد و ۴۰۳ میلیون ریال دادوستد کردند. به این ترتیب، نزدیک به ۲۶ هزار و ۱۲۴ تن محصول در قالب این ابزار مورد معامله قرار گرفت.

پسته، ایستگاه بعدی قطار ابزارهای مالی
اما قطار توسعه ابزارها و تنوع کالاها در بورس کالا به زیره و زعفران محدود نمانده و این بازار در مهرماه سال جاری شاهد ایجاد امکان انجام معاملات گواهی سپرده کالایی پسته بود. به طوری که از ابتدای معاملات تا ۱۳ دی‌ماه، بیش از ۹۶۶ هزار و ۷۰۰ گواهی سپرده پسته فندقی ۳۲-۳۰ معادل بیش از ۹۶ هزار تن محصول استاندارد در بورس کالا مورد معامله قرار گرفته است که ارزشی بیش از ۹۸۸ میلیارد و ۲۵۳ میلیون ریال را به ثبت رساند. این گزارش می‌افزاید، اهمیت توسعه زنجیره ابزارهای مالی از جمله بازار گواهی سپرده کالایی بر روی یک کالا در جایی نمایان می‌شود که با ایجاد بازارهای مالی، می‌توان انتظار داشت فعالان آن نیز واردین معاملات شده و بتوانند نقش خود را به درستی ایفا کنند. در این میان وجود ابزارهایی مانند قرار دادهای آتی، اختیار معامله و صندوق‌های کالایی در کنار گواهی سپرده کالایی به توسعه زنجیره ابزار مالی روی یک کالای مشخص می‌انجامد. ضمن اینکه، راه‌اندازی بازارهای کالایی به صورت گواهی سپرده می‌تواند نقدینگی را به سمت بازارهای مالی هدایت کند. عدم نیاز به تحویل فیزیکی و جابه‌جایی محصول، کاهش قابل توجه هزینه‌های جانبی، امکان خرید و فروش مستمر بدون جابه‌جایی، اطمینان از کیفیت محصول و مسوولیت انبار پذیرش شده نزد بورس نسبت به کیفیت و کمیت محصول خریداری شده از مزایای گواهی سپرده کالایی برای فعالان بازار کالاها می‌باشد. مختلف است. امکان فروش محصول به قیمت واقعی به ویژه با افزایش حجم معاملات گواهی سپرده در بورس، استانداردسازی محصول قابل پذیرش در انبار و افزایش تعهد به استاندارد محصول بین خریداران و فروشندگان، انتشار اطلاعات قیمت‌ها و حجم معاملات به صورت برخط و از طریق اینترنت در سطح کشور و دنیا و امکان حضور مستقیم خریداران بین‌المللی نیز از دیگر مزایای آغاز و رونق معاملات گواهی سپرده در بورس کالا است.

ارزش معاملات این ابزار مالی از ابتدای سال ۱۳۹۸ تا تاریخ ۱۳ دی‌ماه به بیش از ۲۵ هزار و ۴۲۵ میلیارد ریال افزایش یافته است. ارزشی که به واسطه معامله بیش از ۴۶ میلیون اوراق مبتنی بر کالا رقم خورده است. بررسی آمارها حاکی از آن است که از نظر ارزش معاملات، گواهی سپرده سکه طلا با تحویل یک روزه در نماد معاملاتی ۴ بانک رفاه، سامان، صادرات و ملت به عنوان خزانه این دارایی پایه در صدر معاملات قرار دارد. به طوری که ارزش معاملات ۴ نماد مذکور به بیش از ۲۰ هزار و ۲۳۱ میلیارد ریال رسیده است که بیش از ۸۰ درصد ارزش کل معاملات گواهی سپرده کالایی را تشکیل می‌دهد. در این مدت، معامله گران بیش از ۴ میلیون و ۴۱۴ گواهی سپرده سکه تمام بهار آزادی معادل ۴۴۱ هزار قطعه سکه طلا را معامله کردند. گواهی سپرده زعفران نگین سرسید آبان ۹۸، زعفران نگین سرسید آبان ۹۹ و پسته فندقی ۳۲-۳۰ سرسید آبان ۹۹ نیز پس از سکه طلا به ترتیب بیشترین ارزش معاملات را پس از سکه طلا به دست آورده‌اند.

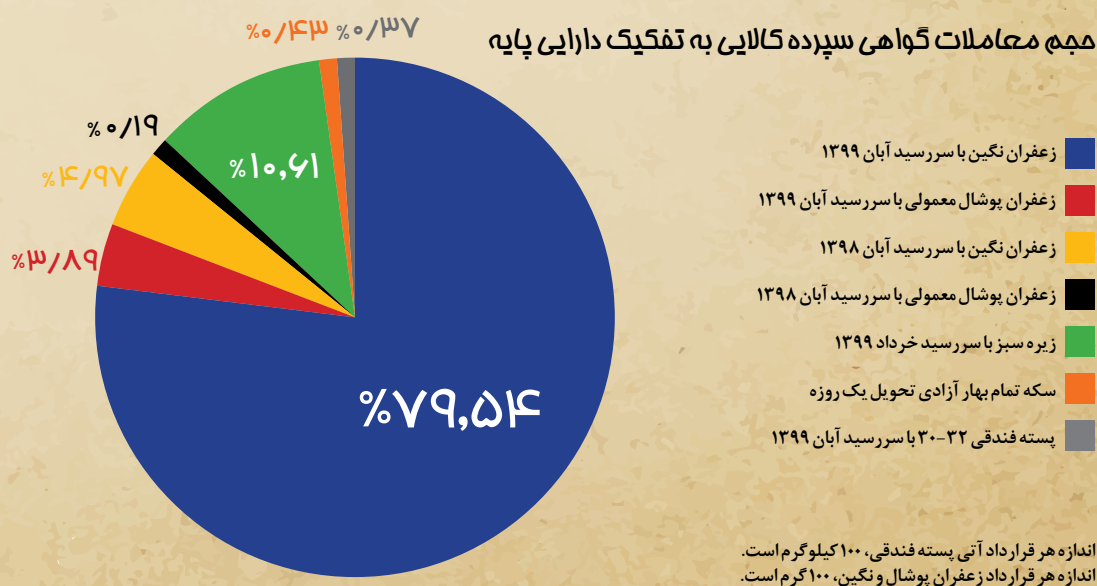
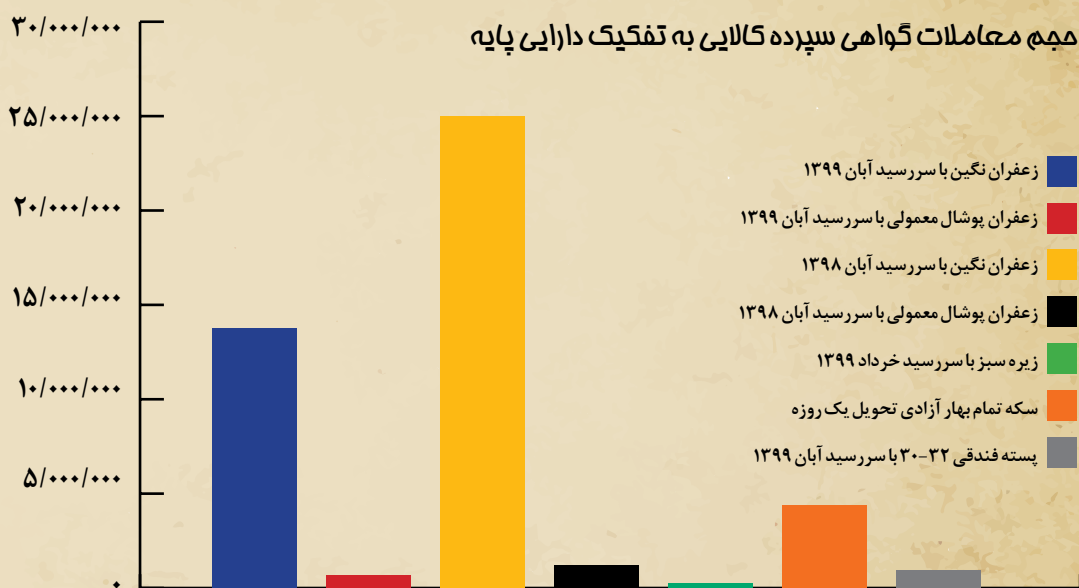
زعفران، نگین حجم معاملات گواهی سپرده کالایی

در این دوره معامله گران بیش از ۲۵ میلیون گواهی سپرده کالایی را بر پایه دارایی زعفران نگین و با سرسید آبان ماه ۱۳۹۸ معامله کرده‌اند و حجم معاملات زعفران نگین با سرسید آبان ماه سال آینده نیز طی مدت کوتاهی که از برداشت محصول سال جدید زراعی تاکنون سپری شده به ۱۴ میلیون گواهی نزدیک شده است. به این ترتیب، زعفران نگین در سال جاری با ثبت این حجم معاملاتی و در اختیار گرفتن سهم نزدیک به ۸۴ درصدی از حجم کل معاملات این ابزار، بیشترین سهم را به خود اختصاص داده است. با شروع معاملات گواهی سپرده کالایی زعفران از سال گذشته، در حالی امکان تبادل مستمر اوراق این محصول در بورس کالای ایران فراهم شد که به پشتوانه آن معاملات آتی زعفران نیز شکل گرفت؛ این در حالی است که پیش از این دادوستد محصولات کشاورزی تنها به شیوه نقد و غیرمستمر انجام می‌شد. تا به امروز نیز معاملات یاد شده از استقبال خوبی در میان فعالان بازار سرمایه برخوردار بوده است. بررسی آمارهای معاملاتی بازار گواهی سپرده کالایی حاکی از آن است که امسال بیش از ۴۰ تن زعفران نگین و پوشال در مجموع به ارزشی بالغ بر ۴۱۲۰ میلیارد ریال در قالب این ابزار مالی معامله شده که بیش از ۳۸ تن آن زعفران نگین و مابقی زعفران پوشال معمولی بوده است.

بیش از ۹۶۶ هزار و ۷۰۰ گواهی سپرده پسته فندقی ۳۲-۳۰ معادل بیش از ۹۶ هزار تن محصول استاندارد در بورس کالا مورد معامله قرار گرفته است که ارزشی بیش از ۹۸۸ میلیارد و ۲۵۳ میلیون ریال را به ثبت رساند

حجم معاملات گواهی سپرده کالایی به تفکیک دارایی پایه	حجم	حجم به تن	ارزش (هزار ریال)
زعفران نگین با سررسید آبان ۱۳۹۹	۱۳,۷۵۲,۹۴۸	۱۳.۷۵	۱,۲۶۳,۳۶۰,۰۳۰
زعفران پوشال معمولی با سررسید آبان ۱۳۹۹	۶۹۰,۸۱۲	۰.۶۹	۴۸,۷۰۰,۴۶۰
زعفران نگین با سررسید آبان ۱۳۹۸	۲۵,۰۱۰,۷۸۳	۲۵.۰۱	۲,۶۹۹,۳۰۹,۷۱۶
زعفران پوشال معمولی با سررسید آبان ۱۳۹۸	۱,۳۰۹,۰۲۱	۱.۳۱	۱۰۹,۵۱۲,۴۶۴
زیره سبز با سررسید خرداد ۱۳۹۹	۲۶۱,۲۳۷	۲۶.۱۲۴	۹۴,۴۰۳,۴۸۷
سکه تمام بهار آزادی تحویل یک روزه	۴,۴۱۴,۱۸۰	۴۴۱,۴۱۸ (قطعه سکه)	۲۰,۲۳۱,۵۷۰,۴۷۶
پسته فندق ۳۰-۳۲ با سررسید آبان ۱۳۹۹	۹۶۶,۷۴۷	۹۶,۶۷۵	۹۸۸,۲۵۳,۳۷۴
جمع کل معاملات بازار گواهی سپرده کالایی	۴۶,۳۰۵,۷۲۸		۲۵,۴۳۵,۱۱۰,۰۰۷

اندازه هر قرارداد آتی پسته فندق، ۱۰۰ کیلوگرم است.
اندازه هر قرارداد زعفران پوشال و نگین، ۱۰۰ گرم است.

بازار مشتقه

پتروشیمی

صنعتی

کشاورزی

نفتی

معدنی

بازار مالی

بورس کالای ایران

شرکت بورس کالای ایران

Iran Mercantile Exchange

www.ime.co.ir

[imereport](https://www.instagram.com/imereport)

[@kalakhabar](https://www.t.me/kalakhabar)

imereport.ir

تهران، خیابان آیت الله طالقانی، نبش بندر انزلی، شماره ۳۵۱

نمابر: ۸۸۳۸۳۰۰۰

تلفن: ۸۵۶۴۰۰۰۰-۲